T.C.
ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

İLKÖĞRETİM OKULLARINDA ÇALIŞAN PSİKOLOJİK DANIŞMANLARIN SINIF ÖĞRETMENLERİ VE SINIF REHBER ÖĞRETMENLERİYLE YAPTIKLARI KONSÜLTASYON ÇALIŞMALARININ İNCELENMESİ

Seval KARAKUŞ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ADANA / 2008

T.C.
ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

İLKÖĞRETİM OKULLARINDA ÇALIŞAN PSİKOLOJİK DANIŞMANLARIN SINIF ÖĞRETMENLERİ VE SINIF REHBER ÖĞRETMENLERİYLE YAPTIKLARI KONSÜLTASYON ÇALIŞMALARININ İNCELENMESİ

Seval KARAKUŞ

Danışman : Yrd. Doç. Dr. Meral ATICI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ADANA / 2008

Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne

Bu çalışma, jürimiz tarafından Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı'nda YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan: Yrd.Doç. Dr.Meral ATICI
(Danışman)

Üye : Yrd. Doç. Dr. Sabahattin ÇAM

Üye : Yrd. Doç. Dr. M.Sencer BULUT

ONAY
Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim elemanlarına ait olduklarını onaylarım.
…../…./2008

Prof. Dr. Nihat KÜÇÜKSAVAŞ
Enstitü Müdürü

Not: Bu tezde kullanılan özgün ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'ndaki hükümlere tabidir.

ÖZET

İLKÖĞRETİM OKULLARINDA ÇALIŞAN PSİKOLOJİK DANIŞMANLARIN SINIF ÖĞRETMENİ VE SINIF REHBER ÖĞRETMENLERİYLE YAPTIĞI KONSÜLTASYON ÇALIŞMALARININ İNCELENMESİ

Seval KARAKUŞ

Yüksek Lisans Tezi, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı
Danışman: Yrd. Doç. Dr. Meral ATICI
Haziran 2008, 136 Sayfa

Bu araştırmanın amacı ilköğretim okullarında çalışan psikolojik danışman, sınıf öğretmeni ve sınıf rehber öğretmenlerinin konsültasyon çalışmaları hakkındaki görüşlerinin cinsiyet, yaş, mezun olunan bölüm, okuldaki çalışma süresi ve öğrenci sayısı değişkenlerine göre farklılık gösterip göstermediğini ve hangi konularda konsültasyon yapıldığını incelemektir.

Araştırmaya Adana İli Seyhan ve Yüreğir merkez ilçelerinde psikolojik danışmanı bulunan ve Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı resmi ilköğretim okullarından 17 ilköğretim okulunda görev 19 psikolojik danışman, 167 sınıf öğretmeni ve 100 sınıf rehber öğretmeni olmak üzere toplam 286 kişi katılmıştır.Araştırma nicel ve nitel olmak üzere iki aşamada gerçekleştirilmiştir. İlk aşamada araştırmaya katılanlara araştırıcı tarafından geliştirilen " Konsültasyon Hizmetleri Değerlendirme Anketi uygulanmıştır. İkinci aşamada ise anket uygulanan kişiler arasından seçilen 4 psikolojik danışman, 8 sınıf öğretmeni ve 8 sınıf rehber öğretmeni olmak üzere toplam 20 kişi ile görüşme yapılmıştır. Görüşme sırasında araştırmacı tarafından geliştirilen " Konsültasyon Hizmetleriyle İlgili Görüşme Formu" kullanılmıştır.Psikolojik danışman, sınıf öğretmeni ve sınıf rehber öğretmenlerinin konsültasyon çalışmaları hakkındaki görüşlerinin yukarda belirtilen değişkenler açısından farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla t testi ve Kuruskal Wallis H testi teknikleri kullanılmıştır.

Araştırma sonuçlarına göre sınıf rehber öğretmenlerinin konsültasyon hizmetleriyle ilgili görüşlerinde çalıştıkları okuldaki öğrenci sayısına göre sadece sınıf

rehberlik programının hazırlanması konusunda 500-1500 arası öğrencisi olan okullarda çalışan sınıf rehber öğretmenleri lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Psikolojik danışman, sınıf öğretmeni ve sınıf rehber öğretmenlerinin konsültasyon hizmetleri hakkındaki görüşleri arasında sınıf rehberlik programının hazırlanması konusunda psikolojik danışmanlar lehine anlamlı bir farkın olduğu görülmüştür. Öğrenciyi tanıma tekniklerinin uygulanması ve değerlendirilmesi, öğrencilerin ilgi ve yeteneklerini tanıma ve bunlara uygun okullara ve mesleklere yönlendirmesi, yeni gelen öğrencilerin okula uyum sağlaması, rehberlik çalışmalarının daha etkili bir şekilde yürütülmesi, sınıf içi davranış sorunları ile baş etme, daha etkili öğretim yöntemleri kullanma, daha etkili bir öğrenme ortamı oluşturma ve rehberlik hizmetleriyle ilgili ortak bir anlayış geliştirme konularında ise sınıf rehber öğretmenleri lehine anlamlı fark ortaya çıkmıştır.

Görüşme bulgularına göre psikolojik danışmanların sınıf öğretmenleriyle daha çok sınıf rehberliği çalışmaları ve öğrencilerde görülen davranış sorunlarıyla başa çıkma ve bireysel eğitime ihtiyaç duyan öğrenciler için Bireysel Eğitim Planı hazırlama konularında konsültasyon çalışması yaptıkları ortaya çıkmıştır.Sınıf öğretmenleri ve sınıf rehber öğretmenlerinin öğrencilerle ilgili olarak daha çok başarı düşüklüğü, davranış sorunları ve ailevi sorunlarda psikolojik danışmandan yardım aldıkları; psikolojik danışmanın yardımda bulunurken öğrenci ve veli görüşmesi yaptığı; öğrencilerle ilgili sınıf öğretmenleri ve sınıf rehber öğretmenlerinden bilgi aldığı; gerekli gördüğünde öğrenciyi ilgili kurumlara sevk ettiği; sınıf öğretmeni ve sınıf rehber öğretmenlerinin çoğunluğunun öğrenci sorunlarıyla ilgili olarak psikolojik danışmandan aldıkları yardımların sorunların çözümünde etkili olduğunu düşündükleri görülmüştür.Psikolojik danışmanlarla yapılan görüşmelerde izledikleri bir konsültasyon modelinin bulunmadığı; konsültasyon modelleri hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıkları görülmüştür. Psikolojik danışmanların konsültasyon çalışmalarını yürütürken daha çok sınıf öğretmeni ve sınıf rehber öğretmenleri ile bireysel görüşme yaptıkları, çeşitli konularda bilgilendirmek amacı ile toplantı ve seminerler düzenledikleri veya doküman hazırlayıp verdikleri ortaya çıkmıştır.

Anahtar Sözcükler: Konsültasyon, psikolojik danışman, sınıf öğretmeni, sınıf rehber öğretmeni

ABSTRACT

AN INVESTIGATION OF SCHOOL COUNSELLORS' CONSULTATIONS WITH CLASSROOM TEACHERS AND CLASSROOM GUIDANCE TEACHERS AT PRIMARY SCHOOLS

Seval KARAKUŞ

Master Thesis , Departman of Educational Sciences
Advisor : Assistant Prof.Dr. Meral ATICI
June 2008, 136 Pages

The purpose of this study was to examine differences between the ideas of counsellors, classroom teachers and classroom guidance teachers about counsultation services according to gender, age, the years of experience and graduation field. Nineteen counsellors, 167 classroom teachers and 100 classroom guidance teachers at 17 primary schools in Seyhan and Yureğir central dictrict of Adana participated to the study. This study was conducted at two stages of quantitative and qualitative research designs. In the first stage participants completed a questionnaire named as Assessement of Consultation Services. In the second stages four counsellors, eight classroom teachers and eight classroom guidance teachers chosen from the participants filled the questionnaire were interviewed by using a semi-structured interview schedule developed by the researcher.

The results of the study showed that there were differences between counsellors' ideas of consultative works in six items in favor of counsellors experienced more than 11 years. A difference was also found between the opinions of classroom guidance teachers in favor of teachers who worked with 500-1500 students at school. Classroom teachers and classroom guidance teachers' views of consultation in five items were significantly different in favor of classroom guidance teachers.

According to the findings of interviews counsellors mainly consult with teachers for classroom guidance activities, dealing with behavioural problems and preparing individual education program for some students. Similarly, classroom teachers and

classroom guidance teachers get help from counsellors for low achieving students, behavioural problems and family problems. They admitted that counsellors help them by interviewing with students and parents, collecting information about students from teachers, referring students to other helping institutions when needed. The majority of teachers thought that the help provided by counsellor were effective in solving problems. It was clear that there was not any consultation model followed by counsellor. In other words they have not enough information/knowledge about consultation models. Counsellors mainly consult with teachers by interviewing with teachers, organising meetings and seminars for sharing their knowledge in several issues.

Key Words: consultation, psychological counsellor, classroom teacher, classroom guidance teacher.

ÖNSÖZ

Bu çalışmada ilköğretim okullarında çalışan psikolojik danışmanların sınıf öğretmeni ve sınıf rehber öğretmenleri ile yaptığı konsültasyon çalışmaları incelenmiştir. Psikolojik danışman, sınıf öğretmeni ve sınıf rehber öğretmenlerinin konsültasyon çalışmalarıyla ilgili görüşlerinde farklılık olup olmadığına ve hangi konularda konsültasyon çalışmaları yapıldığına bakılmıştır. Ülkemizde konsültasyon çalışmalarıyla ilgili araştırmalara rastlanmamıştır. Araştırma bu konuda ilk olması dolayısıyla önem taşımaktadır. Konuyla ilgili yapılacak çalışmalara ihtiyaç vardır. Bu araştırmaların psikolojik danışmanlar tarafından okullarda yapılan konsültasyon çalışmalarının daha etkili bir şekilde yürütülmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Bu araştırmanın gerçekleşmesinde birçok kişinin emeği vardır. Öncelikle araştırma boyunca bana yol gösteren ve düşünceleri ile katkı sağlayan; bu araştırmanın ortaya çıkmasında büyük katkısı bulunan tez danışmanım Yrd. Doç. Dr. Meral ATICI' ya; analizler sırasında görüşleriyle katkıda bulunan Yrd. Doç. Dr. Ahmet DOĞANAY ve Yrd. Doç. Dr Sabahattin ÇAM'a, görüşleriyle katkıda bulunan değerli juri üyesi Yrd. Doç. Dr. Sencer BULUT'a; yüksek lisans süresince bilgi ve deneyimlerinden yararlandığım bütün hocalarıma; araştırmaya katılan tüm psikolojik danışman ve öğretmenlere katkılarından dolayı teşekkür ederim. Ayrıca araştırmayı destekleyen Çukurova Üniversitesi Araştırma Fonu'na (EF 2006 YL47) teşekkür ederim.

Seval KARAKUŞ

İÇİNDEKİLER

ÖZET ii
ABSTRACT iv
ÖNSÖZ vi
TABLOLAR LİSTESİ xiii
EKLER LİSTESİ……..…… xvi

BÖLÜM I

GİRİŞ 1
1.1. Problem……..……... 1
1.2. Araştırmanın Amacı……..…….. 3
1.3. Araştırmanın Önemi……..... 4
1.4. Sınırlılıklar 5
1.5. Tanımlar .....…. 5

BÖLÜM II

KURAMSAL TEMELLER VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR……...……7
2.1. Rehberlik Hizmetlerinin Sunumuyla İlgili Kuramsal Açıklamalar…….…..... 7
2.1.1. Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetlerinin Ortaya Çıkmasını Gerektiren Gelişmeler……..…….……7
2.1.2. Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetlerinin Sunuluş Biçimleri…….. 8
2.1.3. Psikolojik Danışma ve Rehberlik Modelleri……..……..8
2.1.4. İlköğretimde Rehberlik……..……10
2.1.5. Psikolojik Danışma ve Rehberlikte Hizmet Alanları……..…12
2.2. Psikolojik Danışma ve Rehberlik Çalışmalarının Okul Düzeyinde Örgütlenmesi..13
2.2.1. Okul Personelinin Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetleriyle İlgili Görevleri……..……14
2.2.2. İlköğretim ve Ortaöğretim Kurumları Sınıf Rehberlik Programı……. 18
2.3. Konsültasyon Hizmetleri……..…18
2.3.1. Konsültasyon Türleri…….……26

2.3.2. Konsültasyon Hizmetleriyle İlgili Yapılan Araştırmalar……..……..30

BÖLÜM III

YÖNTEM ..... ……37
3.1. Araştırmanın Modeli ..... ……..... 37
3.2. Araştırmanın Evreni Ve Örneklem 37
3.3. Veri Toplama Araçları ..... ……..39
3.3.1.Kişisel Bilgi Formu…….……39
3.3.2.Konsültasyon Hizmetleri Değerlendirme Formu…….……..... 39
3.3.3. Görüşme Formu…….……. 39
3.4. Verilerin Toplanması……..…..40
3.5. Verilerin Analizi……..…….40

BÖLÜM IV

BULGULAR……...……..… 42
4.1. Psikolojik Danışmanların Konsültasyon Hizmetleri Konusundaki Görüşleriyle İlgili Bulgular……...…….. 42
4.1.1. Psikolojik Danışmanların Konsültasyon Hizmetleri Konusundaki Görüşlerinde Cinsiyete Göre Farklılık Olup Olmadığıyla İlgili Bulgular..…42
4.1.2. Psikolojik Danışmanların Konsültasyon Hizmetleri Konusundaki Görüşlerinde Yaşa Göre Farklılık Olup Olmadığıyla İlgili Bulgular…..…..43
4.1.3. Psikolojik Danışmanların Konsültasyon Hizmetleri Konusundaki Görüşlerinde Okuldaki Öğrenci Sayısına Göre Farklılık Olup Olmadığıyla İlgili Bulgular……..……...46
4.1.4. Psikolojik Danışmanların Konsültasyon Hizmetleri Konusundaki Görüşlerinde Okuldaki Çalışma Süresine Göre Farklılık Olup Olmadığıyla İlgili Bulgular……..…….48
4.1.5. Psikolojik Danışmanların Konsültasyon Hizmetleri Konusundaki Görüşlerinde Mezun oldukları Bölüme Göre Farklılık Olup Olmadığıyla İlgili Bulgular…….....50
4.2. Sınıf Öğretmenlerinin Konsültasyon Hizmetleri Konusundaki Görüşleriyle İlgili Bulgular…….52

4.2.1. Sınıf Öğretmenlerinin Konsültasyon Hizmetleri Konusundaki Görüşlerinde Cinsiyete Göre Farklılık Olup Olmadığıyla İlgili Bulgular……52
4.2.2. Sınıf Öğretmenlerinin Konsültasyon Hizmetleri Konusundaki Görüşlerinde Yaşa Göre Farklılık Olup Olmadığıyla İlgili Bulgular……..54
4.2.3. Sınıf Öğretmenlerinin Konsültasyon Hizmetleri Konusundaki Görüşlerinde Okuldaki Öğrenci Sayısına Göre Farklılık Olup Olmadığıyla İlgili Bulgular……..……56
4.2.4. Sınıf Öğretmenlerinin Konsültasyon Hizmetleri Konusundaki Görüşlerinde Okuldaki Çalışma Süresine Göre Farklılık Olup Olmadığıyla İlgili Bulgular……..……..58
4.3. Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Konsültasyon Hizmetleri Konusundaki Görüşleriyle İlgili Bulgular……..……60
4.3.1. Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Konsültasyon Hizmetleri Konusundaki Görüşlerinde Cinsiyete Göre Farklılık Olup Olmadığıyla İlgili Bulgular..…60
4.3.2. Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Konsültasyon Hizmetleri Konusundaki Görüşlerinde Yaşa Göre Farklılık Olup Olmadığıyla İlgili Bulgular…..…...62
4.3.3. Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Konsültasyon Hizmetleri Konusundaki Görüşlerinde Öğrenci Sayısına Göre Farlılık Olup Olmadığıyla İlgili Bulgular…….……..……. 64
4.3.4. Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Konsültasyon Hizmetleri Konusundaki Görüşlerinde Okuldaki Çalışma Süresine Göre Farklılık Olup Olmadığıyla İlgili Bulgular…….....66
4.4. Psikolojik Danışman, Sınıf Öğretmeni ve Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Konsültasyon Hizmetleri Konusundaki Görüşlerinde Farlılık Olup Olmadığıyla İlgili Bulgular…… 68
4.5. Görüşme Analizine İlişkin Bulgular……... 70
4.5.1. Psikolojik Danışmanlarla Yapılan Görüşmelere İlişkin Bulgular …… 70
4.5.1.1. Psikolojik Danışmanların Yaptıkları Rehberlik Çalışmalarıyla İlgili Görüşleri……..…….. 70
4.5.1.2. Psikolojik Danışmanların Sınıf Öğretmeni ve Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Yaptığı Rehberlik Çalışmaları İle İlgili Görüşleri. 74
4.5.1.3. Psikolojik Danışmanların Sınıf Öğretmeni ve Sınıf Rehber Öğretmenleri ile Yaptıkları Konsültasyon Çalışmaları İle İlgili Görüşleri……..…… 76

4.5.1.4. Psikolojik Danışmanların Konsültasyon Çalışmalarını Yürütürken İzledikleri Konsültasyon Modelleri ile İlgili Görüşleri……..77
4.5.1.5. Psikolojik Danışmanların Konsültasyon Çalışmalarını Yürütürken Kullandıkları Yöntemlerle İlgili Görüşleri…….78
4.5.1.6. Psikolojik Danışmanların Konsültasyon Çalışmalarının Başarısını Etkileyen Faktörlerle İlgili Görüşleri…….78
4.5.1.7. Psikolojik Danışmanların Konsültasyon Hizmetlerinin Daha Başarılı Olması İçin Neler Yapılabileceği Konusundaki Görüşleri……...…80
4.5.1.8. Psikolojik Danışmanların Konsültasyon Hizmetlerinin Rehberlik Hizmetleri İçerisindeki Rolüyle İlgili Görüşleri……..…82
4.5.2.Sınıf Öğretmenleri ile Yapılan Görüşmelere Yönelik Bulgular…… 82
4.5.2.1. Sınıf Öğretmenlerinin Psikolojik Danışman Tarafından Yapılan Rehberlik Çalışmalarıyla İlgili Görüşleri……...82
4.5.2.2. Sınıf Öğretmenlerinin Kendi Yaptıkları Rehberlik Çalışmalarıyla İlgili Görüşleri…… 84
4.5.2.3. Sınıf Öğretmenlerinin Rehberlik Hizmetleriyle İlgili Çalışmaları Yürütürken Psikolojik Danışmandan Aldıkları Yardımlarla İlgili Görüşleri…….. 86
4.5.2.4. Sınıf Öğretmenlerinin Öğrencilerle İlgili Hangi Sorunlarda Psikolojik Danışmandan Yardım Aldıkları ve Danışmanın Bu Yardımı Sunarken Neler Yaptığıyla İlgili Görüşleri……... 87
4.5.2.5.Sınıf Öğretmenlerinin Psikolojik Danışmandan Aldıkları Yardımın Karşılaştıkları Sorunların Çözümüne Etkisiyle İlgili Görüşleri…… 88
4.5.2.6.Sınıf Öğretmenlerinin Konsültasyon Hizmetlerinin Başarısını Etkileyen Faktörlerle İlgili Görüşleri…… 89
4.5.2.7.Sınıf Öğretmenlerinin Konsültasyon Hizmetlerinin Daha Başarılı Olması İçin Neler Yapılabileceği Konusundaki Görüşleri……. 91
4.5.2.8.Sınıf Öğretmenlerinin Konsültasyon Hizmetlerinin Rehberlik Hizmetleri İçindeki Rolü Konusundaki Görüşleri……. 94
4.5.3.Sınıf Rehber Öğretmenleri ile Yapılan Görüşmelere Yönelik Bulgular…… 94
4.5.3.1.Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Psikolojik Danışman Tarafından Yapılan Rehberlik Çalışmaları İle ilgili Görüşleri……. 94

4.5.3.2.Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Kendi Yaptıkları Rehberlik Çalışmalarıyla İlgili Görüşleri…… 97
4.5.3.3.Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Rehberlik Hizmetleri İle İlgili Çalışmaları Yürütürken Psikolojik Danışmandan Aldıkları Yardımlarla İlgili Görüşleri……. 98
4.5.3.4.Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Öğrencilerle İlgili Hangi Sorunlarda Psikolojik Danışmandan Yardım Aldıkları ve Danışmanın Bu Yardımı Sunarken Neler Yaptığına İlişkin Görüşleri……..... 99
4.5.3.5.Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Psikolojik Danışmandan Aldıkları Yardımın Karşılaştıkları Sorunların Çözümüne Etkisiyle İlgili Görüşleri……... 100
4.5.3.6.Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Konsültasyon Hizmetlerinin Başarısını Etkileyen Faktörlerle İlgili Görüşleri…….. 101
4.5.3.7.Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Konsültasyon Hizmetlerinin Daha Başarılı Olması İçin Neler Yapılabileceği konusundaki Görüşler… 104
4.5.3.8.Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Konsültasyon Hizmetlerinin Rehberlik Hizmetleri İçindeki Rolü Konusundaki Görüşleri……... 105

BÖLÜM V

TARTIŞMA VE YORUM……. 106
5.1. Araştırmadan Elde Edilen Nicel Bulguların Yorumlanması…….....106
5.1.1. Psikolojik Danışmanların Konsültasyon Hizmetleri Konusundaki Görüşleriyle İlgili Bulguların Yorumlanması…… 106
5.1.2. Sınıf Öğretmeni ve Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Konsültasyon Hizmetleri Konusundaki Görüşleriyle İlgili Bulguların Yorumlanması…… 107
5.1.3. Psikolojik Danışman, Sınıf Öğretmeni ve Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Konsültasyon Hizmetleri Konusundaki Görüşlerinde Faklılık Olup Olmadığıyla İlgili Bulguların Yorumlanması……. 108
5.2.Araştırmadan Elde Edilen Nitel Bulguların Yorumlanması……... 108
5.2.1.Psikolojik Danışmanların Yaptıkları Rehberlik Çalışmalarıyla İlgili Bulguların Yorumlanması…… 108
5.2.2.Sınıf Öğretmeni ve Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Yaptıkları Rehberlik Çalışmalarıyla İlgili Bulguların Yorumlanması……... 111

5.2.3.Psikolojik Danışmanların Sınıf Öğretmeni ve Sınıf Rehber Öğretmenleri ile Yaptıkları Konsültasyon Çalışmalarıyla İlgili Bulguların Yorumlanması…112
5.2.4.Psikolojik Danışmanların İzledikleri Konsültasyon Modelleriyle İlgili Görüşlerinde İlişkin Bulguların Yorumlanması…….. 112
5.2.5. Psikolojik Danışmanların Konsültasyon Çalışmalarını Yürütürken Kullandıkları Yöntemlerle İlgili Görüşlerine İlişkin Bulguların Yorumlanması…….. 113
5.2.6.Sınıf Öğretmeni ve Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Öğrencilerle İlgili Hangi Sorunlarda Psikolojik Danışmandan Yardım Aldıkları ve Danışmanın Bu Yardımı Sunarken Neler Yaptığıyla İlgili Görüşlerine İlişkin Bulguların Yorumlanması…….. 113
5.2.7.Sınıf Öğretmeni ve Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Psikolojik Danışmandan Aldıkları Yardımın Karşılaştıkları Sorunların Çözümüne Etkisiyle İlgili Görüşlerine İlişkin Bulguların Yorumlanması …….. 115
5.2.8. Konsültasyon Çalışmalarının Başarısını Etkileyen Faktörlerle İlgili Bulguların Yorumlanması…… 115
5.2.9. Konsültasyon Hizmetlerinin Daha Başarılı Olması İçin Neler Yapılabileceği Konusundaki Bulguların Yorumlanması…….117
5.2.10.Konsültasyon Hizmetlerinin Rehberlik Hizmetleri İçerisindeki Rolüyle İlgili Bulguların Yorumlanması……119

BÖLÜM VI

SONUÇ VE ÖNERİLER……120
6.1. Sonuçlar…….…120
6.2.Öneriler …….....122
6.2.1. Uygulamayla İlgili Öneriler…….....122
6.2.2. Gelecekteki Araştırmalarla İlgili Öneriler ……122
KAYNAKÇA ……. 124
EKLER……..... 128
ÖZGEÇMİŞ…….135

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo Adı Sayfa No

Tablo 1. Araştırmaya Katılan Psikolojik Danışman, Sınıf Öğretmeni ve Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Bazı Değişkenlere Göre Dağılımı……38

Tablo 2. Psikolojik Danışmanların Konsültasyon Hizmetleri Değerlendirme Formu Puanlarının Cinsiyete Göre t-Testi Sonuçları…….....43

Tablo 3. Psikolojik Danışmanların Konsültasyon Hizmetleri Değerlendirme Formu Puanlarının Yaşa Göre t Testi Sonuçları……....45

Tablo 4. Psikolojik Danışmanların Konsültasyon Hizmetleri Değerlendirme Formu Puanlarının Okuldaki Öğrenci Sayısına Göre t Testi Sonuçları……47

Tablo 5. Psikolojik Danışmanların Konsültasyon Hizmetleri Değerlendirme Formu Puanlarının Okuldaki Çalışma Süresine Göre t Testi Sonuçları…….49

Tablo 6. Psikolojik Danışmanların Konsültasyon Hizmetleri Değerlendirme Formu Puanlarının Mezun Oldukları Bölüme Göre t Testi Sonuçları……51

Tablo 7. Sınıf Öğretmenlerinin Konsültasyon Hizmetleri Değerlendirme Formu Puanlarının Cinsiyete Göre t-Testi Sonuçları…….....53

Tablo 8. Sınıf Öğretmenlerinin Konsültasyon Hizmetleri Değerlendirme Formu Puanlarının Yaşa Göre t Testi Sonuçları…….55

Tablo 9. Sınıf Öğretmenlerinin Konsültasyon Hizmetleri Değerlendirme Formu Puanlarının Öğrenci Sayısına Göre t Testi Sonuçları…….....57

Tablo 10. Sınıf Öğretmenlerinin Konsültasyon Hizmetleri Değerlendirme Formu Puanlarının Okuldaki Çalışma Süresine Göre t Testi Sonuçları……59

Tablo 11. Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Konsültasyon Hizmetleri Değerlendirme Formu Puanlarının Cinsiyete Göre t-Testi Sonuçları……...61

Tablo 12. sınıf Rehber Öğretmenlerinin Konsültasyon Hizmetleri Değerlendirme Formu Puanlarının Yaşa Göre t Testi Sonuçları…….63

Tablo 13. Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Konsültasyon Hizmetleri Değerlendirme Formu Puanlarının Okuldaki Öğrenci Sayısına Göre t Testi Sonuçları…….65

Tablo 14. Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Konsültasyon Hizmetleri Değerlendirme Formu Puanlarının Okuldaki Çalışma Süresine Göre t Testi Sonuçları…….67

Tablo15. Psikolojik Danışman, Sınıf Öğretmeni ve Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Konsültasyon Hizmetleri Puanlarının Kruskal- Wallis H Testi Sonuçları……..69
Tablo 16. Sınıf Öğretmeni ve Sınıf Rehber Öğretmenlerine Yönelik Yapılan Çalışmalarla İlgili Frekans Değerleri…….……...……...71
Tablo 17. Öğrencilere Yönelik Yapılan Çalışmalarla İlgili Frekans Değerleri.…….....73
Tablo 18. Psikolojik Danışmanların Sınıf Öğretmeni ve Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Yaptığı Rehberlik Çalışmaları İle İlgili Görüşlerine İlişkin Frekans Değerleri …….. 75
Tablo 19. Psikolojik Danışmanların Sınıf Öğretmeni ve Sınıf Rehber Öğretmenleriyle Yaptıkları Konsültasyon Çalışmalarıyla İlgili Görüşlerine İlişkin Frekans Değerleri……..……...77
Tablo 20. Psikolojik Danışmanların Konsültasyon Çalışmalarının Başarısını Etkileyen Faktörlerle İlgili Görüşlerine İlişkin Frekans Değerleri…….…….79
Tablo 21. Psikolojik Danışmanların Konsültasyon Çalışmalarının Daha Başarılı Olması İçin Neler Yapılabileceğiyle İlgili Görüşlerine İlişkin Frekans Değerleri….81
Tablo 22. Sınıf Öğretmenlerinin Psikolojik Danışmanlar Tarafından Yapılan Rehberlik Çalışmalarıyla İlgili Görüşlerine İlişkin Frekans Değerleri……84
Tablo 23. Sınıf Öğretmenlerinin Kendi Yaptıkları Rehberlik Çalışmalarıyla İlgili Görüşlerine İlişkin Frekans Değerleri…….……85
Tablo 24. Sınıf Öğretmenlerinin Rehberlik Hizmetleriyle İlgili Çalışmaları Yürütürken Psikolojik Danışmandan Aldıkları Yardımlarla İlgili Görüşlerine İlişkin Frekans Değerleri…….……..86
Tablo 25. Sınıf Öğretmenlerinin Öğrencilerle İlgili Hangi Sorunlarda Psikolojik Danışmandan Yardım Aldıklarıyla İlgili Görüşlerine İlişkin Frekans Değerleri…….…… 87
Tablo 26. Sınıf Öğretmenlerinin Konsültasyon Hizmetlerinin Başarısını Etkileyen Faktörlerle İlgili Görüşlerine İlişkin Frekans Değerleri…….…….. 90
Tablo 27. Sınıf Öğretmenlerinin Konsültasyon Hizmetlerinin Daha Başarılı Olması İçin Neler yapılabileceği Konusundaki Önerilerine İlişkin Frekans Değerleri…….…… 92
Tablo 28. Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Psikolojik Danışman Tarafından Yapılan Rehberlik Çalışmalarıyla İlgili Görüşlerine İlişkin Frekans Değerleri……...95

Tablo 29. Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Kendi Yaptığı Rehberlik Çalışmalarıyla İlgili Görüşlerine İlişkin Frekans Değerleri…….……...97
Tablo 30. Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Öğrencilerle İlgili Hangi Sorunlarda Psikolojik Danışmandan Yardım Aldıklarıyla İlgili Görüşlerine İlişkin Frekans Değerleri……..... 99
Tablo 31. Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Konsültasyon Hizmetlerinin Başarısını Etkileyen Faktörlerle İlgili Görüşlerine İlişkin Frekans Değerleri……102
Tablo 32. Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Konsültasyon Hizmetlerinin Daha Başarılı Olması İçin Neler Yapılabileceği Konusundaki Önerilerine İlişkin Frekans Değerleri……..……. 104

EKLER LİSTESİ

EK-1 Kişisel Bilgi Formu…….128
EK-2 Konsültasyon Hizmetleri Değerlendirme ……..129
EK-3 Görüşme Formu A ……..131
EK-4 Görüşme Formu B…….....133

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. Problem

Yirminci yüzyılda yaşanan hızlı sosyo-kültürel, ekonomik ve teknolojik değişmeler, bilim alanındaki gelişme ve buluşlar, eğitimi amaç ve işlev yönünden etkilemiş; eğitimden beklentilerin artmasına yol açmıştır. Bütün bu gelişmeler geleneksel eğitime baskı yaparak eğitimi birey yararına değişmeye zorlamıştır (Yeşilyaprak, 2002).

Geleneksel eğitim anlayışı öğretmen ve program merkezli iken; çağdaş eğitim anlayışı öğrenciyi merkeze almıştır. Öğrenci merkezli eğitim, öğrencileri bireysel farklılıkları olan değerli varlıklar olarak görür. Çağdaş eğitimin amacı bedensel, ruhsal ve sosyal açıdan uyumlu bireyler yetiştirmektir. Bu amaç doğrultusunda öğrencinin her yönü ile gelişebilmesi için okullarda yeni düzenlemelere gidilmiştir. Öğretim ve yönetim hizmetlerinin yanında öğrenci kişilik hizmetleri de yer almıştır (Girgin 2004).

Psikolojik danışma ve rehberlik öğrenci kişilik hizmetleri içinde önemli bir yere sahiptir. Değişik bakış açısına göre farklı şekillerde tanımlanabilir. Tan' a göre (1992,s,18) psikolojik danışma ve rehberlik; "Bireyin en verimli bir şekilde gelişmesi ve tatminkar uyumlar sağlamasında gerekli olan seçmeleri (tercihleri), yorumları, planları yapmasına ve kararları vermesine yarayacak bilgi ve beceriler kazanması ve ulaştığı bu seçme ve kararları uygulaması için kişiye yapılan sistemli ve profesyonel yardımdır". Kuzgun (1997,s,5) psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerini " bireye kendini anlaması, çevredeki olanakları tanıması ve doğru kararlar alarak özünü gerçekleştiren bir kişi olarak gelişebilmesi için yapılan sistematik ve profesyonel yardım süreci" olarak tanımlar. Kepçeoğlu'na göre ise (1994,s,9); kendini anlaması, problemlerini çözmesi, gerçekçi kararlar alması, kapasitelerini kendine uygun şekilde geliştirmesi, çevresine dengeli ve sağlıklı bir uyum yapması ve böylece kendini gerçekleştirmesi için uzman kişilerce bireye verilen psikolojik yardımdır".

Eğitim süreci içinde rehberlik hizmetlerinin amacı öğrencinin gelişimine ve uyumuna katkıda bulunmaktır. Nihai amaç bireyin kendini gerçekleştirmesidir. Kendini gerçekleştirme kavramı ile kişide var olan tüm gizil güçlerin, yeteneklerin ortaya çıkarılması ve geliştirilmesi kastedilir. Okullarda öğrencilerin akademik başarılarının yanı sıra, kişilik gelişimine yardımcı olacak çalışmaların da yapılması gerekmektedir. Bu çalışmalar okullarda psikolojik danışma ve rehberlik servisleri tarafından yürütülmektedir (Yeşilyaprak, 2002).

Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin verilmesinde ne kadar iyi eğitilmiş ve yetenekli olsalar da, tek başına psikolojik danışmanların çaba göstermesi yeterli olmamaktadır. Öğrenci ile yakından ilgili herkesin ortak bir anlayış ve işbirliği içinde çalışması gerekmektedir (Kepçeoğlu,1999). Psikolojik danışman, öğretmen, yönetici veli ve çevredeki diğer ilgili kişilerin ortak bir anlayış geliştirmesi ve birlikte çalışması rehberlik hizmetlerinin etkililiğinin arttırılmasında çok önemlidir (Kutlu ve Güven, 2002) Psikolojik danışmanların yukarıda belirtilen bu kişilerle yaptığı ortak çalışmalar konsültasyon ya da müşavirlik hizmetleri olarak adlandırılmaktadır.

Konsültasyon hizmetleri çeşitli şekillerde tanımlanabilir. Kahnweiler (1979) (akt: Dustin ve Blocher; 1984) konsültasyonun öğrencilerin sosyal, duygusal, eğitimsel ve entelektüel gelişimini en yüksek seviyeye çıkarmak için planlanmış okul danışmanı tarafından sağlanan dolaylı hizmetleri kapsadığını belirtmektedir. Borders ve Drury (1992), konsültasyonu, okul personeli ve ailelerin öğrencilerle etkileşimini düzeltmek veya geliştirmek için işbirliği içinde çalışmaları olarak tanımlamaktadır. Akman' a göre (1992) konsültasyon; psikolojik danışmanla birlikte, çocukla ilgili olan tüm kişilerin işbirliği içinde, çocuğun gelişimine ve eğitimine yönelik olarak kurulan bir yardım ilişkisidir.

Okuldaki psikolojik danışmanın, uzmanlık alanıyla ilgili sahip olduğu bilgi ve becerilerini öğretmen, yönetici ve velilerle paylaşması; kendilerini geliştirmelerine yardımcı olması; ortak bir rehberlik anlayışının oluşması için çaba harcaması konsültasyon hizmetlerinin kapsamına girer. Psikolojik danışman, psikolojik danışma ve rehberlik çalışmaları sırasında öğretmen ve yöneticilere gerekli yardımı vermeye; karşılaşılan güçlükleri birlikte çözmeye; onlara uzmanlık alanı ile ilgili müşavirlik yapmaya istekli ve hazır olmalıdır. Böylece okullarda ortak bir rehberlik anlayışının

gelişmesine yardım edilebilir (Yeşilyaprak, 2002). Psikolojik danışman konsültasyon hizmetlerini ne kadar etkili bir şekilde yürütürse; rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri de o derece amacına ulaşmış olacaktır.

Öğretmenler öğrenciyi uzun zaman gözlemleme olanağına sahip olduklarından öğrencileri en iyi tanıyan kişilerdir. Öğretmenlere hizmet öncesinde sağlam bir rehberlik anlayışı ve bilgisi kazandırılmalı ve çalışmaları daha başarılı yürütebilmeleri için kendilerine sürekli olarak uzman desteği sağlanmalıdır (Kuzgun,1992) Okullarda yürütülen Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetlerinin etkili olmasında psikolojik danışmanların, öğretmenlerle yaptığı konsültasyon çalışmalarının önemi büyüktür. Ülkemizdeki okullarda psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin uzun bir geçmişi ve geleneğinin bulunmayışı, okullarda çalışan psikolojik danışman sayısının azlığı, yönetici, danışman ve öğretmenlerin sahip oldukları rehberlik anlayışları arasında önemli farkların ve yetersizliklerin bulunması konsültasyon hizmetlerinin önemle ele alınmasını gerektirmektedir (Kepçeoğlu,1994). İlköğretim okullarında çalışan psikolojik danışman, sınıf öğretmeni ve sınıf rehber öğretmenlerinin konsültasyon çalışmaları hakkındaki görüşlerinin incelenmesi bu araştırmanın temel problemini oluşturmaktadır.

1.2.Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı ilköğretim okullarında çalışan psikolojik danışman, sınıf öğretmeni ve sınıf rehber öğretmenlerinin konsültasyon çalışmaları hakkındaki görüşlerinin cinsiyet, yaş, okuldaki çalışma süresi, öğrenci sayısı ve mezun olunan bölüm değişkenleri açısından farklılık gösterip göstermediğini ve hangi konularda konsültasyon yapıldığını incelemektir.

Yukarıda belirtilen temel amaç doğrultusunda bu araştırmada yanıt aranılacak sorular şunlardır:

1-Psikolojik danışmanların konsültasyon çalışmaları hakkındaki görüşleri arasında cinsiyete, yaşa, okuldaki çalışma süresine, öğrenci sayısına ve mezun olunan bölüme göre fark var mıdır?

2-Sınıf öğretmenlerinin konsültasyon çalışmaları hakkındaki görüşleri arasında cinsiyete, yaşa, okuldaki çalışma süresine ve öğrenci sayısına göre fark var mıdır?

3-Sınıf rehber öğretmenlerinin konsültasyon çalışmaları hakkındaki görüşleri arasında cinsiyete, yaşa, okuldaki çalışma süresine ve öğrenci sayısına göre fark var mıdır?

4-Psikolojik danışman, sınıf öğretmeni ve sınıf rehber öğretmenlerinin konsültasyon çalışmaları hakkındaki görüşleri arasında fark var mıdır?

5- Psikolojik danışmanlar tarafından okulda yapılan psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri konusunda psikolojik danışman, sınıf öğretmeni ve sınıf rehber öğretmenlerinin görüşleri nelerdir?

6- Sınıf öğretmenleri ve sınıf rehber öğretmenleri tarafından yapılan rehberlik çalışmaları konusunda psikolojik danışman, sınıf öğretmeni ve sınıf rehber öğretmenlerinin görüşleri nelerdir?

7-Psikolojik danışman, sınıf öğretmeni ve sınıf rehber öğretmenleri hangi alanlarda konsültasyon çalışmalarına ihtiyaç duymaktadırlar?

8-Psikolojik danışmaların konsültasyon çalışmalarını yürütürken izledikleri konsültasyon modelleri ve kullandıkları yöntemler nelerdir?

9-Sınıf öğretmeni ve sınıf rehber öğretmenleri öğrenciyle ilgili hangi sorunlarda psikolojik danışmandan yardım almakta; danışman onlara bu yardımı sunarken ne tür çalışmalar yapmaktadır?

10-Sınıf öğretmeni ve sınıf rehber öğretmenlerinin psikolojik danışmandan aldıkları yardımın karşılaştıkları sorunların çözümüne etkisi konusundaki görüşleri nelerdir?

11-Psikolojik danışman, sınıf öğretmeni ve sınıf rehber öğretmenlerinin konsültasyon çalışmalarının rehberlik hizmetleri içindeki rolü konusundaki görüşleri nelerdir?

12-Psikolojik danışman, sınıf öğretmeni ve sınıf rehber öğretmenlerinin konsültasyon çalışmalarının başarısını etkileyen faktörler konusundaki görüşleri ve konsültasyon çalışmalarının başarısını artırmak için önerileri nelerdir?

1.3.Araştırmanın Önemi

Bu çalışma psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin ülkemizde bugüne kadar üzerinde çok durulmamış bir boyutu olan konsültasyon hizmetlerini ele alması; bu hizmetlerin sunulmasında psikolojik danışman, sınıf öğretmeni ve sınıf rehber öğretmenlerinin görüşlerini ayrıntılı bir şekilde ortaya koyması ve bu görüşleri etkileyen faktörleri belirlemesi bakımından önemli görülmektedir. Yapılan araştırma sonucunda

elde edilen bulgular; psikolojik danışman, sınıf öğretmeni ve sınıf rehber öğretmenlerinin konsültasyon çalışmalarıyla ilgili görüş ve tutumlarını ortaya koyacak ; konsültasyon çalışmalarıyla ilgili yaşanan sorunların anlaşılmasını sağlayacak ve konsültasyon hizmetlerinin daha başarılı şekilde yürütülmesi için neler yapılabileceği konusunda alanda çalışan kişilere ışık tutacaktır. Böylelikle okullarda psikolojik danışman tarafından yürütülen konsültasyon çalışmalarının başarısını artıracak ve dolaylı olarak psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine de olumlu katkıda bulunacaktır. Aynı zamanda araştırma konuyla ilgili yapılacak yeni araştırmalara yol gösterecektir.

1.4. Sınırlılıklar

Bu araştırma;

1- Adana ili Seyhan ve Yüreğir ilçelerinde psikolojik danışmanı bulunan ve araştırmaya katılan ilköğretim okullarındaki konsültasyon çalışmalarıyla sınırlıdır.

2-Psikolojik danışman, sınıf öğretmeni ve sınıf rehber öğretmenlerinin konsültasyon hizmetleri hakkındaki görüşlerine ilişkin ölçümler, araştırmacı tarafından geliştirilen Konsültasyon Hizmetleri Değerlendirme Formu ve yapılan görüşmelerden elde edilen verilerle sınırlıdır.

1.5. Tanımlar

Konsültasyon Hizmetleri: Psikolojik danışman ile birlikte, çocukla ilgili tüm kişilerin işbirliği içinde, çocuğun gelişimine ve eğitimine yönelik olarak kurulan bir yardım ilişkisidir (Akman, 1994, s 985).

Psikolojik Danışman (Rehber Öğretmen): Eğitim-Öğretim kurumlarındaki rehberlik ve psikolojik danışma servisleri ile rehberlik ve araştırma merkezlerinde öğrencilere rehberlik ve psikolojik danışma hizmeti veren, üniversitelerin psikolojik danışma ve rehberlik ile eğitimde psikolojik hizmetler alanında lisans eğitimi almış personeli ifade eder (M.E.B. Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliği, Mayıs 2001, sayı: 2524, s 308).

Sınıf Öğretmeni: Görevlendirildiği sınıfın tüm derslerini okutan öğretmen anlamına gelmektedir. Eğitim sisteminde bu yöntem ilköğretimde uygulanmaktadır (Özgüven, 2000, s, 242).

Sınıf Rehber Öğretmeni: Eğitim-Öğretim kurumlarında bir sınıfın rehberlik hizmetlerini yürüten ve rehberlik saatlerine giren ilköğretim kurumlarında şube rehber öğretmenini, orta öğretim kurumlarında ise sınıf öğretmenini ifade eder. (M.E.B Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliği, Mayıs 2001, sayı: 2524 s 308).

BÖLÜM II

KURAMSAL TEMELLER VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri ile konsültasyon çalışmalarına ilişkin genel açıklamalar, ilgili kuramlar ve araştırma konusuyla ilgili yapılan çalışmalara yer verilmiştir.

2.1. Rehberlik Hizmetlerinin Sunumuyla İlgili Kuramsal Açıklamalar

Aşağıda rehberlik hizmetlerinin ortaya çıkmasını gerektiren gelişmeler, rehberlik hizmetlerinin sunuluş şekilleri, rehberlik modelleri, psikolojik danışma ve rehberlikte hizmet alanları ve hizmetlerin okulda örgütlenmesiyle ilgili kuramsal açıklamalara yer verilmiştir.

2.1.1. Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetlerinin Ortaya Çıkmasını Gerektiren Gelişmeler

Rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmetlerinin ortaya çıkışında, teknolojik gelişmelerden kaynaklanan bazı toplumsal sıkıntıların, beliren yeni ihtiyaçların önemli rolü olmuştur. Yeşilyaprak (2002) rehberlik ve psikolojik danışmanlığın ortaya çıkmasına yol açan toplumsal, düşünsel ve bilimsel gelişmeleri; meslek seçiminin zorlaşması, bireysel farkların eğitimde dikkate alınmasının zorunlu hale gelmesi, modern eğitim anlayışının benimsenmesi, demokratik toplumlarda bireye seçme özgürlüğünün tanınması, demokratik yaşamın karar verme gücüne sahip bireyler gerektirmesi, eğitimde bireyin duygusal yönüne verilen önemin artması, psikometrideki gelişmeler ve akıl sağlığına verilen önemin artması şeklinde belirtmiştir.

Özoğlu ise (1977) rehberlik hizmetlerini gerekli kılan nedenleri bireysel ve toplumsal nedenler olarak iki gruba ayırmıştır. Demokratik bir toplumda, bireyin kendine özgü ve değerli olması nedeniyle kişiliği hakkında daha çok bilgiye; nasıl davrandığını anlamaya ve davranışlarının altında yatan nedenleri bilmeye ve bunun bireyce de anlaşılmasına gerek olması bireysel nedenlerdir. Diğer bireylerin ve toplumsal kurumların etkisi altında olan bireyin gelişiminin büyük ölçüde toplumsal olması; gelişmenin birey ve çevresindeki birçok değişim ve etkileşmelerin ürünü olması ise toplumsal nedenlerdir .

2.1.2. Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetlerinin Sunuluş Biçimleri

Psikolojik Danışma ve Rehberlik hizmetleri genel olarak hizmetin verildiği birey sayısına, temel işlevlerine, problem alanlarına, hizmet alanlarına ve eğitim kademelerine göre sınıflandırılabilir. Aşağıda bu sınıflandırmalar açıklanmıştır (Baysal, 2004).

1.Birey Sayısına Göre Rehberlik: Birey sayısına göre rehberlik, bireysel rehberlik ve grup rehberliği olarak ikiye ayrılır. Bireysel rehberlik psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin bir seferde yalnızca bir bireye yapılıyor olmasıdır. Grup rehberliği ise psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin bir grup bireye aynı anda verilmesidir.

2.Temel İşlevlerine Göre Rehberlik: Temel işlevlerine göre rehberlik; uyum sağlayıcı, yöneltici, ayarlayıcı, geliştirici, önleyici ve tamamlayıcı olmak üzere altı grupta ele alınmaktadır.

3.Problem Alanlarına Göre Rehberlik: Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri, hizmetin yoğunlaştığı problem alanlarına göre eğitsel, mesleki ve kişisel-sosyal rehberlik olarak sınıflandırılmıştır.

4. Hizmet Alanlarına Göre Rehberlik: Rehberlik hizmetlerinin sunulması hayatın pek çok alanında bir zorunluluk halini almıştır. Hizmet alanlarına göre rehberlik eğitim alanında rehberlik, sağlık alanında rehberlik, sosyal yardım alanında rehberlik ve endüstri alanında rehberlik olmak üzere dört bölümde ele alınabilir (Ilgar, 2002) .

2.1.3. Psikolojik Danışma ve Rehberlik Modelleri

Okullarda psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin başlangıcından bu yana; bu hizmetlerin nasıl ve hangi içerikte verileceği, psikolojik danışmanların rollerinin neler olacağı, bir başka deyişle rehberlik hizmetlerinin nasıl örgütleneceği konusunda çeşitli modeller geliştirilmiştir. Bu modellerden başlıcaları şunlardır (Gysbers ve Henderson 1994; akt. Erkan, 2001):

1-Hizmetler Modeli: Bu model 1920'li yıllarda ortaya çıkmıştır. Hizmetler modelinde psikolojik danışmanların etkinlikleri oryantasyon, bireyi tanıma, bilgi verme, psikolojik danışma, yerleştirme ve izleme şeklinde altı ana bölümde ele alınmıştır. Modele öncelikli olarak orta öğretim yönelimli olması, öğrencilere kazandırılacak davranışların değerlendirmeye uygun olmaması ve psikolojik danışmaların zamanlarını nasıl kullanacaklarının, hangi etkinliğe ne kadar zaman ayıracaklarının belli olmaması gibi eleştiriler yöneltilmiştir.

2- Süreç Modeli: Süreç modelinin uygulanmasına 1920'li yıllarda başlanmıştır. Bu modelde psikolojik danışma hizmetlerinin klinik ve terapotik yönü vurgulanmıştır. Psikolojik danışmanlar psikolojik danışma, koordinasyon ve müşavirlik rollerini üstlenmişlerdir. Hem ilk hem de orta öğretimde uygulanabilir bir modeldir.

3- Görevler Modeli: Bu modelde psikolojik danışmanların görevleri basit bir şekilde listelenmiştir. Bu görevlerin sayısı 20-30'u bulabilmektedir. Son görev genellikle " kendisine verilen diğer görevleri yerine getirir" biçiminde ifade edilmektedir.

Yukarıda kısaca değinilen bu üç model de programdan ziyade psikolojik danışmanın işlevleri üzerinde odaklanmıştır. Bunun sonucu olarak ta rehberlik hizmetleri eğitim sürecinin ana parçası olmaktan ziyade eğitim faaliyetlerini destekleyen bir hizmet alanı olarak görülmüştür. Ayrıca yapısı açıkça tanımlanmış bir program olmadığı için, psikolojik danışmanlara rehberlikle ilgisi olmayan bazı yönetimsel görevler de verilmektedir (Erkan, 2001).

4- Kapsamlı Rehberlik Program Modeli: Kapsamlı rehberlik program modeli, psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin işlevini, sadece üst okul ve meslek seçimi ya da kriz durumlarına müdahale etme şeklinde gören geleneksel yaklaşımlara tepki olarak doğmuştur. Kuramsal temelini 1960'lı yıllarda gündeme gelen gelişimsel rehberlik yaklaşımından almıştır. Bu yaklaşım bireyin sürekli gelişme ve ilerleme çabası içinde olan bir varlık olduğu anlayışına dayanır. Öğrenciye gerek okulda gerekse yetişkin yaşamında başarılı olması için ihtiyaç duyduğu beceri ve yaşantıları kazandırmayı hedefler. Temel işlevi içinde bulunduğu gelişim dönemlerinin görevlerini başarılı bir şekilde tamamlamaları için öğrenciye yardımcı olmaktır. Okuldaki tüm öğrencilere ulaşmayı hedefler. Kapsamlı rehberlik program modeli, rehberlik ve psikolojik danışma

etkinliklerinin anaokulundan lisenin sonuna kadar kapsamlı ve sistematik bir şekilde planlanması, geliştirilmesi, uygulanması ve değerlendirilmesinden ibarettir. Bu modelde yönetsel ve bürokratik işler, servis yönelimli yaklaşım ve sınırlı değerlendirme anlayışı önemini yitirmektedir (Doğan, 2000). Kapsamlı gelişimsel rehberlik modelinin geleneksel modellere göre bireyin gelişimsel ihtiyaçlarının ön planda olması, eğitim sürecinin bütünleyen bir parça olması, tüm öğrencilere yönelik olması, düzenli ve planlı bir müfredata sahip olması, tüm okul personelinin PDR sürecine katılımını ve ekip çalışmasını gerektirmesi gibi bazı üstünlükleri vardır (Külahoğlu, 2001).

Borders ve Drury (1992), ABD'de 1960 ile 1990 yılları arasında yapılan araştırmaları incelemiş ve kapsamlı gelişimsel rehberlik ve psikolojik danışma programında olması gereken program müdahalelerini belirlemişlerdir. Bu müdahaleleri doğrudan ve dolaylı müdahaleler olarak ikiye ayırmışlardır. Danışma ve sınıf rehberliği doğrudan müdahale, konsültasyon ve koordinasyon ise dolaylı müdahale olarak sınıflandırılmaktadır. Konsültasyon gelişimsel rehberliğin önemli bir parçasıdır. Bu müdahaleye çok önem verilmesi gelişimsel modelin ilk defa okuldaki tüm öğrenme çevresini ele almasından kaynaklanmaktadır. Psikolojik danışman konsültasyon müdahalesi ile ebeveynler ve okul personeliyle birlikte çalışarak onların öğrencilerle daha sağlıklı etkileşimde bulunmalarını sağlar. Konsültasyon, psikolojik danışmanın ebeveynler, öğretmenler, ilgili diğer kişilerle öğrencilerin özel durumları üzerinde çalışmasına olanak veren bir müdahale biçimidir (Synder, 1993; Akt: Nazlı, 2003).

2.1.4. İlköğretimde Rehberlik

İlköğretim kavramıyla 6-14 yaş arası çocukların devam ettiği; sekiz yıllık zorunlu eğitim-öğretimin yapıldığı okullar kastedilmektedir. Bu okulların birinci sınıfından beşinci sınıfın sonuna kadar olan bölümü birinci kademe, altıncı sınıftan sekizinci sınıfın sonuna kadar olan bölümü de ikinci kademe olarak adlandırılmaktadır (Bakırcıoğlu, 2003). İlköğretimde rehberlik hizmetleri gerek ülkemizde, gerekse dünyada ihmal edilmiştir. Genelde ortaöğretim düzeyinde rehberlik hizmetlerine ağırlık verilmiştir. Ancak dünyada 60'lı yıllar ülkemizde ise 90'lı yıllardan itibaren ilköğretimde rehberlik hizmetlerine ağırlık verilmeye başlanmış ve önemi artmıştır (Erkan, 2000).

İlköğretim çağındaki çocukların gelişim özellikleri ile buna ilişkin gereksinimleri farklıdır. Özellikle 12 yasından sonra çocuk ergenlik dönemine girmekte;

farklı bedensel, cinsel, bilişsel, duygusal ve toplumsal sorunlarla bas etmek durumunda kalmaktadır. 12-14 yas grubu örgenciler için kişilik gelişimine ilişkin sorunların çözümü yanında mesleğe yöneltme çalışmaları da yer almak durumundadır (Bakırcıoglu, 1994).

Kılıççı'ya (1992) göre ilkokuldaki rehberlik hizmetleri, düzeltici, çocuğun acil ve anlık ihtiyaçlarına dönük ve önleyici nitelikte olmalıdır. Diğer yandan çocuğun gelişim görevlerini yerine getirebilmesi için de rehberlik uzmanının sınıf öğretmeni ile işbirliği içinde oluşturacağı yardıma ihtiyaç duyulmaktadır. İlköğretimde psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin temel işlevi çocuklara her yönüyle gelişmelerini sağlayacak yaşantı ve deneyimlerle dolu bir ortam oluşturmaktır (Özgüven, 2000).

İlköğretimde rehberlik hizmetlerinin yönelik olduğu hedefler, çocuğun kendini tanıması ve anlaması; sağlıklı bir toplumsal yaşantıyı gerçekleştirebilmesi; sorumlu ve amaçlı bir birey olması; öz-denetim, öz-yönetim, problem çözme ve karar verme konularında gelişmesi; eğitsel süreçlere katılımının artması; kendisi hakkında olumlu tutum ve anlayış geliştirmesi, kendini kabul düzeyinin artması; gelişim görevlerini yerine getirme konusunda cesaretli davranması, insan davranışının doğasını anlaması ve insan ilişkilerinde olgun davranması şeklinde sıralanabilir (Yeşilyaprak, 2000) .

Engin (1996) ilköğretim okullarında çalışan psikolojik danışmanların görevlerini psikolojik danışma, konsültasyon, öğrencileri tanıma, ailelere yardım, çevre ile ilişki kurma, program yapma ve koordine etme, mesleki gelişim, gelişimi sağlayıcı bir ortam hazırlama, öğrencileri destekleme, disiplin işleri, halkla ilişkiler, araştırmalar yapma, program geliştirme ve yerleştirme olarak sıralamaktadır.

Rehberlik hizmetlerinin sunumu açısından öğretmenlerle ve ana-babalarla olan işbirliği ortaöğretimle karşılaştırıldığında ilköğretimde çok daha önemlidir. Çünkü ilköğretim çağındaki öğrenciler içinde bulundukları yaş grubu itibariyle yetişkinlere bağımlı durumdadırlar. Özellikle birinci kademe öğrencileri hem anne-babalarına, hem de öğretmenlerine diğerlerinden daha bağımlıdırlar. Bu nedenle öğretmen ve velilerle işbirliği yapılmadan yürütülen rehberlik hizmetlerinin başarı şansı çok düşüktür (Akman, 2002). Konsültasyon çalışmaları ile psikolojik danışman öğretmelerin öğrencilerin gereksinimlerini farklı bir bakış açısıyla görmelerine yardımcı olacaktır.

Tek bir öğretmenle yapılan etkili bir konsültasyon çalışması öğretmenin sorumlu olduğu çok sayıda öğrencinin de yararına olacaktır (Akman, 1992).

2.1.5. Psikolojik Danışma Ve Rehberlikte Hizmet Alanları

Okullarda yürütülen psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri ile ilgili olarak literatürde çeşitli sınıflamalara rastlanmaktadır. Örneğin; Kuzgun (1997) bir rehberlik servisinde bulunan servis birimlerini bireyi (öğrenciyi) tanıma, bilgi verme, psikolojik danışma, yerleştirme ve izleme olmak üzere beş grupta toplamaktadır. Tan (1992) rehberlik programlarının amacına ulaşabilmesi için sahip olması gereken servisleri bireyi tanıma, bilgi verme, danışma, yerleştirme ve sonucu izleme servisleri olarak sınıflandırmaktadır. Kuzgun ve Tan'ın sınıflamaları birbirine çok benzemektedir. Kepçeoğlu (1994) daha ayrıntılı bir sınıflama yapmakta ve başlıca 9 hizmet alanından bahsetmektedir. Bunlar: Psikolojik danışma, bireyi tanıma, bilgi toplama ve yayma, yerleştirme, izleme, alıştırma -oryantasyon, müşavirlik (konsültasyon) araştırma ve değerlendirme ile çevre ve veli ile ilişkilerdir.

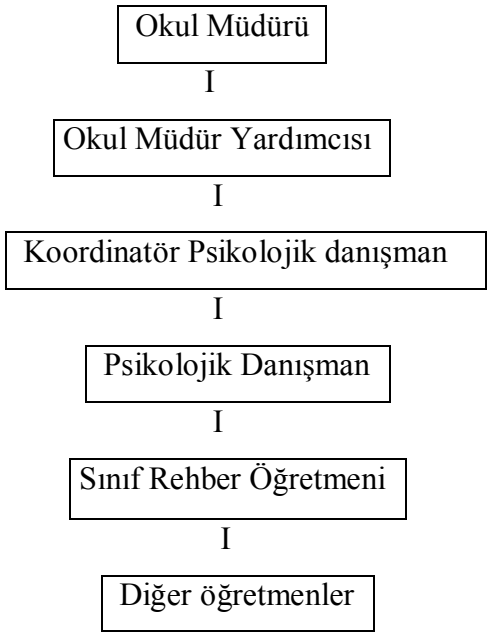
Çam (2002,s 52) ilgili yayınlar ve 17. 04. 2001 tarih ve 23476 sayılı Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliği'ne göre bir okulda yer alan hizmetleri aşağıdaki şekilde sınıflandırmıştır:

1. Program-plan hazırlama hizmetleri,
2. Yeni duruma-ortama alıştırma (oryantasyon) hizmetleri,
3. Öğrenciyi tanıma hizmetleri,
4. Bilgi verme hizmetleri,
5. Psikolojik danışma hizmetleri,
6. Grup rehberliği hizmetleri,
7. Yöneltme ve yerleştirme hizmetleri,
8. Sevk(yardım almaya yönlendirme) hizmetleri,
9. İzleme hizmetleri,
10. Konsültasyon (müşavirlik) hizmetleri,
11. Çevre ve aile ile ilişkiler,
12. Araştırma ve değerlendirme hizmetleri.

Okullarda psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin sınıflandırılmasına yönelik literatür incelendiğinde, hizmet alanlarının bir kısmının doğrudan öğrenciye yönelik hizmetler olduğu bir kısmının ise, doğrudan öğrenciye dönük olmayan; ancak rehberlik hizmetlerinin etkililiğini artıran hizmetler olduğu görülmektedir. Psikolojik danışma, oryantasyon, öğrenciyi tanıma, bilgi toplama ve bilgilendirme, yöneltme ve yerleştirme ile izleme hizmetleri doğrudan hizmetler olarak görülürken; okul PDR programlarını hazırlama, konsültasyon, anne-babaya rehberlik, çevre ile ilişkiler ile araştırma ve değerlendirme hizmetleri de dolaylı hizmetler olarak görülmektedir. Bu hizmetler birbiriyle iç içe birbirini tamamlayan hizmetlerdir. Hizmetlerin temelinde psikolojik danışma hizmetleri yer alır. Tüm bu hizmetler okul psikolojik danışmanının koordinatörlüğünde, okul personeliyle işbirliği içinde yürütülür (Güven, 2004).

2.2.Psikolojik Danışma ve Rehberlik Çalışmalarının Okul Düzeyinde Örgütlenmesi

Ülkemizde 1974-1975 öğretim yılından itibaren tüm orta dereceli okullarda rehberlik faaliyetlerine yasal olarak yer verilmeye başlanmıştır. 8 yıllık temel eğitimin yürürlüğe girmesiyle birlikte tüm ilköğretim ve orta öğretim kurumlarında rehberlik hizmetlerine yer verilmeye başlanmıştır. Okullarda rehberlik hizmetlerinin yürütülmesi 2001 yılında çıkan yönetmelikle yeniden ele alınmış ve düzenlenmiştir. Bu yönetmeliğe göre tüm resmi ve özel eğitim- öğretim kurumlarında rehberlik hizmetlerini yürütmek üzere "rehberlik ve psikolojik danışma servisi" kurulmasına, bu servise yeteri kadar eleman atanmasına ve servisin rehberlik ve araştırma merkezi ile koordineli çalışmasına karar verilmiştir. Psikolojik danışmanı bulunmayan okullarda bu hizmetlerin sınıf öğretmenliği yoluyla ve okulda kurulacak Rehberlik Ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yürütme Komisyonu ile birlikte gerçekleştirilmesine karar verilmiştir. Yönetmeliğin 47. maddesine göre okulda komisyon kurmak, başkanlık etmek ve rehberlik hizmetlerinin yürütülmesiyle ilgili tüm sorumluluk okul müdürüne aittir. Okul müdürü çalışmaları organize etmek ve yürütülmesini sağlamakla yükümlüdür (Yeşilyaprak, 2002). Okuldaki tüm rehberlik ve psikolojik danışma çalışmaları rehberlik ve psikolojik danışma servisi tarafından yürütülür. Okul psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin örgüt yapısı aşağıda verilmiştir (Sarı, 2004, s, 400).

Şekil 1 Okul Düzeyinde Rehberlik Hizmetlerinin Örgütlenmesi

2.2.1. Okul Personelinin Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetleriyle İlgili Görevleri

Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin yürütülmesinde bu örgütte yer alan okul müdürü, müdür yardımcısı, psikolojik danışman ve sınıf öğretmenleri gibi kişilerin yerine getirmekle sorumlu oldukları görevleri vardır. Bu görevler 17 Nisan 2001 tarihli Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetleri Yönetmeliği'nde (Tebliğler Dergisi, 2001, sayı 2524) tanımlanmıştır.

.

Yönetmeliğin 50. maddesinde psikolojik danışmanın yapmakla yükümlü olduğu görevler şu şekilde belirtilmiştir (M.E.B. Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliği, Mayıs 2001, sayı: 2524, s 328):

a) İl çerçeve programını temel alarak okulunun rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri programını sınıf düzeylerine, okulun türüne ve öğrencilerin ihtiyaçlarına göre hazırlar.

b) Rehberlik programının ilgili kısmının uygulanmasında sınıf öğretmenlerine rehberlik eder.

c) Okulunun tür ve özelliklerine göre gerekli eğitsel ve meslekî rehberlik etkinliklerini plânlar, programlaştırarak uygular veya uygulanmasına rehberlik eder.

d) Bireysel rehberlik hizmetlerini alanın ilke ve standartlarına uygun biçimde yürütür.

e) Eğitsel, mesleki ve bireysel rehberlik çalışmaları için öğrencilere yönelik olarak bireyi tanıma etkinliklerini yürütür.

f) Bireysel rehberlik hizmetleri kapsamında formasyonu uygunsa psikolojik danışma yapar.

g) Sınıflarda yürütülen eğitsel ve meslekî rehberlik etkinliklerinden, uygulanması rehberlik ve psikolojik danışma alanında özel bilgi ve beceri gerektirenleri uygular.

h) Okul içinde rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleriyle ilgili konularda araştırmalar yapar, bunların sonuçlarından yararlanılmasını sağlar.

ı) Öğrencinin mezun olacağı dönemde, okuldaki tüm eğitim ve öğretim sürecindeki gelişimini, yönlendirilmesi açısından önemli özelliklerini ve bu konudaki önerilerini içeren bir değerlendirme raporunu sınıf rehber öğretmeni, veli, öğrenci ve okul yönetiminin iş birliğiyle hazırlar. Bu raporun aslını öğrenci gelişim dosyasına koyar, bir örneğini de öğrenciye veya velisine verir.

i) Eğitim-öğretim kurumundaki seçmeli derslerin konulmasında çevre koşulları, okulun olanakları, öğretmen sayısı ve branşı da gözetilerek yeni seçmeli derslere ilişkin araştırma yapar, bu derslerin zümre öğretmenlerince gerçekleştirilecek program çalışmalarında alanı ile ilgili görüşlerini bildirir.

j) Okulda özel eğitim gerektiren öğrenci varsa veya kaynaştırma eğitimi sürdürülüyorsa, bu kapsamdaki öğrencilere ve ailelerine gerekli rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerini rehberlik ve araştırma merkezinin işbirliğiyle verir.

k) Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerine ilişkin öğrenci gelişim dosyalarını ve diğer gerekli kayıtlan tutar, ilgili yazışmaları hazırlar ve istenen raporları düzenler.

l) Okula bir alt öğrenim kademesinden veya nakil yoluyla gelen öğrencilerin gelişim dosyalarını inceler, sınıf rehber öğretmeniyle iş birliği içinde değerlendirir.

m) Gerekliğinde rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinde kullanılacak ölçme araçları, doküman ve kaynakları hazırlama ve geliştirme çalışmalarına katılır.

n) Öğrencilerin ilgi, yetenek ve akademik başarıları doğrultusunda eğitsel kollara yöneltilmesi konusunda branş ve sınıf rehber öğretmenine bilgi verir ve iş birliği yapar.

o) Ailelere, öğrencilere, sınıf rehber öğretmenlerine ve gerektiğinde diğer okul personeline yönelik hizmet alanına uygun toplantı, konferans ve panel gibi etkinlikler düzenler.

p) Okulda rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerine ilişkin komisyonlara ve toplantılara katılır, gerekli bilgileri verir, görüşlerini belirtir.

r) Orta öğretim kurumlarında Millî Eğitim Bakanlığı Orta Öğretim Kurumları Ödül ve Disiplin Yönetmeliğinin ilgili maddesinde belirtilen görevi yapar.

s) Ders yılı sonunda bu alanda yapılan çalışmaları değerlendirir, sonuçlarını ve gerekli bilgileri içeren bir rapor hazırlar.

Tanımlar kısmında da belirtildiği gibi yönetmeliğin 4. maddesinde sınıf rehber öğretmeni eğitim-öğretim kurumlarında bir sınıfın rehberlik hizmetlerini yürüten ve rehberlik saatlerine giren ilköğretim kurumlarında şube (sınıf) rehber öğretmeni, orta öğretim kurumlarında ise sınıf öğretmeni olarak tanımlanmıştır. Sınıf rehber öğretmenleri her ders yılı başında ikinci kademe branş öğretmenleri arasından okul öğretmenler kurulu tarafından seçilmektedir. Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri sürekliliği gerektirdiğinden, seçilen öğretmenlerin bu görevi 6. sınıftan 8. sınıfa kadar devam ettirmesi ve zorunlu olmadıkça değiştirilmemesi hizmetlerin verimliliği açısından uygun olacaktır. Yönetmeliğin 51.maddesine göre sınıf rehber öğretmeni aşağıdaki belirtilen görevleri yapmakla yükümlüdür (M.E.B. Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliği, Mayıs 2001, sayı: 2524, s 329):

a) Okulun rehberlik ve psikolojik danışma programı çerçevesinde sınıfın yıllık çalışmalarını plânlar ve bu plânlamanın bir örneğini rehberlik ve psikolojik danışma servisine verir.

b) Rehberlik için ayrılan sürede sınıfa girer. Sınıf rehberlik çalışmaları kapsamında eğitsel ve meslekî rehberlik etkinliklerini, rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri servisinin organizasyonu ve rehberliğinde yürütür.

c) Sınıfındaki öğrencilerin öğrenci gelişim dosyalarının tutulmasında, rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri servisiyle iş birliği yapar.

d) Sınıfa yeni gelen öğrencilerin gelişim dosyalarını rehberlik ve psikolojik danışma servisi ile iş birliği içinde inceler, değerlendirir.

e) Çalışmalarda öğrenci hakkında topladığı bilgilerden özel ve kişisel olanların gizliliğini korur.

f) Sınıfıyla ilgili çalışmalarını, ihtiyaç ve önerilerini belirten bir raporu ders yılı sonunda ilk hafta içinde rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri servisine iletir.

g) Öğrencilerin ilgi, yetenek ve akademik başarıları doğrultusunda eğitsel kollara yöneltilmeleri konusunda psikolojik danışmanla iş birliği yapar.

h) Okul müdürünün vereceği, hizmetle ilgili diğer görevleri yapar.

İlköğretim birinci kademede bu çalışmalar o sınıfı okutan sınıf öğretmenleri tarafından yürütülür. Onlar da yukarıda belirtilen görevleri yapmakla yükümlüdür.

Yine aynı yönetmeliğin 52. maddesinde okulda çalışan ve sınıf rehber öğretmenliği görevi olmayan diğer öğretmenler de gerektiğinde rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri servisinin plânlama ve eş güdümüyle çalışmalara yardımcı olurlar. Okul müdürünün vereceği rehberlikle ilgili görevleri yerine getirirler.

Tüm bu personelin yönetmelikçe belirlenen görevlerine baktığımızda psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin sadece psikolojik danışman tarafından yürütülen hizmetler olmadığı açık bir şekilde görülmektedir. Okulda çalışan tüm personelin üzerine düşen görevler bulunmaktadır. Hizmetlerin etkili bir şekilde yürütülebilmesi ancak herkesin üzerine düşen görevleri yapması ve işbirliği içinde çalışılmasıyla mümkündür. Yönetmeliğin 5. maddesinde de belirtildiği gibi (rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin yürütülmesinde esas alınması gereken ilkelerle ilgili madde) rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin öğrenci, veli, uzman, öğretmen ve yönetici gibi ilgililerin işbirliği ile yürütülecek hizmetler olduğu görülmektedir. Bu işbirliğinin oluşturulması ve sürdürülmesinde psikolojik danışman tarafından yürütülen konsültasyon hizmetlerinin önemi büyüktür. Özelikle de sınıf öğretmenleri ve sınıf rehber öğretmenleri ile yapılacak konsültasyon çalışmaları çok önemlidir. İlköğretim okullarında öğrenciyle en fazla ilgilenen ve öğrenci hakkında sağlıklı bilgiye sahip olan okul personeli onlardır.

2.2.2. İlköğretim ve Ortaöğretim Kurumları Sınıf Rehberlik Programı

İlköğretim ve Ortaöğretim Kurumları Sınıf Rehberlik Programı 02.08.2006 tarih ve 329 sayılı Talim Terbiye Kurul Kararı ile 2006–2007 Öğretim Yılı'ndan itibaren uygulanmak üzere yürürlüğe girmiştir. İlköğretim ve Ortaöğretim Kurumları Sınıf Rehberlik Programı, Okul Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Programı değil, onun bir parçasıdır. Sınıf Rehberlik Programı'nda 120 ilköğretime, 120 ortaöğretime yönelik olmak üzere toplam 240 kazanım yer almaktadır. Bu kazanımların gerçekleştirilmesi için rehberlik saatinde sınıf rehber öğretmenleri tarafından uygulanmak üzere, etkinlik örnekleri hazırlanmasına karar verilmiştir. İlköğretimde 1-8. sınıflar için belirlenen 120 kazanımın etkinlikleri Prof. Dr. Serdar ERKAN ve alanda çalışan bir grup psikolojik danışman tarafından hazırlanmıştır.

İlköğretim ve Ortaöğretim Kurumları Sınıf Rehberlik Programı'nı tamamlayan öğrencilerin; okula ve çevreye etkin olarak uyum sağlamaları, potansiyellerini tam olarak kullanıp eğitsel başarılarını artırmaları, kendilerini tanımaları, kabul etmeleri ve geliştirmeleri, başkalarını anlamaları, kabul etmeleri ve kişiler arası etkileşim becerilerini geliştirmeleri, topluma karşı olumlu anlayış ve tutum geliştirmeleri, hayatını güvenli ve sağlıklı sürdürmek için olumlu tutum ve davranışlar geliştirmeleri, eğitsel ve mesleki kararları için gerekli olgunluğa ulaşmaları amaçlanmaktadır. Program hazırlanırken kişisel- sosyal, eğitsel ve mesleki rehberlik alanları temel alınmıştır. Programda yer alan ve yukarıdaki gelişim alanlarıyla ilgili 7 yeterlik alanı bulunmaktadır. Bunlar: Okula ve çevreye uyum, eğitsel başarı, kendini kabul, kişiler arası ilişkiler, aile ve toplum, güvenli ve sağlıklı hayat, eğitsel ve mesleki gelişimdir. Eğitsel, mesleki ve kişisel-sosyal alanlar nasıl birbiri ile ilişki içinde ve tam olarak birbirinden soyutlanamaz ise söz konusu yeterlik alanları da birbiri ile ilişkilidir ve birbirinden tam olarak soyutlanamaz (Milli Eğitim Bakanlığı, 2006).

2.3. Konsültasyon Hizmetleri

Konsültasyon hizmetleri doğrudan öğrencilere dönük olmayan; öğrencilere sunulan psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin etkililiğini artırmaya yönelik olan hizmetlerdir. Bu çalışmaların amacı; okuldaki yönetici ve öğretmenlerin daha uygun ve ortak bir rehberlik anlayışına sahip olmasını, çalışmalarda bu anlayışın esas alınmasını ve okuldaki tüm olanakların bu anlayışa uygun biçimde kullanılmasını sağlamaktır (Kepçeoğlu, 1994) .

Konsültasyon, okul danışmanlığı için yeni bir kavram değildir. konsültasyonun okul danışmanlığındaki yeri ilk olarak 1966 Amerikan Okul Danışmanlığı Derneği (ASCA) ve Danışman Eğitimi ve Süpervision Derneği'nin (ACES) ortak raporu ile ortaya konmuştur (Aubrey, 1978; akt: Schmidt, 2003).

1960'ların sonunda ilköğretim Okullarında Danışman/Konsültant isimli kitabında okul danışmanının rolünü özel olarak vurgulamıştır (Faust,1968 akt:Schmidt, 2003). Benzer bir şekilde Fullmer ve Bernand (1972) okul danışmanının konsültant olarak mesleki rolünden söz etmişlerdir. O zamanlardan beri birçok makale ve kitap okul danışmanının öğrenciler, aileler, öğretmenler ve diğer personellerle konsültasyon becerilerini ve projesini kullanma yollarını incelemektedirler (Schmidt, 2003).

Konsültasyonun dolaylı bir yardım olarak algılanması 1969 yıllarına kadar gider (Tharp ve Wetzel, 1969 akt: Dustin ve Blocher, 1984). Bununla birlikte bu sınıflamanın kullanımı istikrardan uzaktır. Konsültasyona, konsültasyon yapılan kişilerin tutumlarını değiştirme olarak bakıldığında (Wright 1976; akt: Dustin ve Blocher, 1984) ve ya konsültasyon yapılan kişilerin konsültanta başvurularını içeren bir değerlendirme yapıldığında (Ritter,1978) bazen doğrudan bir hizmet olarak görülmektedir. Doğrudan ve dolaylı hizmetler arasındaki ayrım öncelikli olarak bunu gözlemleyen kişinin bakış açısı ve ya hizmeti sağlayan kişinin birincile karşı ikincil amaçları ve mesleki yükümlülükleri kavramasından kaynaklanır.

Borders ve Drury (1992)' a göre konsültasyon, okul danışmanının konsültasyon yapılan kişilerin (consultee) öğrencilerle iletişimini geliştirmek için diğer okul personeli ve ailelerle işbirliği içinde çalışmasını kapsar. Okul danışmanı konsültasyon yapılan kişilere psiko-eğitimsel yöntemleri öğreterek belirli problemleri çözmek için eylem planı geliştirmelerine yardımcı olur. Okul danışmanı- konsültant hem bireysel görüşme, hem de atölye çalışmasını kullanabilir. İşbirliğine dayalı problem çözümü yoluyla danışman, öğrencilerle daha etkili çalışmak için ailelere, öğretmenlere ve diğer okul personeline ulaşabilir. Konsültasyon müdahaleleri, konsültasyon yapılan kişilerin yeni bilgi ve beceri kazanmalarında faydalıdır.

Schmidt (2003) danışmanların kapsamlı programların geliştirilmesinden ilk olarak sorumlu kişiler olmasına rağmen; okuldaki ve toplumdaki diğer uzmanların yardım ve desteği olmadan bunu tam olarak gerçekleştiremeyeceklerini belirtmektedir. Bu nedenle okul danışmanları okulda bulunanlara yardım sağlayan servislerle sistemli bir ilişki kurarlar. Danışmanların ve diğer yardım mesleklerinin işbirliği okul danışma programlarından beklenilen kapsamlı hizmetlerin gelişmesine temel oluşturmaktadır. Danışmanlar kendilerinden yardım arayan öğrenciler, aileler ve öğretmenler için uygun olan hizmetlerin ulaşılabilir olmasını sağlarlar. Etkili konsültasyon yapma becerilerini geliştiren danışmanlar, okulları için daha nitelikli programlar oluşturabilirler.

Glosoff ve Koprowicz (1990), kapsamlı okul danışma programlarında ekip yaklaşımının ve bu ekipte konsültant olarak danışmanın rolünü vurgulamaktadır. Bu role göre okul danışmanları uygun bir okul ortamı yaratmak için öğretmen ve yöneticilerle işbirliği içinde çalışmalıdır. Çocuklarla çalışan danışmanın yaptığı konsültasyon çalışmaları madde kullanımı, davranış bozukluğu gibi konularda öğretmenle ve diğer okul personeliyle birlikte çalışmayı; öğrencilerle çalışmada öğretmenlere yardımcı olmayı, konuyla ilgili öğretmenlere kaynak ve materyal sağlamayı, özel ihtiyaçları olan öğrenciler için program geliştirmeyi, ebeveyn eğitimine yardımcı olmayı ve psikiyatristler, sosyal çalışmacılar, dernek temsilcileri gibi diğer birimlerle düzenli çalışmalar yapmayı içermektedir.

Shaw'a göre (1972) konsültasyon çalışmalarında çocuğun probleminin kaynağı araştırılmalıdır. Çocukla ilgili tüm kişiler karşılıklı fikir alışverişi yapmalıdır. Problemin kaynağı ve alınacak tedbirler konusunda ortak bir görüş birliğine varılmalıdır. Studer (2005) okul danışmanının sorunları genellikle geleneksel, doğrudan bireysel danışma modeli ile çözmek istediğini ancak, konsültasyon yoluyla problem çözmeyi kullanırsa, daha fazla kişiye ulaşılabileceğini ve zamanı daha etkili kullanabileceğini belirtmektedir.

Konsültasyon, kapsamlı gelişimsel program üzerinde çalışan okul danışmanı için önemli bir faaliyettir. Danışmanlar konsültasyon tekniklerini kullanarak çalışmalarına destek sağlarlar. Örneğin bir danışman, öğretmenlerin öğrenci sorunuyla ilgili isteklerine konsültasyonla cevap verebilir. Diğer yandan bu etkileşimde öğretmenler yeteneklerini geliştirebilir ve gelecekte karşılaşacağı benzer durumlara cevap vermede

kendisine yardımcı olacak bir bakış açısı kazanabilir (Parsons ve Kahn, 2005). Konsültasyon hem psikolojik danışmanın zamanını etkili kullanmasını sağlar; hem de önleyici tedbirler sunar (Brigman, Mullis, Webb ve White, 2005; Parsons ve Kahn 2005; Akt: Clemens, Elysia 2007).

Myrick (1997)'e göre, psikolojik danışmanların geleneksel olarak üç rolü vardır: Psikolojik danışma, konsültasyon ve koordinasyon. Gelişimsel rehberlik modeli ile birlikte psikolojik danışmanların rolleri altıya çıkmıştır. Bunlar: Bireysel danışma, küçük grup danışması, sınıf rehberliği, akran yardımcılığı, konsültasyon ve koordinasyondur. Myrick psikolojik danışmanın haftalık çalışma zamanının %5-15'ini bireysel danışmaya, %10-25'ini grupla danışmaya, %7-8'ini sınıf rehberliğine ve %7-8'ini konsültasyona ayırmasını önermiştir. Koordinasyon rolüne zaman önerisi vermemiş, bu role esnek zaman verilmesinin uygun olacağını belirtmiştir.

Yılmaz ve Üre (2002)'ye göre konsültasyon hizmetlerinin amacı, okuldaki yönetici ve öğretmenlerin ortak bir rehberlik anlayışına sahip olmasını ve tüm imkanların bu anlayışa uygun bir şekilde kullanılmasını sağlamaktır. Ülkemizde rehberlik hizmetlerinin uzun bir geçmişi ve geleneği bulunmadığından konsültasyon hizmetlerine duyulan ihtiyaç daha fazladır. Ancak konsültasyon çalışmaları hiçbir zaman bir öğretme, bilgi aktarma veya akıl verme biçiminde anlaşılmamalıdır.

Öğrencilerde görülen davranım bozukluğunun giderilmesinde okul danışmanları bazı terapotik danışma metotları ve konsültasyon çalışmalarından yararlanırlar. Danışmanların sağaltım sürecinde genellikle birlikte kullandıkları bu iki yöntemin benzerlik ve farklılıkları vardır. Danışma doğrudan kişi ile ilgili iken, konsültasyon dolaylı olarak ilgilidir. Danışmada psikolojik danışman profesyonel ve etik olarak sonuçlardan sorumlu iken; konsültasyonda sonuçlardan direk olarak sorumlu değildir. Danışmada ilişki tedaviseldir; konsültasyonda ise profesyoneldir. Danışmada kişinin düşünmesini sağlamak; konsültasyonda ise resmi olarak bilgi ve öneri vermek vardır (Thompson ve Rudolph ,1995).

Psikolojik danışmanların konsültasyon hizmetlerine programlarında yer vermelerinin bazı nedenleri vardır. Bunları şu şekilde sıralayabiliriz (West ve Idol, 1993; Akt: White ve Mullis, 1998):

Zamanı etkili kullanma: Psikolojik danışmanların ailelerle, öğretmenlerle ve diğer kişilerle konsültasyon yapmasının asıl sebebi, öğrenci sayısının çok olması nedeni ile öğrencilerin sorunlarına cevap verememesidir. İlköğretim okullarında 250 öğrenciye bir danışman önerilmesine rağmen birçok danışman 500 veya daha fazla öğrenci ile çalışmak zorundadır. Öğretmenlerle ve ailelerle konsültasyon psikolojik danışmanın bu konuda daha etkili olmasını sağlar.

Güç Değişimleri: Yetişkinler çocuklardan daha güçlüdür. Çocukların kendi hayatlarına dair kararlar alması zordur. Yalnızca çocuklarla çalışan psikolojik danışmanlar, onların hayatlarındaki durumları değiştirmek için çok çaba harcarlar. Bu yüzden ailelerle yapılan konsültasyon çocukla yapılan görüşmeleri daha etkili kılar.

Problemlerin Bütüncül Olarak Ele Alınması: Genelde öğrencilerin problemleri karmaşıktır ve çeşitli nedenleri vardır. Aileler problemlerin çözümüyle ilgili okul personelinin bilmediği önemli bilgilere sahip olabilir. Öğretmenler, psikolojik danışmanlar veya diğer okul personeli çocuklarının güç durumlarında ailelerin ihtiyaç duyduğu yardımı sağlayabilmek için bu bilgiyi paylaşırlar. Okul personeli ve aile üyeleri ile yapılan konsültasyon problemlerle ilgili keşiflere izin verir. Bütüncül bir yaklaşım çocukların duygu, düşünce ve davranışlarının birbiri ile ilgili olduğunu kabul eder. Etkili ve sürekliliği olan bir değişim için bunlar birlikte düşünülmelidir.

Öğretmen ve Ailenin Çözüme Dahil Edilmesi: Değişim stratejisinin planlamasında yer almak öğretmen ve ailelere plana sahiplenme duygusu verir ve çözüm üzerinde çalışma konusunda cesaretlendirir. İnsanlar karar alma yetkisini paylaştıklarında müdahalelerde görev alma ihtimalleri artar. Planın gerçekleşmesi için önemli olan bilgilerin atlanması, planı başarısızlığa götürebilir. Öğretmenler, aileler ve ya danışmanlar tarafından bilinen bilgiler işbirlikçi bir değişim çabası için paylaşılabilir. Bilgilerin ve fikirlerin paylaşılması uygulanabilir bir çözüm bulunması olasılığını arttırır.

Okul ve Ev Arasında İşbirliği: Okul başarısı ailenin çocuğun eğitimine verdiği destekle bağlantılıdır. Ailenin çocuklarıyla ilgili olarak öğretmen ve danışmanlarla konsültasyon için davet edilmesi konsültasyonun gerçekleşmesinde önemli katkıları

olduğunu fark ettirir. Birçok ailenin okulla görüşmek istememesinin nedeni okul personeli tarafından önemsenmediklerini hissetmeleridir. Öğretmenler ve danışmanlar bazen ailelerle problemler hakkında bağlantı kurmayı ertelerler; çünkü problemleri olduğunu kabul etmek istemezler veya ailelerin istekli olacağını düşünmezler. Aileler evdeki sorunların çocuğun okul hayatını etkileyebileceğini düşünemezler; bu da okul personeline önemli bilgiler vermelerini engeller. Aileler çocuklarına okulun olumlu bir yer olduğunu fark ettirebilmek için yardım istediklerinde çocuklarıyla ilgili bilgi sahibi olurlar ve ailenin işbirliği olasılığı artar.

Problemlere Önleyici Açıdan Yaklaşma: Sistematik bir yaklaşım açısından konsültasyon önleyicidir; çünkü projenin başlangıcından itibaren kaçınmak yerine katılımı yüreklendirir. Konsültasyona sistematik yaklaşım, ondan kaçınmak ya da onu son çare olarak kullanmak yerine başlangıçtan itibaren sürece katmaya çalıştığından önleyicidir. Bir problem ilk fark edildiğinde öğrenciyle etkileşimde olan öğretmen, ebeveyn ve diğerlerinin bilgi ve görüşlerine ulaşma sarmalın aşağı doğru kontrol edilmesini ve yalnızca öğrenci değil öğrenciyle ilgili yetişkinler için cesaret kırıcı olmayı önleme potansiyeline sahiptir

Kepçeoğlu (1994,s,249) psikolojik danışmanın yönetici ve öğretmenlere müşavirlik (konsültasyon) yapma alanındaki görevlerini şu şekilde sıralamıştır:

-Öğrenme güçlükleri, özel ihtiyaçları ve problemleri olan öğrencileri tanımaları için öğretmenlere yardım etme.

-Sınıf içi rehberlik çalışmalarında öğretmenlere yardım etme.

-Öğrencileri için bazı rehberlik araçlarını geliştirmede öğretmenlere yardım etme.

-Rehberlik saatlerinde uygulayacakları rehberlik programını hazırlamada sınıf öğretmenlerine yardım etme.

- Ders dışı eğitsel kol çalışmalarını programlamada sorumlu öğretmenlere yardım etme.

- Okuldaki çeşitli toplantılara katılma; bu toplantılarda psikolojik danışma ve rehberlik çalışmaları hakkında bilgi verme.

-Okulda düzenlenen iş-başında yetiştirme çalışmalarına katılma; bu çalışmalarda kendi görevlerini ve okuldaki psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinden daha etkili olarak nasıl yararlanılacağını açıklama.

Çam (2002,s,67) konsültasyon hizmetleri kapsamında yapılabilecek bazı çalışmaları aşağıdaki gibi açıklamaktadır.

- Velilere okulun amacını, programını ve politikasını tanıtma,

-Öğrencilere okulda kazandırılması hedeflenen davranışların evde desteklenmesini sağlama,

- Evde öğrenciyi olumsuz etkileyen koşulları olumluya dönüştürme,

- Okulda daha etkili bir öğrenme ortamı oluşturma,

- Okulda alınacak kararlara katılım ve bunların uygulanmasında ortak anlayış geliştirme,

- Bazı öğrenciler için alınan özel önlemlerde hem fikir olma ve bunlara uyma,

- Olumsuz öğretmen davranışlarını değiştirme çalışmaları,

-Öğrenme ve çalışma güçlüğü olan öğrencileri tanıma ve bunlarla ilgili olan öğretmenlerle işbirliği yapma.

-Öğretmenin bir öğrencinin sorunuyla çalışırken bunu başarmak için yeterliliğini yükseltme çalışmaları.

Yılmaz ve Üre (2002,s,81) konsültasyon çalışmaları kapsamında yapılabilecek bazı çalışmaları şu şekilde sıralamışlardır:

- Sınıfların öğrenme ve psikolojik sağlık açısından daha uygun ortamlar haline getirilmesi için öğretmenlerle yardımlaşma.

-Öğretmenlerden beklenen sınıf içi- rehberlik uygulamalarında öğretmenlerle işbirliği yapma.

-Öğrencilerini daha çok tanımak isteyen ve bu amaçla bazı psikolojik danışma ve rehberlik araçları geliştirip uygulamak isteyen öğretmenlere yardım etme.

-Öğrenme ve çalışma güçlükleri, özel ihtiyaçları ve problemleri olan öğrencilerini tanımak ve bunlara yardım etmek isteyen öğretmenlerle işbirliği yapma.

-Eğitsel kol çalışmaları programlama ve sürdürmede kol sorumlusu öğretmenlerle yardımlaşma.

-Okulda düzenlenecek çeşitli toplantılarda okuldaki psikolojik danışma ve rehberlik çalışmaları hakkında tanıtıcı bilgiler verme ve bu hizmetlerden yararlanma yollarını açıklama.

-Okuldaki tüm imkanların psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinde daha uygun olarak kullanılmasında okul müdürü ve diğer yöneticilerle işbirliği yapma.

-Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri ile ilgili genel açıklama, bülten, araştırma, ve inceleme raporu, değerlendirme raporu, istatistiksel bilgi ve grafik gibi dokümanları hazırlama ve bunları uygun yaklaşımlar içinde yönetici ve öğretmenlerle paylaşma.

-Psikolojik danışma ve rehberlikle ilgili elde bulunan kitap, dergi vb. yazılı dokümanları incelemek ve korumak üzere yönetici, öğretmen ve diğer ilgili personelin yararına sunma.

Milli Eğitim Bakanlığının 17. 04. 2001 tarih ve 23476 sayılı Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliği'nin 50. maddesi okulda çalışan psikolojik danışmanın görevleriyle ilgilidir. Bu görevler incelendiğinde bazı görevlerin öğretmen ve veliyle yürütülecek konsültasyon çalışmalarıyla ilgili oldukları görülmektedir. Konsültasyon çalışmalarıyla ilgili olduğu düşünülen görevler şu şekilde sıralanabilir:

a. Rehberlik programının ilgili kısmının uygulanmasında sınıf öğretmenlerine rehberlik eder.

b. Okulunun tür ve özelliklerine göre gerekli eğitsel ve mesleki rehberlik etkinliklerini planlar, programlaştırarak uygular veya uygulanmasına rehberlik eder.

c. Okul içinde rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleriyle ilgili konularda araştırmalar yapar, bunların sonuçlarından yararlanılmasını sağlar.

d. Öğrencinin mezun olacağı dönemde, okuldaki tüm eğitim ve öğretim sürecindeki gelişimini, yönlendirilmesi açısından önemli özelliklerini ve bu konudaki önerilerini içeren bir değerlendirme raporunu sınıf rehber öğretmeni, veli, öğrenci ve okul yönetiminin iş birliğiyle hazırlar.

e. Eğitim-öğretim kurumundaki seçmeli derslerin konulmasında çevre koşulları, okulun olanakları, öğretmen sayısı ve branşı da gözetilerek yeni seçmeli derslere ilişkin araştırma yapar, bu derslerin zümre öğretmenlerince gerçekleştirilecek program çalışmalarında alanı ile ilgili görüşlerini bildirir.

f. Okulda özel eğitim gerektiren öğrenci varsa veya kaynaştırma eğitimi sürdürülüyorsa, bu kapsamdaki öğrencilere ve ailelerine gerekli rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerini rehberlik ve araştırma merkezinin iş birliğiyle verir.

g. Okula bir alt öğrenim kademesinden veya nakil yoluyla gelen öğrencilerin gelişim dosyalarını inceler, sınıf rehber öğretmeniyle iş birliği içinde değerlendirir.

h. Öğrencilerin ilgi, yetenek ve akademik başarıları doğrultusunda eğitsel kollara yöneltilmesi konusunda branş ve sınıf rehber öğretmenine bilgi verir ve iş birliği yapar.

ı. Ailelere, öğrencilere, sınıf rehber öğretmenlerine ve gerektiğinde diğer okul personeline yönelik hizmet alanına uygun toplantı, konferans ve panel gibi etkinlikler düzenler.

j. Okulda rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerine ilişkin komisyonlara ve toplantılara katılır, gerekli bilgileri verir, görüşlerini belirtir.

2.3.1. Konsültasyon Türleri

Akman (1994) konsültasyon çalışmalarını, konsültasyona katılanların sayısına ve niteliklerine bağlı olarak iki gruba ayırmıştır. Bunlar:

Bireysel Konsültasyon: Psikolojik danışmanın, bir soruna yönelik olarak tek bir kişiyle konsültasyon çalışmasına girmesidir. Tamamen bireysel özellikler taşıyan bir sorunla karşılaşıldığında, değişmeye karşı bir direnç söz konusu olduğunda veya bireysel bir yaklaşımın daha etkili olacağı düşünüldüğünde bireysel konsültasyon yapılabilir. Bireysel konsültasyon, katılan kişilerin nitelikleri açısından genellikle iki alt grupta ele alınmaktadır. Bu alt gruplar ise: anne ve babalara yönelik yapılan konsültasyon ve öğretmenle yapılan konsültasyondur.

Grup Konsültasyonu: Grup konsültasyonu en etkili rehberlik çalışmalarından biridir. Aynı sorun çerçevesinde konuyla ilgili kişilerin bir araya gelmesiyle grup konsültasyonu oluşturulur. Grup konsültasyonu sırasında psikolojik danışman, grubun amaçlarının belirlenmesi, problemin ortaya konması ve işbirliğinin yapılmasında kolaylaştırıcı bir rol oynamalıdır. Grup konsültasyonu iki şekilde yapılır. Bunlar: Vak'a çalışma grubu ve öğretmenlerle grup konsültasyonudur.

Literatürde bireysel ve grup konsültasyonu yanında çeşitli konsültasyon türleri ile karşılaşılmaktadır. Bunlardan bazıları aşağıda verilmektedir:

Üçlü Konsültasyon

Üçlü konsültasyonda bir profesyonel, konsültant ve konsültasyon yapılan kişi ; bir üçüncü kişiye sunulan yardım hizmetlerinin kalitesini geliştirmek için bir araya gelir. Bu türde konsültasyon sürecinin üç katılımcısı açık bir şekilde tanımlanır. Konsültant, öncelikle konsültasyon yapılan kişiyle olan ilişkisine odaklanır ve danışanla çok az veya en son bağlantı kurulur. Konsültant ve konsültasyon yapılan kişi arasındaki ilişki konsültasyon yapılan kişinin profesyonel statüsünün, sorumluluğunun ve özerkliğinin tanındığı; geçici, gönüllü ve esas olarak eşitlikçi olmaya eğilimli bir ilişkidir (Tharp ve Wetzel, 1969 akt: Dustin ve Blocher, 1984). Konsültasyon hakkındaki üçlü görüş doğrudan danışmanlıktan farklıdır; çünkü en büyük amaç konsültant ve konsültasyon yapılan kişi arasındaki ilişki ile bir duruma çare bulmaktır . Tersine bir danışma ilişkisi hayatında doğrudan değişiklikler yapan kişiye yardım eder. (Schmidt, 2003).

Erchul ve Conoley (1991) okullarda en sık uygulanan konsültasyon modellerinin davranışçı ve ruh sağlığı konsültasyon modelleri olduğunu belirtilmektedirler (Akt: Akman, 2002) .

Davranışsal Konsültasyon

Davranışçı konsültasyon modelinde (Bergan ve Tombari, 1976; akt: Akman, 2002), öğrencinin problemi belirli bir davranış, düşünce ya da duyguyla ilgili olarak algılanır ve konsültasyona katılan kişiler tarafından analiz edilir. Problemin belirleyicileri, o andaki durum ve sonuçlar incelenir ve değişimi sağlayacak stratejiler belirlenir. Öğrencinin içinde bulunduğu çevresel koşullarda düzenlemeler yapılarak davranış değişikliği sağlanmaya çalışılır. Okul temelli davranışsal konsültasyon, öğrencilerin öğrenme ve davranışla ilgili sorunlarıyla başa çıkmada yardım sunan, çok iyi düzenlenmiş bir yöntemdir. Bu yöntem öğrencinin problemini analiz etme, davranış değiştirme stratejileri geliştirme, tedavi planını uygulama ve değerlendirme aşamalarından oluşmaktadır. (Wilkinson, 2003).

Ruh Sağlığı Konsültasyon Modeli

Okullarda uygulanan konsültasyon modellerinin çoğu, Caplan'ın ruh sağlığı modelinden etkilenmiştir (Erchul ve Conoley, 1991; akt: Akman, 2002). Bu modele göre (Caplan 1970), psikolojik danışman konsültasyon yaptığı kişilerle (veli, öğretmen

vb.) etkileşime girerek; öğrencinin probleminin çözümüne yardımcı olmaya çalışır. Psikolojik danışman lider konumunda değildir. Konsültasyona katılan kişiler eşit ağırlıkta ve kendi alanlarında bilgi sahibi olarak kabul edilir. Psikolojik danışmanla yapılan vaka tartışması ve problem çözme süreci konsültasyon yapılan kişilerin işlerini kolaylaştırır Önleyici Psikiyatrinin İlkeleri'nde Caplan (1964) (akt: Dustin ve Blocher, 1984) ruh sağlığı konsültasyonunun dört türünü tanımlar. Bunlar: Danışan merkezli konsültasyon, program merkezli yönetsel konsültasyon, konsültasyon yapılan kişi merkezli konsültasyon ve konsültasyon yapılan kişi merkezli yönetsel konsültasyondur.

Adler Yaklaşımına Dayalı Model

Adler'e göre bütün davranışların sosyal bir anlamı vardır. İnsanın davranışı yaşadığı sosyal çevre içinde anlaşılır. Psikolojik danışman çocuğa yardımcı olmak için onu yaşadığı çevre içinde anlamalıdır. Bu da çocuğun yaşadığı alanda bulunan kişilerden alınan bilgilerle olur. Adler'in konsültasyon modeli ailelerle konsültasyon yapan öğretmenler için önemlidir. Bu model dört aşamadan oluşur (White ve Mullis, 1998).

1-İlişkinin geliştirilmesi: Konsültasyon yapan kişi ile (consultant) konsültasyon yapılan kişi (consultee) arasındaki ilişki konsültasyonun başarısı için önemlidir. Adler bu ilişkiyi geliştirmek için saygı aşamasını koymuştur. Hangi nedenle olursa olsun ailelerin suçlanmaması gerektiğini söylemiştir. Ailelerle anlaştığımızda ve onları tutumlarını değiştirmeye ve bizim yöntemlerimizle çalışmaya ikna ettiğimizde daha başarılı olacağımızı belirtmiştir. Etkili konsültasyon yaklaşımı aileler ve öğretmenlerle iyi bir ilişki içinde çalışmayı gerektirir. Bu ilişki eşitlik ve saygıya dayalıdır ve konsültant tarafından oluşturulan ortamda geliştirilebilir.

2- Problemin tanımlanması: Aileler ve ya öğretmenlerle ilişki kurulduktan sonra problemlere onlar açısından bakmak önemlidir. Genelde ailenin problemle ilgili görüşleri okulunkinden oldukça farklıdır ve çoğunlukla kendilerini sorumlu hissederler. Önemli olan pozitif yaklaşmak ve suçlamamaktır. Problemin tanımlanması ve problemin çözümü için birlikte çalışma konusunda anlaşılması; yola devam etmek için önemlidir.

3-Keşfetme: Adlerci okul danışmanı çocuğu anlamak için aile ortamı hakkında bilgi sahibi olması gerektiğine inanır. Bu konuda bilgi edinmek için aileye çeşitli sorular sorar. Bu soruların cevapları çocuğun evdeki yaşamı hakkında bilgi sağlar. Öğretmenlerle konsültasyonda sınıfın nasıl yönetildiğini bilmek önemlidir. Bu bilgi konsültanta bu konuda karşılaşılan güçlüklerin tanınmasında yardımcı olur.

4-Plan hazırlama: Son aşamada okul danışmanı çocuğa nasıl yardımcı olunacağını içeren bir plan hazırlamak için öğretmen ve ailelerle birlikte çalışır. Bu plan cesaretlendirme ve işbirliğine dayanmalıdır. Plan ailelere zor gelmemelidir. Gelecekteki işbirliğini kurmak için ailenin ve çocuğun gösterdiği küçük başarılar görülmelidir. Okul danışmanı ve ailenin plan üzerinde birlikte çalışması kadar; danışmanın aileye mantıklı yöntemler sunma, amaç belirleme ve güven verme yöntemlerine dayanarak çocuğunu daha iyi tanımasına yardımcı olmasını sağlaması da önemlidir

Studer (2005) okul danışmanının konsültasyon yaptığı kişilere göre dört tür konsültasyondan söz eder. Bunlar :

1.Öğretmenlerle Konsültasyon: Öğretmenler okul danışma programının başarıya ulaşmasında anahtardır. Öğretmenlerin desteği olmadan danışman amacından uzaklaşmış olacaktır. Öğretmenlerle konsültasyon yapılması öğretmenleri eğitsel olarak geliştiren metotlar ve öğrencinin öğrenme etkililiği için çok önemlidir. Psikolojik danışman öğretmenlerle konsültasyon yaparak sınıftaki ve tüm okuldaki öğrenme çevresini geliştirmeye yardımcı olur. Konsültasyonla öğretmen- öğrenci arasındaki problem giderilirse ayrıca öğrenci ile danışma yapmasına gerek kalmayabilir

2.Yöneticilerle Konsültasyon: Danışmanlar genellikle okulun eğitimsel programlarını etkileyen konu ve sorunlar hakkında bilgisi olan birincil kişilerdir. Onlar yöneticiler için önemli bir bilgi kaynağıdır. Onlar yöneticileri öğrenci ihtiyaçlarının en iyi şekilde karşılanması; öğretmen, öğrenci ve ailelerin ihtiyaçları; çocuk istismarı sorunları; politika ve prosedürler şeklinde gruplanan konularda eğitebilirler. Danışmanlar yöneticileri eğitmek için bir yükümlülüğe sahiptir.

3. Ailelerle Konsültasyon: Aileler çocuklarının durumsal ve gelişimsel sorunlarıyla ilgili olarak sık sık danışmanla bağlantı kurarlar. Danışmanlar, ailelerin

kendi çocukları hakkında bilirkişi olduğunu hatırlamaya ihtiyaç duyar. Ailelere çocuğu daha iyi anlamak için gerekli olan bilgileri sağlarlar. Aileler ergen depresyonu, yeme bozuklukları veya ilişki sorunları gibi spesifik konuların görüşüldüğü bir toplantı talep edebilir. Benzer sorunları paylaşan ailelerle grup oturumları düzenlenebilir; böylece yaygın olan bilgiler paylaşılabilir. Ebeveyn eğitimi konsültasyon müdahalesi kapsamı içindedir.

4. Toplumsal Kurumlarla Konsültasyon: Toplumsal kurumlar ve okul danışmanı arasında sık sık güvensizlik duygusu olur ve bu durum rol karmaşası, politik ve ya felsefi uyuşmazlıklar ve danışma yapma stillerinden kaynaklanır. Dışarıdaki kurumlarla yapılan konsültasyon çalışmaları iletişim, başvuru stratejileri ve hizmetlerin koordinasyonunu içerebilir.

2.3.2. Konsültasyon Hizmetleriyle İlgili Yapılan Araştırmalar

Bu bölümde konsültasyon hizmetleriyle ilgili olarak yurt içinde ve yurt dışında yapılan araştırmalara yer verilmiştir.

Ülkemizde okullarda yürütülen konsültasyon çalışmalarıyla ilgili herhangi bir araştırmaya rastlanmamakla birlikte rehberlik hizmetlerinin yürütülmesi amacı ile yönetici ve öğretmenlerle oluşturulan işbirliğiyle ilgili bazı çalışmalar bulunmaktadır. Bunun yanında okullardaki psikolojik danışman, yönetici, sınıf öğretmeni, öğrenci ve velilerin rehberlik hizmetleriyle ilgili algı ve beklentilerinin ele alındığı araştırma sayısı oldukça fazladır.

Okul personeli arasındaki işbirliğiyle ilgili böyle bir çalışmada Akbaş (2001), psikolojik danışmanı bulunan ilköğretim ve ortaöğretim okullarındaki rehberlik hizmetlerinin yürütülmesinde psikolojik danışman, yönetici ve sınıf rehber öğretmenleri arasında sağlanan işbirliğini incelemiştir. Araştırmada nicel ve nitel olmak üzere iki aşamadan oluşan bir araştırma deseni kullanılmıştır. Birinci aşamada 26 ortaöğretim ve 39 ilköğretim okulunda görev yapan 71 psikolojik danışman ve bu okullarda görev yapan 263 yöneticiden nicel veriler toplanmıştır. İkinci aşamada ise, 8 müdür yardımcısı, 8 psikolojik danışman ve 16 sınıf rehber öğretmeniyle görüşme yoluyla rehberlik hizmetlerindeki işbirliği ve bunu etkileyen faktörlerle ilgili nitel veriler elde edilmiştir. Yapılan değerlendirmelerin okul düzeyi ve psikolojik danışman-yönetici

farkına bakıldığında on farklı rehberlik hizmetinin sadece ikisinde anlamlı farkın olduğu görülmüştür. 'Yıllık plan ve programların hazırlanması' ve 'öğrencilerin kendilerine uygun eğitsel kolların seçimi' konularında yapılan etkinliklerde sağlanan işbirliğini değerlendirmede, yöneticilerin değerlendirmeleri danışman değerlendirmelerinden daha yüksek görülmüştür. Nitel çalışmanın sonucunda da işbirliğinin yüksek olduğu okullarda şu faktörlere rastlanmıştır: yüksek idare desteği, geliştirici iletişim, olumlu PDR anlayışı, psikolojik danışmanın çaba ve motivasyonu, isteklilik, eğitim ve gelişime önem veren bir anlayış, koruyucu/önleyici PDR anlayışı, öğrenci ihtiyaçlarına duyarlılık, sorumlulukların yerine getirilmesi, danışmanın rolünün benimsenmesi, öğrenci sayısının azlığı ve yüksek düzeyde veli katılımı gibi faktörlere rastlanmıştır.

Öğrencilerde görülen problem davranışlarla baş etmede öğretmenlerin danışmanlardan aldığı yardımlar ve bu konudaki işbirliği ülkemizde yaygın olarak incelenen alanlardan biridir. Böyle bir çalışmada Atıcı (2006) psikolojik danışmanlar ile sınıf ve branş öğretmenlerinin sınıftaki öğrencilerin davranış problemleriyle baş etme konusundaki görüşlerini karşılaştırmıştır. Araştırmada Adana'da ilköğretim düzeyinde görev yapan altı okul psikolojik danışmanı ve bu okullarda görevli 16 öğretmen ile görüşme yapılarak nitel veriler toplanmıştır. Görüşme verilerinin analiz edilmesiyle şu sonuçlara ulaşılmıştır: Psikolojik danışmanlar öğretmenlerin; sınıf içi uyumsuzluk, aşırı hareketlilik, arkadaşlarını rahatsız etme, söz almadan konuşma, dikkat dağınıklığı, öğretmene saygısızlık ve asi davranışlar, küfürlü konuşmalar, ders dışı davranışlar, okul korkusu, yalan söyleme, hırsızlık, pasiflik, tırnak yeme, kekemelik, altını ıslatma gibi sorunlar için kendilerine başvurduklarını; bu sorunların çözümünde öğretmenle görüşme, öğrenciyle bireysel görüşme, anne babayla görüşme, aile ve öğrenciyle birlikte görüşme, öğretmene önerilerde bulunma, aile ve öğretmenlere yönelik seminer çalışmaları düzenleme, grup rehberliği gibi çalışmalar yaptıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenler ise sınıflarında derse ilgisizlik, söz almadan konuşma, dikkat dağınıklığı, öğrenme güçlüğü, dalga geçme, lakap takma, saldırganlık, kendine güvensizlik, küfretme, altını ıslatma, dikkat çekici davranışlarda bulunma gibi sorunlarla karşılaştıklarını; bu sorunların bazılarını kendileri öğrenciyle konuşma yoluyla çözdüklerini, bazıları için ise bazen öğrenciyi danışmana gönderdiklerini, bazen de danışmandan ne yapacakları konusunda bilgi aldıklarını ve önerilerini uyguladıklarını, aile ile görüştüklerini ifade etmişlerdir. Bu konudaki öğretmen-danışman işbirliği öğretmen ve danışmanlar tarafından genel olarak yeterli bulunmuştur.

Atıcı ve Çekici (2007) yukarıdaki araştırmaya benzer bir şekilde ancak öğrencilerin bakış açısını da dahil ederek ortaöğretimdeki psikolojik danışman, sınıf öğretmeni ve öğrencilerin istenmeyen davranışlarla baş etme konusundaki görüşlerini karşılaştırmışlardır. Veriler görüşme yöntemi ile toplanmıştır. Araştırmada öğretmenlerin büyük bir çoğunluğu (%80) istenmeyen davranışlarla baş etmede okul psikolojik danışmanından yardım istediklerini belirtmişlerdir. Öğretmenlerin görüşlerine göre öğrenciyle görüşme, danışmandan bilgi ve öneri alma, danışmanın sınıfla görüşmesi, bilgi vermesi, aile ile görüşmesi ve PD ile birlikte öğrenciyle görüşme danışmanın yaptığı yardımlardır. Danışmanlar ise öğretmenlere görüşme yapma (öğrenci, öğretmen, veli), bilgi verme, kaynak sağlama, önerilerde bulunma gibi yollarla yardım ettiklerini belirtirken seminerlere katılımın az olması, öğrenci davranışlarının değişmeyeceğini düşünme, kendi yöntemlerinde ve etkisiz yöntemlerde ısrarcı olma, sorumluluğu başkasına yükleme şeklinde ortaya çıkan engellerde söz konusudur. Danışmanlar grup olarak değil de daha çok az sayıda da olsa bireysel düzeyde öğretmenlerle konsültasyon çalışması yaptıklarını bu çalışmalarda da bilgi verme, önerilerde bulunma, görüşme yapma yoluna gittiklerini vurgulamışlardır. Burada da yine öğretmenlerin işbirliği kurma konusundaki isteksizliğine ve direnç göstermelerine dikkat çekmişlerdir.

Öğretmenlerin danışmanlardan aldığı yardımların incelendiği başka bir çalışmada Atcı (2004) ilköğretim I. kademe 4. ve 5. sınıf öğretmenlerinin sınıflarında karşılaştıkları problem davranışlara karşı müdahalelerinin neler olduğunu, öğretmenlerin problem davranışlarla baş etmede okul psikolojik danışmanından ne gibi yardımlar aldığını ele almıştır. Araştırma için gerekli olan veriler gözlem ve görüşme yolu ile toplanmıştır. Dokuz okulda görev yapan 16 sınıf öğretmenin sınıfında toplam 48 gözlem yapılmış ve öğretmenlerle birer kez görüşülmüştür. Öğretmenlerin istenmeyen davranışlarla baş etmede okul psikolojik danışmanından veli ve öğrenci ile görüşme yapma, danışmandan öneriler alma, sınıf rehberliği yapma ve bilgi alma konularında yardım aldıkları; psikolojik danışmanla olumlu ve işbirliğine yönelik bir ilişki içinde oldukları görülmüştür.

Ünal (2007), psikolojik danışmanların davranım bozukluğu olan ilköğretim öğrencilerine psikolojik yardım sunarken izledikleri danışma süreci ve buna bağlı olarak, Rehberlik Araştırma Merkezi (RAM), psikiyatri servisleri, ilgili öğretmenler ve

aileler ile yaptıkları işbirliğini incelemiştir. Araştırmanın çalışma grubunu, 2004-2005 eğitim ve öğretim yılında Adana ili merkez Seyhan ve Yüreğir ilçelerinde bulunan ilköğretim okullarına devam eden, Rehberlik Araştırma Merkezi ve sağlık kuruluşlarında, son bir yıl içinde davranım bozukluğu tanısı alan 52 ilköğretim öğrencisinin bulunduğu okullarda görev yapan 22 okul danışmanı oluşturmaktadır. Araştırma için gerekli olan veriler nitel araştırma yöntemlerinden görüşme tekniği kullanılarak toplanmıştır. Araştırma sonucunda okul danışmanlarının davranım bozukluğu olan öğrencileri ilk öğrenme kaynaklarının genellikle öğretmenler ve aileler olduğu, danışmanların bu öğrencilerin niteliksel ve niceliksel özellikleri ile ilgili yeterli bilgiye sahip olmadıkları görülmüştür. Danışmanların, araştırmacı tarafından sağlık kuruluşlarından davranım bozukluğu tanısı aldığı tespit edilen öğrencilerin ancak 1/3 'ünü ilgili kuruluşlara yönlendirdikleri, 1/3 'ünün aileleri tarafından bu kuruluşlara götürüldüğünü bildikleri ve bu öğrencileri danışmanlık açısından izledikleri, kalan yaklaşık 1/3 ile ilgili bilgilerinin olmadığı belirlenmiştir. Danışmanların davranım bozukluğu olan öğrencilere doğrudan sundukları hizmetlerin bireysel görüşme, gözlem ve izleme çalışmaları ve yönlendirme hizmetleri olduğu bulunmuştur. İşbirliği açısından bakıldığında; okul danışmanlarının genel olarak sağlık kuruluşları ile işbirliği yapamadıkları saptanmıştır. Davranım bozukluğu olan öğrencilerin ailelerine yönelik; bireysel görüşme, bilgilendirme, çocukları ile ilgili sağlık kuruluşlarına yönlendirme, seminer çalışmaları ve ev ziyaretleri gibi işbirliğine dayalı hizmetler sundukları görülmüştür. Danışmanların öğretmenlerle genelde işbirliği yaptıkları ancak bu işbirliğinin istenen düzeyde olmadığı bulunmuştur. Davranım bozukluğu tanısı alan öğrencilerle ilgili okul idaresi ile yapılan işbirliğinin ise danışmanlar tarafından yeterli bulunmadığı tespit edilmiştir.

Danışmanların kendi rol ve görevlerini algılamaları ile öğretmen ve velilerin danışmanların rol ve işlevini algılamalarıyla ilgili çalışmalarda konsültasyon hizmetine ilişkin bulgularda elde edilmiştir. Örneğin, Nazlı (2007) psikolojik danışmanların rehberlikte yaşanan değişimleri ve buna paralel olarak değişen yeni rol ve görevlerini nasıl algıladıklarını ilköğretimde çalışan 11 psikolojik danışman ile görüşme yaparak incelediği nitel bir çalışmada rehberlik hizmetlerinde yaşanan değişime rağmen kendi rollerinde farklılık algılamadıkları, geleneksel rollerinden müşavirlik (konsültasyon) rollerinde artış olduğu, koordinasyon rollerini zaman kaybı olarak algıladıkları,

psikolojik danışma rollerinden ise doyum aldıkları, program yönetimi ve sınıf rehberliği rollerini yeterince bilmedikleri ve sıkıntı yasadıkları belirlenmiştir.

Veli ve öğretmenlerin algılarına göre ilkokulda çalışan psikolojik danışmanın rol ve işlevlerinin incelendiği, 146 veli ve 17 öğretmenin katıldığı bir çalışmada (Engin, 1996) ilkokulda rehberlik hizmetlerinin gerekliliği ve önemi konusunda veli ve öğretmenlerin görüş birliğinde oldukları, rehberlik hizmet alanlarının gereklilik derecesine göre psikolojik danışma, bireyi tanıma, araştırma ve değerlendirme, oryantasyon (okula alıştırma), yerleştirme, konsültasyon (müşavirlik), izleme ve çevre ile ilişkiler olarak sıralandığı bulunmuştur. Konsültasyon çalışmalarının hem veli hem de öğretmenler tarafından altıncı sırada gösterildiği, konsültasyon alt ölçeğinde yer alan 16 maddeden sadece bir tanesinin (sınıf içinde bazı özel sorunlar çıkaran ve özel problemi olan öğrenciler hakkında öğretmenlerle görüşmeler yapma) öğretmenler tarafından çok gerekli görüldüğü ortaya çıkmıştır.

Ülkemizde 2006-2007 öğretim yılından itibaren uygulanmaya başlanan kapsamlı gelişimsel rehberlik modelinde müdahale hizmetleri içinde konsültasyon hizmetine de yer verilmektedir. Nazlı (2003), öğretmenlerin kapsamlı/gelişimsel rehberlik ve psikolojik danışma programlarını nasıl algıladıklarını ve değerlendirdiklerini incelediği bir çalışmada 2001-2002 eğitim-öğretim yılı Balıkesir ilinde 3 müfredat laboratuar okulunda çalışan 112 sınıf öğretmenine ve sınıf rehber öğretmenine rehberlik hizmetlerinin ortaya çıkışı ve geçirdiği değişimler, gelişimsel rehberlik modeli, bu modelde psikolojik danışmanların, sınıf öğretmenlerinin ve sınıf rehber öğretmenlerinin görevleri, sınıf rehberliği programı ve yapılacak etkinlikler hakkında bilgi verilmiştir. 2001-2002 eğitim öğretim yılı derslerinin başlaması ile kapsamlı/gelişimsel rehberlik ve psikolojik danışma programının uygulama aşaması başlatılmıştır. Birinci yarıyıl sonunda kapsamlı rehberlik programının ara değerlendirmesi yapılmış ve okulda görevli sınıf öğretmenlerine ve sınıf rehber öğretmenlerine anket uygulanmıştır. Araştırmada, Öğretmenlerin %79'u kendilerine sunulan konsültasyon hizmetini yeterli bulurken, %21'i kısmen yeterli bulmaktadır. Ayrıca, rehberlik programının etkililiği için öğretmenlerin %30'u psikolojik danışman-öğretmen işbirliğinin artırılmasını, %21'i öğretmenlerin görevlerini daha fazla önemsemesini, %21'i sınıf rehberliği etkinliklerinin program içinde olmasını, %17'si velilere dönük çalışma yapılmasını, %12'si sınıf

rehberliğinin psikolojik danışmanlar tarafından yürütülmesini ve %5'i okul yönetiminin programı daha fazla önemsemesini önermişlerdir.

Yurt dışında yapılan bazı araştırmalar okul danışmanlarının konsültasyon çalışmaları için dikkate değer bir zaman harcadıklarını göstermektedir (Hett ve Davies, 1985; İbrahim ve diğerleri, 1983; akt: Schmidt, 2003). Bu araştırmalara göre danışman daha çok öğrencilerin gelişimi, motivasyonu ve sınıf davranışları konularında öğretmenlerle konsültasyon yapmaktadır.

Borders ve Durry (1992) okul danışma programlarının etkililiğiyle ilgili olarak otuz yılda yapılan deneysel araştırmaları ve profesyonel standartları yeniden incelemişler ve okul danışmanlık müdahalelerinin öğrencilerin eğitimsel ve kişisel gelişiminde önemli etkiye sahip olduğu sonucuna varmışlardır. Sonuçlar özellikle kişisel ve küçük grup danışması, sınıf rehberliği ve konsültasyon aktivitelerinin öğrencilerin sınıf içindeki ve dışındaki başarılarına katkıda bulunduğunu ortaya koymaktadır.

Borders ve Durry konsültasyon müdahaleleriyle ilgili bazı araştırmaları incelemişler ve şu sonuçları elde etmişlerdir: Konsültasyon müdahaleleriyle ilgili bazı çalışmalar (Örneğin Bundy ve Poppen, 1986; Coneley ve Coneley, 1981; Gerler, 1985; Meade, Hamilton ve Yuen, 1982; Medway, 1982; akt: Borders ve Durry 1992) öğretmenlerle, ailelerle veya her ikisi ile yapılan konsültasyon çalışmalarının, öğrencinin akademik başarı puanlarında, dikkatinde, sınıf içi davranışlarında, motivasyonunda ve benlik kavramında gelişmelere neden olduğunu göstermektedir. Ayrıca davranışsal konsültasyonun öğrencinin istenmeyen davranışlarının değiştirilmesinde etkili olduğu bulunmuştur (Bundy ve Poppin, 1986; Coneley ve Coneley 1981; Medway, 1982; akt: Borders ve Durry 1992).

Bazı araştırmalarda konsültasyonun bir şekli olan atölye çalışmaları yoluyla iletişim becerileri eğitimi alan öğretmenlerin, öğrencilerinin başarıları, hazır bulunuşlukları ve benlik kavramlarında gelişme olduğunu gözlanmiştir (Aspy, Roebuck ve Aspy, 1984; akt: Borders ve Durry 1992). Okul danışmanının öğretmenlerle yaptığı konsültasyon çalışmalarıyla ilgili bazı araştırmalarda; okul danışmanı ile konsültasyon yapan öğretmenlerin, daha verimli bir öğrenme çevresi yarattıkları; öğrencilerle

iletişimlerinde daha olumlu oldukları; öğretmen olarak kendileri hakkında daha olumlu görüşlere sahip olduları (Coneley ve Coneley, 1981; Gerler, 1985; akt: Borders ve Durry 1992) ve daha yüksek iş memnuniyeti belirttikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Schmidt (2003) okul danışmanlığı alanında yapılan araştırmaların Adlerci (Frazier ve Matthes, 1975; Jackson ve Brown, 1986; Williams, Omizo ve Abrams, 1984) ve davranışsal programlar (Giannotti ve Doyle, 1982; Henderson, 1987; Weathers ve Liberman, 1975) olarak adlandırılan birkaç teorik yaklaşıma odaklandığını belirtmektedir.

Davranışçı konsültasyon yoluyla sınıftaki sorunlu davranışı yok etme konusunda yapılan bir araştırmada (Wilkinson, 2003) sınıfta devamlı sorunlu davranışlar sergileyen bir ilköğretim öğrencisinin problemli davranışlarını değiştirmek için öğretmeni ile davranışçı konsültasyon modeline dayanan bir çalışma yapılmıştır. Öğretmen ile 3 konsültasyon görüşmesi yapılmıştır. Görüşmede kararlaştırılan yöntemler uygulanarak çocuğun davranışı üzerindeki etkileri izlenmiştir. Öğrencinin davranışlarındaki değişikliği değerlendirmek amacıyla bir Davranış Kontrol Listesi kullanılmıştır. Öğretmenden Konsültasyon çalışmalarından önce ve sonra olmak üzere iki kez bu listeyi doldurması istenmiştir. Konsültasyon çalışması sonucunda bu bilgiler karşılaştırılmış ve öğrencinin sorunlu davranışlarında azalma olduğu görülmüştür.

Clark (2004) okul danışmanının katkılarıyla ilgili öğretmenlerin algı ve beklentilerini incelemiştir. Araştırmada İngiltere'de ilkokul, ortaokul ve liselerde çalışan 23 öğretmenle görüşme yapılmıştır. Öğretmenlerin çoğu iyi iletişim ve danışmanla bir ekip olarak birlikte çalışmanın önemli olduğunu söylemişlerdir. En önemli konunun rehberlik ve danışma servisiyle birlikte gelişimsel ve önleyici bir yaklaşım oluşturmak olduğunu belirtmişlerdir. Öğretmenler, danışmanlar ve müdürler arasındaki güçlü ilişkinin etkili okulun temelini oluşturduğunu; öğrencilere yardımcı olmak için öğretmenler ve danışman arasındaki işbirliğinin önemli olduğunu belirtmişlerdir. Sınıftaki problemlerin çözümü ve olumlu bir öğrenme ortamı oluşturmada danışmanın yardımına ihtiyaç duyduklarını dile getirmişlerdir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, araştırmanın evreni, örneklemi, araştırmada kullanılan veri toplama araçları, verilerin toplanması ve verilerin analizinde kullanılan istatistiksel tekniklerle ilgili açıklamalara yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma betimsel tarama modelinde nicel ve nitel olmak üzere iki aşamada gerçekleştirilmiştir. Araştırmada yöntem üçgenlemesi modeli kullanılmıştır. Araştırmanın ilk aşamasında psikolojik danışman, sınıf öğretmeni ve sınıf rehber öğretmenlerine araştırmacı tarafından geliştirilen Konsültasyon Hizmetleri Değerlendirme Formu uygulanmıştır. İkinci aşamada ise form uygulanan kişiler arasından yeterli sayıda seçilen psikolojik danışman, sınıf öğretmeni ve sınıf rehber öğretmenleri ile görüşme yapılmıştır.

3.2 Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Bu araştırmanın evrenini Adana İli Seyhan ve Yüreğir merkez ilçelerinde psikolojik danışmanı bulunan ve Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı resmi ilköğretim okullarında görev yapan psikolojik danışman, sınıf öğretmeni ve sınıf rehber öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini belirlerken kolay ulaşılabilir durum örneklemesi yöntemi kullanılmıştır. Psikolojik danışmanı bulunan ilköğretim okulları arasından Seyhan ilçesinde 12, Yüreğir ilçesinde 5 olmak üzere toplam 17 ilköğretim okulu belirlenmiştir. Seçilen bu okullarda çalışan 19 psikolojik danışmanın hepsi örnekleme dahil edilmiştir. Araştırmaya katılan okul sayısı ile psikolojik danışman sayısının eşit olmaması, iki ilköğretim okulunda ikişer psikolojik danışman çalışmasından kaynaklanmıştır. Ayrıca birinci kademede her sınıf düzeyinden iki sınıf öğretmeni ve yine ikinci kademede her sınıf düzeyinden iki sınıf rehber öğretmeni örnekleme dahil edilmiştir. Örnekleme dahil edilen psikolojik danışman, sınıf öğretmeni ve sınıf rehber öğretmenlerinin çeşitli değişkenlere göre dağılımlarına ilişkin bilgiler Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Araştırmaya Katılan Psikolojik Danışman, Sınıf Öğretmeni Ve Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Bazı Değişkenlere Göre Dağılımı

Değişkenler		Araştırmaya Katılanlar							
		Psikolojik Danışman		Sınıf Öğretmeni		Sınıf Rehber Öğretmeni		Toplam	
		n	%	n	%	n	%	n	%
Cinsiyet	Erkek	7	36.8	72	43.1	45	45.0	124	100
	Kadın	12	63.2	95	56.9	55	55.0	162	100
	Toplam	**19**	**100**	**167**	**100**	**100**	**100**	**286**	**100**
Yaş	20-30	7	36.8	1	0.6	29	29.0	37	100
	31-40	10	52.6	91	54.5	46	46.0	147	100
	41-50	2	10.5	61	36.5	21	21.0	84	100
	51 ve üstü	-	-	14	8.4	4	4.0	18	**100**
	Toplam	**19**	**100**	**167**	**100**	**100**	**100**	**286**	**100**
Okuldaki çalışma süresi	0-5	13	68.4	76	45.5	60	60.0	149	100
	6-10	6	31.6	65	38.9	31	31.0	102	100
	11-15	-	-	19	11.4	6	6.0	25	100
	16-20	-	-	5	3.0	3	3.0	8	100
	21 ve üstü	-	-	2	1.2	-	-	2	100
	Toplam	**19**	**100**	**167**	**100**	**100**	**100**	**286**	**100**
Okuldaki Öğrenci Sayısı	500-1000	7	36.8	67	40.1	42	42.0	116	100
	1001-1500	4	21.1	40	24.0	23	23.0	67	100
	15001-2000	5	26.3	40	24.0	23	23.0	68	100
	2001-2500	3	15.8	20	12.0	12	12.0	35	100
	Toplam	**19**	**100**	**167**	**100**	**100**	**100**	**286**	**100**

Tabloda görüldüğü gibi, araştırmaya 19 psikolojik danışman, 167 sınıf öğretmeni ve 100 sınıf rehber öğretmeni olmak üzere toplam 286 kişi katılmıştır. Bunların 162'si kadın, 124'ü erkektir.

Araştırmanın ikinci aşamasında Konsültasyon Hizmetleri Değerlendirme Formu'ndan elde edilen veriler doğrultusunda konsültasyon çalışmaları hakkında daha ayrıntılı bilgi edinmek amacı ile belirlenen okullardan bir grup psikolojik danışman, sınıf öğretmeni ve sınıf rehber öğretmeni ile görüşme yapılmıştır. Görüşme yapılacak okulları seçerken psikolojik danışmanların formdaki sorulara verdiği cevaplar dikkate alınmıştır. Psikolojik danışman tarafından formda yer alan 12 maddeden tamamına 7 ve

üzerinde cevap verilen iki okul ile; 12 maddeden en fazla maddeye 7'nin altında cevap verilen iki okul olmak üzere toplam dört okul seçilmiştir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada veriler araştırmacı tarafından geliştirilen Kişisel Bilgi Formu (bakınız Ek 1), Konsültasyon Hizmetleri Değerlendirme Formu (bakınız Ek 2) ve Görüşme Formu (bakınız Ek 3, Ek 4) ile toplanmıştır.

3.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Araştırmaya katılan psikolojik danışman, sınıf öğretmeni ve sınıf rehber öğretmenlerinin cinsiyet, yaş, hizmet süreleri ve mezun oldukları bölüm gibi kişisel bilgilere ilişkin bilgi toplamak amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilen kişisel bilgi formu kullanılmıştır.

3.3.2.Konsültasyon Hizmetleri Değerlendirme Formu

Araştırmada, araştırmaya katılan psikolojik danışman, sınıf öğretmeni ve sınıf rehber öğretmenlerinin konsültasyon çalışmalarıyla ilgili görüşleri hakkında bilgi edinmek amacı ile araştırmacı tarafından geliştirilen Konsültasyon Hizmetleri Değerlendirme Formu kullanılmıştır. Form 12 maddeden oluşmaktadır. Maddeler oluşturulurken konsültasyon hizmetleri kapsamına giren çalışmalardan ve Psikolojik Danışma Ve Rehberlik Hizmetleri Yönetmeliği'nde tanımlanan psikolojik danışmanın görevleri içinde konsültasyon hizmetleriyle ilgili olduğu düşünülen maddelerden yararlanılmıştır. Araştırmaya katılan kişilerden formda yer alan her maddeye, maddede yer alan faaliyetin gerçekleşme düzeyine göre 1 ile 9 arasında bir puan vererek değerlendirmeleri istenmiştir. Formda yer alan maddelerin hazırlanmasında uzman görüşüne başvurulmuştur. Uzman görüşleri doğrultusunda soru ifadeleri üzerinde gerekli değişiklikler yapılmıştır. Daha sonra iki psikolojik danışman, iki sınıf öğretmeni ve iki sınıf rehber öğretmeni ile pilot uygulama yapılmıştır. Pilot uygulamalar tez danışmanı ile gözden geçirilmiş ve bazı soruların ifadelerinde değişiklikler yapılmıştır.

3.3.3. Görüşme Formu

Araştırmada Konsültasyon Hizmetleri Değerlendirme Formu'ndan elde edilen veriler doğrultusunda konsültasyon çalışmaları hakkında daha ayrıntılı bilgi edinmek amacıyla bir grup psikolojik danışman, sınıf öğretmeni ve sınıf rehber öğretmeni ile

görüşme yapılmıştır. Bu amaçla araştırmacı tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme Formu, Form A ve Form B olmak üzere iki farklı türde hazırlanmıştır. Form A sınıf öğretmeni ve sınıf rehber öğretmenlerine, Form B ise psikolojik danışmanlara yönelik olarak hazırlanmıştır. Form A'da 10, Form B'de ise 9 soru yer almaktadır. Hazırlanan formlardaki sorular tez danışmanı tarafından kontrol edilmiştir ve sorular üzerinde bazı değişiklikler yapılmıştır. Daha sonra iki psikolojik danışman, iki sınıf öğretmeni ve iki sınıf rehber öğretmeni ile pilot uygulama yapılmıştır. Pilot uygulamalar tez danışmanı ile gözden geçirilmiş ve bazı sorularda tekrar değişiklik yapılmıştır.

3.4. Verilerin Toplanması

Verilerin toplanması aşamasında örnekleme alınan okullardaki psikolojik danışman, sınıf öğretmeni ve sınıf rehber öğretmenlerine Kişisel Bilgi Formu ve Konsültasyon Hizmetleri Değerlendirme Formu uygulanmıştır. Uygulama 2006-2007 Eğitim-Öğretim Yılı'nın Mart-Mayıs ayları arasında yapılmıştır.

Araştırmanın ikinci aşamasında formdan elde edilen veriler doğrultusunda konsültasyon çalışmaları hakkında daha ayrıntılı bilgi edinmek amacı ile bir grup psikolojik danışman, sınıf öğretmeni ve sınıf rehber öğretmeni ile görüşme yapılmıştır. Görüşmeler 2007-2008 Eğitim- Öğretim Yılı Şubat-Mart ayları arasında yapılmıştır. Görüşmeye başlamadan önce görüşme yapılan kişilere çalışmanın amacı, içeriği ve gizlilik konusunda gerekli açıklamalar yapılmıştır. Görüşme sırasında sorulara verilen cevapları kaydetmek için ses kayıt cihazı kullanılmıştır. İki görüşmeci ses kayıt cihazı kullanılmasına izin vermediği için verdiği cevaplar yazılarak kaydedilmiştir. Görüşme süreleri görüşülen kişiye göre farklılık göstermiştir. Bazı görüşmeler 15-20 dakika sürerken; bazıları 25-30 dakikayı bulmuştur.

3.5. Verilerin Analizi

Psikolojik danışman, sınıf öğretmeni ve sınıf rehber öğretmenlerine uygulanan Konsültasyon Hizmetleri Değerlendirme Formu'ndan elde edilen nicel verilerin istatistiksel analizinde SPSS 11.5 paket programından yararlanılmıştır. Görüşmeden elde edilen nitel veriler içerik analizi yöntemi ile değerlendirilmiştir.

Araştırmadan elde edilen nicel verilerin analizinde araştırmaya katılan kişilerle ilgili kişisel bilgiler ve formda yer alan maddelere verdikleri cevaplar bilgisayarda oluşturulan veri dosyasına aktarılmıştır. Psikolojik danışman, sınıf öğretmeni ve sınıf rehber öğretmenlerinin konsültasyon hizmetleri ile ilgili görüşlerinin cinsiyet, yaş, mezun olunan bölüm, okuldaki çalışma süresi ve öğrenci sayısına göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için t testi ve Kruskal Wallis H Testi teknikleri kullanılmıştır. Sonuçların yorumlanmasında psikolojik danışmanlarda (n sayısı otuzun altında olduğu için) 0.01 anlamlılık düzeyi; diğer gruplarda ise 0.05 anlamlılık düzeyi ölçüt alınmıştır.

Görüşmeden elde edilen nitel verilerin analizinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Öncelikle verilerde kodlama işlemi yapılmıştır. Bu işlem için veriler birkaç kez okunmuştur. Kodlamaların oluşturulması aşamasında tez danışmanının görüşlerine başvurulmuştur. Görüşme formlarından üç tanesi tez danışmanına verilmiştir. Araştırmacının yaptığı kodlamalarla danışmanın yaptığı kodlamalar arasındaki tutarlılığa bakılmıştır. Araştırmacı ve tez danışmanının yaptığı kodlamalar arasında % 66 ile % 100 arasında değişen tutarlılık katsayıları elde edilmiştir. Kodlama aşamasından sonra ortaya çıkan kavram ve temaların sunumunda tablolar kullanılmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Bu bölümde nicel ve nitel verilerden elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

4.1. Psikolojik Danışmanların Konsültasyon Hizmetleri Konusundaki Görüşleriyle İlgili Bulgular

Bu bölümde araştırmaya katılan psikolojik danışmanların konsültasyon hizmetleri konusundaki görüşlerinde cinsiyete, hizmet süresine, yaşa, okuldaki çalışma süresine, okuldaki öğrenci sayısına ve mezun olunan bölüme göre farklılaşma olup olmadığına yönelik elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

4.1.1. Psikolojik Danışmanların Konsültasyon Hizmetleri Konusundaki Görüşlerinde Cinsiyete Göre Farklılık Olup Olmadığıyla İlgili Bulgular

Psikolojik danışmanların Konsültasyon Hizmetleri Değerlendirme Formu puanları arasında cinsiyete göre farklılaşma olup olmadığını anlamak amacı ile yapılan t testi sonuçları Tablo 2'de yer almaktadır:

Tabloda görüldüğü gibi cinsiyete göre psikolojik danışmanların Konsültasyon Hizmetleri Değerlendirme Formu puan ortalamalarında en yüksek aritmetik ortalama (X= 8.66) madde 3'de kadınlara aitken; en düşük aritmetik ortalama (X= 5.71) madde 10'da erkeklere aittir. Kadınlarda en düşük aritmetik ortalama (X=6.41) madde 10'da ortaya çıkarken; erkeklerde ise en yüksek aritmetik ortalama (X=8.28) madde 2'de görülmektedir. Her iki grupta da en düşük aritmetik ortalama madde 10'da görülmektedir.

Analiz sonuçlarına göre cinsiyet değişkeni açısından hiçbir maddede anlamlı bir farkın olmadığı görülmektedir ($p>0.01$).

Tablo 2. Psikolojik Danışmanların Konsültasyon Hizmetleri Değerlendirme Formu Puanlarının Cinsiyete Göre t testi Sonuçları

Form Maddeleri	Cinsiyet	n	X	s	t
1.Sınıf rehberlik programının hazırlanması	Erkek Kadın	7 12	8.42 9.00	.786 .000	1.92
2.Sınıf rehberliği etkinliklerinin hazırlanması ve uygulanması	Erkek Kadın	7 12	8.28 8.25	.951 1.28	.069
3.Öğrenciyi tanıma tekniklerinin uygulanması ve değerlendirilmesi	Erkek Kadın	7 12	8.00 8.66	1.14 .651	1.40
4.Hizmet alanına uygun toplantı, konferans gibi etkinlikler düzenleme	Erkek Kadın	7 12	6.14 7.91	2.11 2.02	1.79
5.Problemli öğrencilerin tespiti ve problemlerinin çözümü	Erkek Kadın	7 12	7.42 8.33	.534 .887	2.77
6.Öğrencilerin ilgi ve yeteneklerini tanıma ve bunlara uygun okullara ve mesleklere yönlendirme	Erkek Kadın	7 12	7.28 8.08	1.11 1.50	1.31
7.Yeni gelen öğrencilerin okula uyum sağlamasına yardımcı olma	Erkek Kadın	7 12	6.00 7.25	1.82 2.22	1.32
8.Rehberlik çalışmalarının daha etkili bir şekilde yürütülmesi	Erkek Kadın	7 12	7.57 7.75	.534 1.42	.390
9.Sınıf içi davranış sorunları ile baş etme	Erkek Kadın	7 12	7.42 7.25	1.13 1.65	.278
10.Daha etkili öğretim yöntemleri kullanma	Erkek Kadın	7 12	5.71 6.41	1.60 2.67	.715
11.Daha etkili bir öğrenme ortamı oluşturma	Erkek Kadın	7 12	6.57 6.33	.975 2.80	.267
12.Rehberlik hizmetleriyle ilgili ortak bir anlayış geliştirme	Erkek Kadın	7 12	7.71 7.83	.951 1.80	.188

$P < 0.01$

4.1.2 Psikolojik Danışmanların Konsültasyon Hizmetleri Konusundaki Görüşlerinde Yaşa Göre Farklılık Olup Olmadığıyla İlgili Bulgular

Psikolojik danışmanların Konsültasyon Hizmetleri Değerlendirme Formu puanları arasında yaşa göre anlamlı bir farkın olup olmadığını anlamak amacıyla yapılan t testi sonuçları Tablo 3'te yer almaktadır.

Tabloda görüldüğü gibi yaşa göre psikolojik danışmanların Konsültasyon Hizmetleri Değerlendirme Formu puan ortalamalarında en yüksek aritmetik ortalama (X=8.85) madde 1'de 20-30 yaş arası psikolojik danışmanlara aitken; en düşük aritmetik ortalama (X=6.00) madde 7'de yine aynı gruba aittir. 31 ve üstü olan psikolojik danışmanlarda en düşük aritmetik ortalama (X= 6.16) madde 10'da ortaya çıkarken; en yüksek aritmetik ortalama da (X=8.58) madde 1'de görülmektedir. Her iki grupta da en yüksek puan ortalaması madde 1' de ortaya çıkmaktadır. Aritmetik ortalamalara bakıldığında iki grubun puan ortalamalarının birbirine yakın olduğu görülmektedir.

Analiz sonuçlarına göre yaş değişkeni açısından hiçbir maddede anlamlı bir farkın olmadığı görülmektedir ($p>0.01$).

Tablo 3. Psikolojik Danışmanların Konsültasyon Hizmetleri Değerlendirme Formu Puanlarının Yaşa Göre t testi Sonuçları

Form Maddeleri	Yaş	n	X	s	t
1.Sınıf rehberlik programının hazırlanması	20-30 31 ve üstü	7 12	8.85 8.75	.377 .621	.467
2.Sınıf rehberliği etkinliklerinin hazırlanması ve uygulanması	20-30 31 ve üstü	7 12	7.71 8.58	1.49 .792	1.42
3.Öğrenciyi tanıma tekniklerinin uygulanması ve değerlendirilmesi	20-30 31 ve üstü	7 12	8.14 8.58	1.21 .668	.884
4.Hizmet alanına uygun toplantı, konferans gibi etkinlikler düzenleme	20-30 31 ve üstü	7 12	6.85 7.50	1.95 2.35	.641
5.Problemli öğrencilerin tespiti ve problemlerinin çözümü	20-30 31 ve üstü	7 12	7.57 8.25	.786 .866	1.74
6.Öğrencilerin ilgi ve yeteneklerini tanıma ve bunlara uygun okullara ve mesleklere yönlendirme	20-30 31 ve üstü	7 12	7.00 8.25	1.82 .866	1.70
7.Yeni gelen öğrencilerin okula uyum sağlaması	20-30 31 ve üstü	7 12	6.00 7.25	2.30 1.95	1.20
8.Rehberlik çalışmalarının daha etkili bir şekilde yürütülmesi	20-30 31 ve üstü	7 12	7.42 7.85	.975 1.26	.779
9.Sınıf içi davranış sorunları ile baş etme	20-30 31 ve üstü	7 12	7.14 7.41	1.21 1.62	.418
10.Daha etkili öğretim yöntemleri kullanma	20-30 31 ve üstü	7 12	6.14 6.16	1.95 2.58	.023
11.Daha etkili bir öğrenme ortamı oluşturma	20-30 31 ve üstü	7 12	6.71 6.25	1.49 2.66	.486
12.Rehberlik hizmetleriyle ilgili ortak bir anlayış geliştirme	20-30 31 ve üstü	7 12	7.57 7.91	1.90 1.31	.425

P< 0.01

4.1.3 Psikolojik Danışmanların Konsültasyon Hizmetleri Konusundaki Görüşlerinde Okuldaki Öğrenci Sayısına Göre Farklılık Olup Olmadığıyla İlgili Bulgular

Psikolojik danışmanların Konsültasyon Hizmetleri Değerlendirme Formu puanları arasında okuldaki öğrenci sayısına göre anlamlı bir farklılığın olup olmadığını anlamak amacıyla yapılan t testi sonuçları Tablo 4'te yer almaktadır.

Tabloda görüldüğü gibi çalıştıkları okuldaki öğrenci sayısına göre psikolojik danışmanların Konsültasyon Hizmetleri Değerlendirme Formu puan ortalamalarında en yüksek aritmetik ortalama (X=9.00) madde 1'de çalıştıkları okulda 1501 ve üstü sayıda öğrenci bulunan psikolojik danışmanlara aitken; en düşük aritmetik ortalama (X=6.18) madde 7'de çalıştıkları okulda 500-1500 arası öğrenci bulunan psikolojik danışmanlarda görülmektedir. Çalıştıkları okulda 1501 ve üstü sayıda öğrenci bulunan psikolojik danışmanlarda en düşük aritmetik ortalama (X=7.62) madde 7'de ortaya çıkarken; çalıştıkları okulda 500-1500 arası öğrenci bulunan psikolojik danışmanlarda en yüksek aritmetik ortalama (X=8.63) madde 1'de görülmektedir. Her iki grupta da en yüksek ortalama madde 1' de en düşük ortalama ise madde 7'de ortaya çıkmaktadır. Aritmetik ortalamalara bakıldığında iki grubun puan ortalamalarının birbirine yakın olduğu görülmektedir.

Analiz sonuçlarına göre okuldaki öğrenci sayısı değişkeni açısından hiçbir maddede anlamlı bir farkın olmadığı görülmektedir ($p>0.01$).

Tablo 4. Psikolojik Danışmanların Konsültasyon Hizmetleri Değerlendirme Formu Puanlarının Okuldaki Öğrenci Sayısına Göre t testi Sonuçları

Form Maddeleri	Öğrenci sayısı	n	X	s	t
1.Sınıf rehberlik programının hazırlanması	500-1500 1501 ve üstü	118	8.63 9.00	.674 .000	1.78
2.Sınıf rehberliği etkinliklerinin hazırlanması ve uygulanması	500-1500 1501 ve üstü	118	8.00 8.62	1.34 .744	1.29
3.Öğrenciyi tanıma tekniklerinin uygulanması ve değerlendirilmesi	500-1500 1501 ve üstü	118	8.09 8.87	1.04 .353	2.31
4.Hizmet alanına uygun toplantı, konferans gibi etkinlikler düzenleme	500-1500 1501 ve üstü	118	6.81 7.87	2.22 2.10	1.05
5.Problemli öğrencilerin tespiti ve problemlerinin çözümü	500-1500 1501 ve üstü	118	7.81 8.25	.873 .886	1.05
6.Öğrencilerin ilgi ve yeteneklerini tanıma ve bunlara uygun okullara ve mesleklere yönlendirme	500-1500 1501 ve üstü	118	7.36 8.37	1.62 .744	1.81
7.Yeni gelen öğrencilerin okula uyum sağlaması	500-1500 1501 ve üstü	118	6.18 7.62	2.40 1.40	1.64
8.Rehberlik çalışmalarının daha etkili bir şekilde yürütülmesi	500-1500 1501 ve üstü	118	7.36 8.12	1.12 1.12	1.45
9.Sınıf içi davranış sorunları ile baş etme	500–1500 1501 ve üstü	118	7.00 7.75	1.34 1.58	1.08
10.Daha etkili öğretim yöntemleri kullanma	500-1500 1501 ve üstü	118	5.54 7.00	2.20 2.32	1.37
11.Daha etkili bir öğrenme ortamı oluşturma	500-1500 1501 ve üstü	118	6.09 6.87	2.16 2.47	.718
12.Rehberlik hizmetleriyle ilgili ortak bir anlayış geliştirme	500-1500 1501 ve üstü	118	7.63 8.00	1.43 1.69	.493

P<0.01

4.1.4. Psikolojik Danışmanların Konsültasyon Hizmetleri Konusundaki Görüşlerinde Okuldaki Çalışma Süresine Göre Farklılık Olup Olmadığıyla İlgili Bulgular

Psikolojik danışmanların Konsültasyon Hizmetleri Değerlendirme Formu puanları arasında okuldaki çalışma süresine göre anlamlı bir farkın olup olmadığını anlamak amacıyla yapılan t testi sonuçları Tablo 5'de yer almaktadır.

Tabloda görüldüğü gibi okuldaki çalışma süresine göre psikolojik danışmanların formdan aldıkları puanlarda en yüksek aritmetik ortalama (X=9.00) madde 1'de bulundukları okulda 6 yıl ve üstü süredir çalışan psikolojik danışmanlara aitken; en düşük aritmetik ortalama (X=6.61) madde 7'de bulundukları okulda 0-5 yıl arası çalışan psikolojik danışmanlarda görülmektedir. Bulundukları okulda 6 yıl ve üstü süredir çalışan psikolojik danışmanlarda en düşük aritmetik ortalama (X= 7.16) madde 4 ve 7'de ortaya çıkarken; bulundukları okulda 0-5 yıl arası çalışan psikolojik danışmanlarda en yüksek aritmetik ortalama (X=8.69) madde 1'de görülmektedir. Her iki grupta da en yüksek ortalama madde 1'de; en düşük ortalama da madde 7'de ortaya çıkmaktadır. Aritmetik ortalamalara bakıldığında iki grubun puan ortalamalarının birbirine yakın olduğu görülmektedir.

Analiz sonuçlarına göre okuldaki çalışma süresi açısından hiçbir maddede anlamlı bir farkın olmadığı görülmektedir ($p>0.01$).

Tablo 5. Psikolojik Danışmanların Konsültasyon Hizmetleri Değerlendirme Formu Puanlarının Okuldaki Çalışma Süresine Göre t testi Sonuçları

Form Maddeleri	Çalışma Süresi	n	X	s	t
1.Sınıf rehberlik programının hazırlanması	0-5 6 ve üstü	13 6	8.69 9.00	.630 .000	1.76
2.Sınıf rehberliği etkinliklerinin hazırlanması ve uygulanması	0-5 6 ve üstü	13 6	8.15 8.50	1.28 .836	.702
3.Öğrenciyi tanıma tekniklerinin uygulanması ve değerlendirilmesi	0-5 6 ve üstü	13 6	8.30 8.66	.947 .816	.846
4.Hizmet alanına uygun toplantı, konferans gibi etkinlikler düzenleme	0-5 6 ve üstü	13 6	7.30 7.16	2.01 2.71	.114
5.Problemli öğrencilerin tespiti ve problemlerinin çözümü	0-5 6 ve üstü	13 6	7.84 8.33	.898 .816	1.17
6.Öğrencilerin ilgi ve yeteneklerini tanıma ve bunlara uygun okullara ve mesleklere yönlendirme	0-5 6 ve üstü	13 6	7.69 8.00	1.60 .894	.535
7.Yeni gelen öğrencilerin okula uyum sağlaması	0-5 6 ve üstü	13 6	6.61 7.16	2.46 1.16	.661
8.Rehberlik çalışmalarının daha etkili bir şekilde yürütülmesi	0-5 6 ve üstü	13 6	7.61 7.83	1.26 .983	.409
9.Sınıf içi davranış sorunları ile baş etme	0-5 6 ve üstü	13 6	7.23 7.50	1.36 1.76	.331
10.Daha etkili öğretim yöntemleri kullanma	0-5 6 ve üstü	13 6	6.38 5.66	2.02 3.01	.531
11.Daha etkili bir öğrenme ortamı oluşturma	0-5 6 ve üstü	13 6	6.76 5.66	1.58 3.38	.760
12.Rehberlik hizmetleriyle ilgili ortak bir anlayış geliştirme	0-5 6 ve üstü	13 6	7.61 8.16	1.66 1.16	.831

P<0.01

4.1.5. Psikolojik Danışmanların Konsültasyon Hizmetleri Konusundaki Görüşlerinde Mezun oldukları Bölüme Göre Farklılık Olup Olmadığıyla İlgili Bulgular

Psikolojik danışmanların Konsültasyon Hizmetleri Değerlendirme Formu puanları arasında mezun oldukları bölüme göre anlamlı bir farkın olup olmadığını anlamak amacıyla yapılan t testi sonuçları Tablo 6' da yer almaktadır.

Tabloda görüldüğü gibi mezun oldukları bölüme göre psikolojik danışmanların formdan aldıkları puanlarda en yüksek aritmetik ortalama (X=8.84) madde 1'de psikolojik danışma ve rehberlik bölümünden mezun olan psikolojik danışmanlara aitken; en düşük aritmetik ortalama (x=5.76) madde 10'da yine psikolojik danışma ve rehberlik bölümünden mezun olan psikolojik danışmanlarda görülmektedir. Psikolojik danışma ve rehberlik dışında farklı bir bölümden mezun olan psikolojik danışmanlarda en düşük aritmetik ortalama (X= 7.00) madde 9 ve 10'da ortaya çıkarken; en yüksek aritmetik ortalama (x=8.66) madde 1 ve 2'de görülmektedir. Aritmetik ortalamalara bakıldığında iki grubun puan ortalamalarının birbirine yakın olduğu görülmektedir.

Analiz sonuçlarına göre psikolojik danışmanların formdan aldıkları puanlarda mezun oldukları bölüm açısından hiçbir maddede anlamlı bir farkın olmadığı görülmektedir ($p>0.01$).

Tablo 6. Psikolojik Danışmanların Konsültasyon Hizmetleri Değerlendirme Formu Puanlarının Mezun Oldukları Bölüme Göre t testi Sonuçları

Form Maddeleri	Mezun Olunan Bölüm	n	X	s	t
1.Sınıf rehberlik programının hazırlanması	PDR PDR dışı	13 6	8.84 8.66	.375 .816	.514
2.Sınıf rehberliği etkinliklerinin hazırlanması ve uygulanması	PDR PDR dışı	13 6	8.07 8.66	1.25 .816	1.22
3.Öğrenciyi tanıma tekniklerinin uygulanması ve değerlendirilmesi	PDR PDR dışı	13 6	8.53 8.16	.877 .983	.792
4.Hizmet alanına uygun toplantı, konferans gibi etkinlikler düzenleme	PDR PDR dışı	13 6	7.00 7.83	2.27 2.04	.798
5.Problemli öğrencilerin tespiti ve problemlerinin çözümü	PDR PDR dışı	13 6	7.84 8.33	.898 .816	1.17
6.Öğrencilerin ilgi ve yeteneklerini tanıma ve bunlara uygun okullara ve mesleklere yönlendirme	PDR PDR dışı	13 6	7.46 8.50	1.50 .836	1.92
7.Yeni gelen öğrencilerin okula uyum sağlaması	PDR PDR dışı	13 6	6.30 7.83	2.13 1.83	1.59
8.Rehberlik çalışmalarının daha etkili bir şekilde yürütülmesi	PDR PDR dışı	13 6	7.69 7.66	.947 1.63	.036
9.Sınıf içi davranış sorunları ile baş etme	PDR PDR dışı	13 6	7.46 7.00	1.39 1.67	.588
10.Daha etkili öğretim yöntemleri kullanma	PDR PDR dışı	13 6	5.76 7.00	2.38 2.09	1.13
11.Daha etkili bir öğrenme ortamı oluşturma	PDR PDR dışı	13 6	6.00 7.33	2.38 1.86	1.32
12.Rehberlik hizmetleriyle ilgili ortak bir anlayış geliştirme	PDR PDR dışı	13 6	7.69 8.00	1.49 1.67	.38

$P<0.01$

4.2. Sınıf Öğretmenlerinin Konsültasyon Hizmetleri Konusundaki Görüşleriyle İlgili Bulgular

Bu bölümde araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin konsültasyon hizmetleri konusundaki görüşlerinde cinsiyete, yaşa, okuldaki çalışma süresine ve okuldaki öğrenci sayısına göre anlamlı bir farklılık olup olmadığına yönelik bulgulara yer veilmiştir.

4.2.1 Sınıf Öğretmenlerinin Konsültasyon Hizmetleri Konusundaki Görüşlerinde Cinsiyete Göre Farklılık Olup Olmadığıyla İlgili Bulgular

Sınıf öğretmenlerinin Konsültasyon Hizmetleri Değerlendirme Formu puanları arasında cinsiyete göre anlamlı bir farklılığın olup olmadığını anlamak amacıyla yapılan t testi sonuçları Tablo 7'de yer almaktadır.

Tabloda görüldüğü gibi cinsiyete göre sınıf öğretmenlerinin formdan aldıkları puanlarda en yüksek aritmetik ortalama (X=8.25) madde 2'de erkeklere aitken; en düşük aritmetik ortalama (X=6.75) madde 7'de yine erkeklere aittir. Kadınlarda en yüksek aritmetik ortalama (X=8.22) madde 2'de; en düşük aritmetik ortalama (x=7.08) madde 7'de görülmektedir. Her iki grup için en yüksek aritmetik ortalama madde 2'de en düşük aritmetik ortalama ise madde 7'de ortaya çıkmaktadır. Her iki grubun puan ortalamalarının bir birine yakın olduğu görülmektedir.

Analiz sonuçlarına göre sınıf öğretmenlerinin formdan aldıkları puanlarda cinsiyet değişkeni açısından hiçbir maddede anlamlı bir farkın olmadığı görülmektedir ($p>0.05$).

Tablo 7. Sınıf Öğretmenlerinin Konsültasyon Hizmetleri Değerlendirme Formu Puanlarının Cinsiyete Göre t testi Sonuçları

Form Maddeleri	Cinsiyet	n	X	s	t
1.Sınıf rehberlik programının hazırlanması	Erkek Kadın	72 95	8.12 8.12	1.55 1.37	.006
2.Sınıf rehberliği etkinliklerinin hazırlanması ve uygulanması	Erkek Kadın	72 95	8.25 8.22	1.45 1.55	.123
3.Öğrenciyi tanıma tekniklerinin uygulanması ve değerlendirilmesi	Erkek Kadın	72 95	7.25 7.76	2.02 1.82	1.73
4.Hizmet alanına uygun toplantı, konferans gibi etkinlikler düzenleme	Erkek Kadın	72 95	7.50 7.53	1.98 1.88	.122
5.Problemli öğrencilerin tespiti ve problemlerinin çözümü	Erkek Kadın	72 95	8.05 7.89	1.42 1.64	.664
6.Öğrencilerin ilgi ve yeteneklerini tanıma ve bunlara uygun okullara ve mesleklere yönlendirme	Erkek Kadın	72 95	7.28 8.35	1.98 2.16	.075
7.Yeni gelen öğrencilerin okula uyum sağlaması	Erkek Kadın	72 95	6.75 7.08	2.27 2.39	.911
8.Rehberlik çalışmalarının daha etkili bir şekilde yürütülmesi	Erkek Kadın	72 95	7.80 7.91	1.43 1.57	.466
9.Sınıf içi davranış sorunları ile baş etme	Erkek Kadın	72 95	7.36 7.50	1.67 1.89	.512
10.Daha etkili öğretim yöntemleri kullanma	Erkek Kadın	72 95	6.88 7.41	2.13 1.94	.164
11.Daha etkili bir öğrenme ortamı oluşturma	Erkek Kadın	72 95	7.04 7.42	1.97 2.08	1.191
12.Rehberlik hizmetleriyle ilgili ortak bir anlayış geliştirme	Erkek Kadın	72 95	7.59 7.85	1.65 1.54	1.028

$P<0.05$

4.2.2. Sınıf Öğretmenlerinin Konsültasyon Hizmetleri Konusundaki Görüşlerinde Yaşa Göre Farklılık Olup Olmadığıyla İlgili Bulgular

Sınıf öğretmenlerinin Konsültasyon Hizmetleri Değerlendirme Formu puanları arasında yaşa göre anlamlı bir farklılığın olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan t testi sonuçları tablo 8'de yer almaktadır.

Tabloda görüldüğü gibi yaşa göre sınıf öğretmenlerinin formdan aldıkları puanlarda en yüksek aritmetik ortalama (X= 8.29) madde 2'de 20-40 yaş arası sınıf öğretmenlerine aitken; en düşük aritmetik ortalama (X=6.89) madde 7'de yine aynı gruptaki sınıf öğretmenlerine aittir. Her iki grupta da en yüksek aritmetik ortalama madde 2'de en düşük aritmetik ortalama ise madde 7'de ortaya çıkmaktadır.

Analiz sonuçlarına göre sınıf öğretmenlerinin formdan aldıkları puanlar arasında yaş değişkeni açısından hiçbir maddede anlamlı bir farkın olmadığı görülmektedir ($p>0.05$).

Tablo 8. Sınıf Öğretmenlerinin Konsültasyon Hizmetleri Değerlendirme Formu Puanlarının Yaşa Göre t testi Sonuçları

Form Maddeleri	Yaş	n	X	s	t
1.Sınıf rehberlik programının hazırlanması	20-40 41 ve üstü	92 75	8.16 8.08	1.54 1.33	.366
2.Sınıf rehberliği etkinliklerinin hazırlanması ve uygulanması	20-40 41 ve üstü	92 75	8.29 8.16	1.51 1.49	.569
3.Öğrenciyi tanıma tekniklerinin uygulanması ve değerlendirilmesi	20-40 41 ve üstü	92 75	7.53 7.56	2.20 1.52	
4.Hizmet alanına uygun toplantı, konferans gibi etkinlikler düzenleme	20-40 41 ve üstü	92 75	7.47 7.57	2.05 1.77	.316
5.Problemli öğrencilerin tespiti ve problemlerinin çözümü	20-40 41 ve üstü	92 75	8.07 7.82	1.56 1.52	1.036
6.Öğrencilerin ilgi ve yeteneklerini tanıma ve bunlara uygun okullara ve mesleklere yönlendirme	20-40 41 ve üstü	92 75	7.32 7.37	2.22 1.90	.145
7.Yeni gelen öğrencilerin okula uyum sağlaması	20-40 41 ve üstü	92 75	6.89 7.00	2.52 2.12	.302
8.Rehberlik çalışmalarının daha etkili bir şekilde yürütülmesi	20-40 41 ve üstü	92 75	7.97 7.73	1.58 1.41	1.042
9.Sınıf içi davranış sorunları ile baş etme	20-40 41 ve üstü	92 75	7.54 7.32	1.84 1.74	.798
10.Daha etkili öğretim yöntemleri kullanma	20-40 41 ve üstü	92 75	7.28 7.06	2.07 1.99	.680
11.Daha etkili bir öğrenme ortamı oluşturma	20-40 41 ve üstü	92 75	7.29 7.21	2.13 1.93	.254
12.Rehberlik hizmetleriyle ilgili ortak bir anlayış geliştirme	20-40 41 ve üstü	92 75	7.81 7.65	1.60 1.58	.653

$P<0.05$

4.2.3 Sınıf Öğretmenlerinin Konsültasyon Hizmetleri Konusundaki Görüşlerinde Okuldaki Öğrenci Sayısına Göre Farklılık Olup Olmadığıyla İlgili Bulgular

Sınıf öğretmenlerinin Konsültasyon Hizmetleri Değerlendirme Formu puanları arasında okuldaki öğrenci sayısına göre anlamlı bir farklılığın olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan t testi sonuçları tablo 9'da yer almaktadır.

Tabloda görüldüğü gibi çalıştıkları okuldaki öğrenci sayısına göre sınıf öğretmenlerinin formdan aldıkları puanlarda en yüksek aritmetik ortalama (X=8.34) madde 2'de 500-1500 öğrencinin bulunduğu okullarda çalışan sınıf öğretmenlerine aitken; en düşük aritmetik ortalama (X=6.86) madde 7 ve 10'da 1501-2500 öğrencinin bulunduğu okullarda çalışan sınıf öğretmenlerine aittir. 500-1500 öğrencinin bulunduğu okullarda çalışan sınıf öğretmenlerinde en düşük aritmetik ortalama (X=6.98) madde 7'de iken; 1501-2500 öğrencinin bulunduğu okullarda çalışan sınıf öğretmenlerinde en yüksek aritmetik ortalamaya (X=8.18) madde 1'de rastlanmaktadır. Her iki grubun puan ortalamalarının birbirine yakın olduğu görülmektedir.

Analiz sonuçlarına göre sınıf öğretmenlerinin formdan aldıkları puanlarda okuldaki öğrenci sayısı açısından hiçbir maddede anlamlı bir farkın olmadığı görülmektedir ($p>0.05$).

Tablo 9. Sınıf Öğretmenlerinin Konsültasyon Hizmetleri Değerlendirme Formu Puanlarının Öğrenci Sayısına Göre t testi Sonuçları

Form Maddeleri	Öğrenci Sayısı	n	X	s	t
1.Sınıf rehberlik programının hazırlanması	500-1500 1501-2500	107 60	8.09 8.18	1.43 1.50	.383
2.Sınıf rehberliği etkinliklerinin hazırlanması ve uygulanması	500-1500 1501-2500	107 60	8.34 8.03	1.27 1.84	1.290
3.Öğrenciyi tanıma tekniklerinin uygulanması ve değerlendirilmesi	500-1500 1501-2500	107 60	7.54 7.55	1.86 2.03	.026
4.Hizmet alanına uygun toplantı, konferans gibi etkinlikler düzenleme	500-1500 1501-2500	107 60	7.55 7.46	1.88 2.01	.272
5.Problemli öğrencilerin tespiti ve problemlerinin çözümü	500-1500 1501-2500	107 60	7.91 8.05	1.56 1.52	.536
6.Öğrencilerin ilgi ve yeteneklerini tanıma ve bunlara uygun okullara ve mesleklere yönlendirme	500-1500 1501-2500	107 60	7.36 7.31	2.22 1.90	.142
7.Yeni gelen öğrencilerin okula uyum sağlaması	500-1500 1501-2500	107 60	6.98 6.86	2.23 2.55	.302
8.Rehberlik çalışmalarının daha etkili bir şekilde yürütülmesi	500-1500 1501-2500	107 60	8.00 7.63	1.38 1.70	1.510
9.Sınıf içi davranış sorunları ile baş etme	500-1500 1501-2500	107 60	7.35 7.60	1.80 1.78	.843
10.Daha etkili öğretim yöntemleri kullanma	500-1500 1501-2500	107 60	7.36 6.86	1.78 2.41	1.521
11.Daha etkili bir öğrenme ortamı oluşturma	500-1500 1501-2500	107 60	7.28 7.20	1.96 2.18	.272
12.Rehberlik hizmetleriyle ilgili ortak bir anlayış geliştirme	500-1500 1501-2500	107 60	7.80 7.63	1.50 1.74	.663

$P<0.05$

4.2.4. Sınıf Öğretmenlerinin Konsültasyon Hizmetleri Konusundaki Görüşlerinde Okuldaki Çalışma Süresine Göre Farklılık Olup Olmadığıyla İlgili Bulgular

Sınıf öğretmenlerinin Konsültasyon Hizmetleri Değerlendirme Formu puanları arasında bulundukları okuldaki çalışma süresine göre anlamlı bir farklılığın olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan t testi sonuçları Tablo 10'da yer almaktadır.

Tabloda görüldüğü gibi okuldaki çalışma süresine göre sınıf öğretmenlerinin formdan aldıkları puanlarda en yüksek aritmetik ortalama (X=8.30) madde 2'de bulunduğu okulda 0-5 yıl arası çalışan sınıf öğretmenlerine, en düşük aritmetik ortalama (X=6.84) madde 7'de yine aynı gruptaki sınıf öğretmenlerine aittir. Bulunduğu okulda 6 ve üstü süredir çalışan sınıf öğretmenlerinde en düşük aritmetik ortalama (X=7.34) madde 4'de iken; en yüksek aritmetik ortalamaya (X=8.17) madde 2'dedir. Her iki grubun puan ortalamalarının birbirine yakın olduğu görülmektedir.

Analiz sonuçlarına göre sınıf öğretmenlerinin formdan aldıkları puanlarda okuldaki çalışma süresi açısından hiçbir maddede anlamlı bir farkın olmadığı görülmektedir ($p>0.05$).

Tablo 10. Sınıf Öğretmenlerinin Konsültasyon Hizmetleri Değerlendirme Formu Puanlarının Okuldaki Çalışma Süresine Göre t testi Sonuçları

Form Maddeleri	Çalışma süresi	n	X	s	t
1.Sınıf rehberlik programının hazırlanması	0-5 6 ve üstü	76 91	8.25 8.02	1.35 1.52	1.010
2.Sınıf rehberliği etkinliklerinin hazırlanması ve uygulanması	0-5 6 ve üstü	76 91	8.30 8.17	1.46 1.54	.541
3.Öğrenciyi tanıma tekniklerinin uygulanması ve değerlendirilmesi	0-5 6 ve üstü	76 91	7.30 7.74	2.22 1.61	1.492
4.Hizmet alanına uygun toplantı, konferans gibi etkinlikler düzenleme	0-5 6 ve üstü	76 91	7.73 7.34	1.79 2.01	1.327
5.Problemli öğrencilerin tespiti ve problemlerinin çözümü	0-5 6 ve üstü	76 91	8.02 7.91	1.56 1.52	.474
6.Öğrencilerin ilgi ve yeteneklerini tanıma ve bunlara uygun okullara ve mesleklere yönlendirme	0-5 6 ve üstü	76 91	7.22 7.45	2.15 2.02	.699
7.Yeni gelen öğrencilerin okula uyum sağlaması	0-5 6 ve üstü	76 91	6.84 7.02	2.54 2.17	.492
8.Rehberlik çalışmalarının daha etkili bir şekilde yürütülmesi	0-5 6 ve üstü	76 91	7.92 7.82	1.38 1.70	.412
9.Sınıf içi davranış sorunları ile baş etme	0-5 6 ve üstü	76 91	7.36 7.50	1.99 1.62	.489
10.Daha etkili öğretim yöntemleri kullanma	0-5 6 ve üstü	76 91	7.07 7.27	2.22 1.87	.617
11.Daha etkili bir öğrenme ortamı oluşturma	0-5 6 ve üstü	76 91	7.28 7.23	2.13 1.97	.185
12.Rehberlik hizmetleriyle ilgili ortak bir anlayış geliştirme	0-5 6 ve üstü	76 91	7.77 7.71	1.41 1.72	.250

$P<0.05$

4.3. Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Konsültasyon Hizmetleri Konusundaki Görüşleriyle İlgili Bulgular

Bu bölümde araştırmaya katılan sınıf rehber öğretmenlerinin konsültasyon hizmetleri konusundaki görüşlerinde cinsiyete, yaşa, okuldaki çalışma süresine ve okuldaki öğrenci sayısına göre anlamlı bir farklılık olup olmadığına yönelik elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

4.3.1. Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Konsültasyon Hizmetleri Konusundaki Görüşlerinde Cinsiyete Göre Farklılık Olup Olmadığıyla İlgili Bulgular

Sınıf rehber öğretmenlerinin formdan aldıkları puanlar arasında cinsiyete göre anlamlı bir farklılığın olup olmadığını anlamak amacıyla yapılan t testi sonuçları Tablo 11'de yer almaktadır.

Tabloda görüldüğü gibi cinsiyete göre sınıf rehber öğretmenlerinin formdan aldıkları puanlarda en yüksek aritmetik ortalama (X=8.70) madde 2'de kadınlara aitken; en düşük aritmetik ortalama (X=7.42) madde 7'de erkeklere aittir. Erkeklerde en yüksek aritmetik ortalama (X=8.40) madde 3'de görülmekte iken; kadınlarda en düşük aritmetik ortalama (X=7.49) madde 7'de görülmektedir. Her iki grupta da en düşük ortalama madde 7'de ortaya çıkmaktadır. Her iki grubun puan ortalamaları birbirine yakındır.

Analiz sonuçlarına göre sınıf rehber öğretmenlerinin formdan aldıkları puanlarda cinsiyet değişkeni açısından hiçbir maddede anlamlı bir farkın olmadığı görülmektedir ($p>0.05$).

Tablo 11. Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Konsültasyon Hizmetleri Değerlendirme Formu Puanlarının Cinsiyete Göre t testi Sonuçları

Form Maddeleri	Cinsiyet	n	X	s	t
1.Sınıf rehberlik programının hazırlanması	Erkek Kadın	45 55	8.04 8.64	2.01 .978	2.101
2.Sınıf rehberliği etkinliklerinin hazırlanması ve uygulanması	Erkek Kadın	45 55	8.35 8.70	1.17 .731	1.839
3.Öğrenciyi tanıma tekniklerinin uygulanması ve değerlendirilmesi	Erkek Kadın	45 55	8.40 8.30	.939 1.56	.343
4.Hizmet alanına uygun toplantı, konferans gibi etkinlikler düzenleme	Erkek Kadın	45 55	8.17 8.60	1.11 2.08	1.672
5.Problemli öğrencilerin tespiti ve problemlerinin çözümü	Erkek Kadın	45 55	8.26 8.10	1.28 1.49	.557
6.Öğrencilerin ilgi ve yeteneklerini tanıma ve bunlara uygun okullara ve mesleklere yönlendirme	Erkek Kadın	45 55	8.13 7.98	1.23 1.44	.556
7.Yeni gelen öğrencilerin okula uyum sağlaması	Erkek Kadın	45 55	7.42 7.49	1.63 1.71	.203
8.Rehberlik çalışmalarının daha etkili bir şekilde yürütülmesi	Erkek Kadın	45 55	8.26 8.41	1.13 1.18	.649
9.Sınıf içi davranış sorunları ile baş etme	Erkek Kadın	45 55	7.84 8.07	1.31 1.28	.874
10.Daha etkili öğretim yöntemleri kullanma	Erkek Kadın	45 55	7.75 7.63	1.50 1.77	.357
11.Daha etkili bir öğrenme ortamı oluşturma	Erkek Kadın	45 55	7.91 7.96	1.57 1.38	.177
12.Rehberlik hizmetleriyle ilgili ortak bir anlayış geliştirme	Erkek Kadın	45 55	8.17 8.36	1.38 .949	.793

$p<0.05$

4.3.2. Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Konsültasyon Hizmetleri Konusundaki Görüşlerinde Yaşa Göre Farklılık Olup Olmadığıyla İlgili Bulgular

Sınıf rehber öğretmenlerinin Konsültasyon Hizmetleri Değerlendirme Formu puanlarının yaşa göre t testi sonuçları Tablo 12'de yer almaktadır.

Tabloda görüldüğü gibi yaşa göre sınıf rehber öğretmenlerinin formdan aldıkları puanlarda en yüksek aritmetik ortalama (X=8.68) madde 2'de 41 yaş ve üstü sınıf rehber öğretmenlerine aitken; en düşük aritmetik ortalama (X= 7.41) madde 7'de 20-40 yaş arası gruba aittir. 20-40 yaş arası grupta en yüksek aritmetik ortalama (X= 8.50) madde 2' de, 41 ve üstü grupta en düşük aritmetik ortalama (X= 7.56) madde 10'da görülmektedir. Her iki grupta da en yüksek ortalama madde 2'de ortaya çıkmaktadır. İki grubun puan ortalamaları birbirine yakındır.

Analiz sonuçlarına göre sınıf rehber öğretmenlerinin formdan aldıkları puanlarda yaş değişkeni açısından hiçbir maddede anlamlı bir farkın olmadığı görülmektedir($p>0.05$).

Tablo 12. Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Konsültasyon Hizmetleri Değerlendirme Formu Puanlarının Yaşa Göre t testi Sonuçları

Form Maddeleri	Yaş	n	X	s	t
1.Sınıf rehberlik programının hazırlanması	20-40 41 ve üstü	75 25	8.54 7.96	1.28 2.15	1.64
2.Sınıf rehberliği etkinliklerinin hazırlanması ve uygulanması	20-40 41 ve üstü	75 25	8.50 8.68	.977 .945	.774
3.Öğrenciyi tanıma tekniklerinin uygulanması ve değerlendirilmesi	20-40 41 ve üstü	75 25	8.25 8.64	1.45 .700	1.27
4.Hizmet alanına uygun toplantı, konferans gibi etkinlikler düzenleme	20-40 41 ve üstü	75 25	7.77 8.12	1.81 1.48	.864
5.Problemli öğrencilerin tespiti ve problemlerinin çözümü	20-40 41 ve üstü	75 25	8.14 8.28	1.43 1.30	.410
6.Öğrencilerin ilgi ve yeteneklerini tanıma ve bunlara uygun okullara ve mesleklere yönlendirme	20-40 41 ve üstü	75 25	8.09 7.92	1.34 1.38	.554
7.Yeni gelen öğrencilerin okula uyum sağlaması	20-40 41 ve üstü	75 25	7.41 7.60	1.66 1.70	.481
8.Rehberlik çalışmalarının daha etkili bir şekilde yürütülmesi	20-40 41 ve üstü	75 25	8.37 8.28	1.13 1.24	.347
9.Sınıf içi davranış sorunları ile baş etme	20-40 41 ve üstü	75 25	7.97 7.96	1.28 1.36	.044
10.Daha etkili öğretim yöntemleri kullanma	20-40 41 ve üstü	75 25	7.73 7.56	1.51 2.04	.451
11.Daha etkili bir öğrenme ortamı oluşturma	20-40 41 ve üstü	75 25	8.02 7.68	1.19 2.09	1.02
12.Rehberlik hizmetleriyle ilgili ortak bir anlayış geliştirme	20-40 41 ve üstü	75 25	8.37 8.00	1.03 1.47	1.39

$P<0.05$

4.3.3. Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Konsültasyon Hizmetleri Konusundaki Görüşlerinde Okuldaki Öğrenci Sayısına Göre Farlılık Olup Olmadığıyla İlgili Bulgular

Sınıf rehber öğretmenlerinin Konsültasyon Hizmetleri Değerlendirme Formu puanlarında okuldaki öğrenci sayısına göre anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan t testi sonuçları Tablo 13'de yer almaktadır.

Tabloda görüldüğü gibi okuldaki öğrenci sayısına göre sınıf rehber öğretmenlerinin formdan aldıkları puanlarda en yüksek aritmetik ortalama (X=8.64) madde 1'de 500-1500 öğrencinin bulunduğu okullarda çalışan sınıf rehber öğretmenlerine; en düşük aritmetik ortalama (X=7.13) madde 7'de yine aynı gruba aittir. 1501-2500 öğrencinin bulunduğu okullarda çalışan sınıf rehber öğretmenlerinde en yüksek aritmetik ortalama (X=8.62) madde 2'de iken; en düşük aritmetik ortalama (X=7.60) madde 7'de görülmektedir. Her iki grupta da en düşük ortalamalar madde 7'de ortaya çıkmaktadır. İki grubun puan ortalamaları birbirine yakındır.

Analiz sonuçlarına göre sınıf rehber öğretmenlerinin formdan aldıkları puanlarda çalıştıkları okuldaki öğrenci sayısına göre madde 1'de 500-1501 öğrencinin bulunduğu okullarda çalışan sınıf rehber öğretmenleri lehine anlamlı bir fark olduğu görülmektedir ($p<0.05$). Diğer maddeler için anlamlı bir farka rastlanmamaktadır ($p>0.05$).

Tablo 13. Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Konsültasyon Hizmetleri Değerlendirme Formu Puanlarının Öğrenci Sayısına Göre t testi Sonuçları

Form Maddeleri	Öğrenci Sayısı	n	X	s	t
1.Sınıf rehberlik programının hazırlanması	500-1500 1501-2500	65 35	8.64 7.94	.959 2.23	2.19*
2.Sınıf rehberliği etkinliklerinin hazırlanması ve uygulanması	500-1500 1501-250	65 35	8.50 8.62	1.01 .877	.594
3.Öğrenciyi tanıma tekniklerinin uygulanması ve değerlendirilmesi	500-1500 1501-2500	65 35	8.29 8.45	1.35 1.24	.597
4.Hizmet alanına uygun toplantı, konferans gibi etkinlikler düzenleme	500-1500 1501-2500	65 35	7.98 7.62	1.53 2.05	.979
5.Problemli öğrencilerin tespiti ve problemlerinin çözümü	500-1500 1501-2500	65 35	8.15 8.22	1.42 1.37	.253
6.Öğrencilerin ilgi ve yeteneklerini tanıma ve bunlara uygun okullara ve mesleklere yönlendirme	500-1500 1501-2500	65 35	8.00 8.14	1.33 1.39	.502
7.Yeni gelen öğrencilerin okula uyum sağlaması	500-1500 1501-2500	65 35	7.38 7.60	1.66 1.70	.612
8.Rehberlik çalışmalarının daha etkili bir şekilde yürütülmesi	500-1500 1501-2500	65 35	8.33 8.37	1.14 1.19	.135
9.Sınıf içi davranış sorunları ile baş etme	500-1500 1501-2500	65 35	7.87 8.14	1.32 1.24	.977
10.Daha etkili öğretim yöntemleri kullanma	500-1500 1501-2500	65 35	7.72 7.62	1.65 1.68	.271
11.Daha etkili bir öğrenme ortamı oluşturma	500-1500 1501-2500	65 35	7.84 8.11	1.48 1.45	.870
12.Rehberlik hizmetleriyle ilgili ortak bir anlayış geliştirme	500-1500 1501-2500	65 35	8.23 8.37	1.15 1.19	.574

$P<0.05$

4.3.4 Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Konsültasyon Hizmetleri Konusundaki Görüşlerinde Okuldaki Çalışma Süresine Göre Farklılık Olup Olmadığıyla İlgili Bulgular

Sınıf rehber öğretmenlerinin Konsültasyon Hizmetleri Değerlendirme Formu puanlarında bulundukları okuldaki çalışma süresine göre anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan t testi sonuçları Tablo 14'da yer almaktadır.

Tabloda görüldüğü gibi okuldaki çalışma süresine göre sınıf rehber öğretmenlerinin formdan aldıkları puanlarda en yüksek aritmetik ortalama (X=8.58) madde 2'de bulunduğu okulda 0-5 yıl arası çalışan sınıf rehber öğretmenlerine aitken; en düşük aritmetik ortalama (X=7.32) madde 7'de bulunduğu okulda 6 ve üstü süredir çalışan gruba aittir. Her iki grup için en yüksek aritmetik ortalama madde 2'de, en düşük aritmetik ortalama ise madde 7'de görülmektedir.

Analiz sonuçlarına göre sınıf rehber öğretmenlerinin form puanları arasında okuldaki çalışma süresi değişkeni açısından hiçbir maddede anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmektedir ($p>0.05$).

Tablo 14. Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Konsültasyon Hizmetleri Değerlendirme Formu Puanlarının Okuldaki Çalışma Süresine Göre t testi Sonuçları

Form Maddeleri	Çalışma Süresi	n	X	s	t
1.Sınıf rehberlik programının hazırlanması	0- 5 6 ve üstü	60 40	8.50 8.25	1.52 1.61	.785
2.Sınıf rehberliği etkinliklerinin hazırlanması ve uygulanması	0- 5 6 ve üstü	60 40	8.58 8.50	.925 1.03	.420
3.Öğrenciyi tanıma tekniklerinin uygulanması ve değerlendirilmesi	0- 5 6 ve üstü	60 40	8.43 8.22	1.11 1.57	.776
4.Hizmet alanına uygun toplantı, konferans gibi etkinlikler düzenleme	0- 5 6 ve üstü	60 40	7.91 7.77	1.81 1.62	.378
5.Problemli öğrencilerin tespiti ve problemlerinin çözümü	0- 5 6 ve üstü	60 40	8.26 8.05	1.33 1.50	.755
6.Öğrencilerin ilgi ve yeteneklerini tanıma ve bunlara uygun okullara ve mesleklere yönlendirme	0- 5 6 ve üstü	60 40	8.15 7.90	1.24 1.49	.906
7.Yeni gelen öğrencilerin okula uyum sağlaması	0- 5 6 ve üstü	60 40	7.55 7.32	1.59 1.78	.657
8.Rehberlik çalışmalarının daha etkili bir şekilde yürütülmesi	0- 5 6 ve üstü	60 40	8.43 8.22	1.19 1.09	.880
9.Sınıf içi davranış sorunları ile baş etme	0- 5 6 ve üstü	60 40	8.05 7.85	1.30 1.29	.753
10.Daha etkili öğretim yöntemleri kullanma	0- 5 6 ve üstü	60 40	7.80 7.52	1.71 1.56	.812
11.Daha etkili bir öğrenme ortamı oluşturma	0- 5 6 ve üstü	60 40	8.11 7.67	1.31 1.65	1.482
12.Rehberlik hizmetleriyle ilgili ortak bir anlayış geliştirme	0- 5 6 ve üstü	60 40	8.35 8.17	1.14 1.19	.735

$P<0.05$

4.4. Psikolojik Danışman, Sınıf Öğretmeni ve Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Konsültasyon Hizmetleri Konusundaki Görüşlerinde Farlılık Olup Olmadığıyla İlgili Bulgular

Bu bölümde araştırmaya katılan psikolojik danışman, sınıf öğretmeni ve sınıf rehber öğretmenlerinin konsültasyon hizmetleri konusundaki görüşleri arasında anlamlı bir farkın olup olmadığına yönelik elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

Psikolojik danışman, sınıf öğretmeni ve sınıf rehber öğretmenlerinin Konsültasyon Hizmetleri Değerlendirme Formu puanları arasında anlamlı bir farkın olup olmadığını belirlemek amacı ile öncelikle Tek Faktörlü Varyans Analizi uygulanmıştır. Ancak madde 4 ve 5 dışındaki maddelerde Leven Testi $p<0.05$ olduğundan Tek Faktörlü Varyans Analizi yerine Kruskal- Wallis H Testi yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 15'de yer almaktadır.

Tablo incelendiğinde madde 1'de psikolojik danışmanlar lehine; madde 3, madde 6, madde 8, madde 9, madde 10, madde 11 ve madde 12'de sınıf rehber öğretmenleri lehine anlamlı fark olduğu görülmektedir ($p<0.05$). Diğer maddelerde ise böyle bir farka rastlanmamaktadır ($p>0.05$).

Tablo 15. Psikolojik Danışman, Sınıf Öğretmeni ve Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Konsültasyon Hizmetleri Puanlarının Kruskal- Wallis H Testi Sonuçları

Form Maddeleri	Konum	n	Sıra Ortalaması	x^2
1.Sınıf rehberlik programının hazırlanması	Psikolojik Danışman Sınıf öğretmeni Sınıf rehber öğretmeni	19 167 100	167,63 133,32 155,92	9,61*
2.Sınıf rehberliği etkinliklerinin hazırlanması ve uygulanması	Psikolojik Danışman Sınıf öğretmeni Sınıf rehber öğretmeni	19 167 100	133,11 138,84 153,25	3,36
3.Öğrenciyi tanıma tekniklerinin uygulanması ve değerlendirilmesi	Psikolojik Danışman Sınıf öğretmeni Sınıf rehber öğretmeni	19 167 100	161,53 127,88 166,17	17,39*
4.Hizmet alanına uygun toplantı, konferans gibi etkinlikler düzenleme	Psikolojik Danışman Sınıf öğretmeni Sınıf rehber öğretmeni	19 167 100	130.76 138.17 154.87	3.42
5.Problemli öğrencilerin tespiti ve problemlerinin çözümü	Psikolojik Danışman Sınıf öğretmeni Sınıf rehber öğretmeni	19 167 100	120.82 140.07 153.54	3.91
6.Öğrencilerin ilgi ve yeteneklerini tanıma ve bunlara uygun okullara ve mesleklere yönlendirme	Psikolojik Danışman Sınıf öğretmeni Sınıf rehber öğretmeni	19 167 100	140,32 133,87 160,19	7,11*
7.Yeni gelen öğrencilerin okula uyum sağlaması	Psikolojik Danışman Sınıf öğretmeni Sınıf rehber öğretmeni	19 167 100	128,82 139,65 152,72	2,33
8.Rehberlik çalışmalarının daha etkili bir şekilde yürütülmesi	Psikolojik Danışman Sınıf öğretmeni Sınıf rehber öğretmeni	19 167 100	111,32 135,89 162,33	11,33*
9.Sınıf içi davranış sorunları ile baş etme	Psikolojik Danışman Sınıf öğretmeni Sınıf rehber öğretmeni	19 167 100	121,13 136,63 159,22	6,71*
10.Daha etkili öğretim yöntemleri kullanma	Psikolojik Danışman Sınıf öğretmeni Sınıf rehber öğretmeni	19 167 100	99,95 139,33 158,74	9,68*
11.Daha etkili bir öğrenme ortamı oluşturma	Psikolojik Danışman Sınıf öğretmeni Sınıf rehber öğretmeni	19 167 100	101,26 136,59 163,07	12,73*
12.Rehberlik hizmetleriyle ilgili ortak bir anlayış geliştirme	Psikolojik Danışman Sınıf öğretmeni Sınıf rehber öğretmeni	19 167 100	133,84 133,51 162,02	8,93*

$P<0.05$

4.5. Görüşme Analizine İlişkin Bulgular

İlköğretim okullarında çalışan psikolojik danışmanlar tarafından sınıf öğretmeni ve sınıf rehber öğretmenlerine yönelik olarak yürütülen konsültasyon hizmetleri hakkında daha ayrıntılı bilgi edinmek amacı ile dört psikolojik danışman, sekiz sınıf öğretmeni ve sekiz sınıf rehber öğretmeni olmak üzere toplam 20 kişi ile görüşme yapılmıştır. Görüşme verilerinden elde edilen bulgular aşağıda sunulmuştur.

4.5.1. Psikolojik Danışmanlarla Yapılan Görüşmelere İlişkin Bulgular

4.5.1.1. Psikolojik Danışmanların Yaptıkları Rehberlik Çalışmalarıyla İlgili Görüşleri

Sınıf öğretmeni ve sınıf rehber öğretmenlerine yönelik çalışmalarla ilgili frekans değerleri Tablo 16'da sunulmuştur.

Psikolojik danışmanların yaptıkları rehberlik çalışmalarıyla ilgili görüşleri incelendiğinde bu çalışmaların, psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin planlanması, sınıf öğretmeni ve sınıf rehber öğretmenlerine yönelik çalışmalar, öğrencilere yönelik çalışmalar ve velilere yönelik çalışmalar olmak üzere dört başlık altında toplanabileceği görülmektedir.

Görüşme yapılan psikolojik danışmanların tamamı psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin planlanmasına yönelik olarak Yıllık Rehberlik Çalışma Programı hazırladıklarını belirtmişlerdir. Üç psikolojik danışman Yıllık Sınıf Rehberlik Programı hazırlayıp sınıf öğretmenlerine verdiklerini dile getirirken bir psikolojik danışman Yıllık Rehberlik Çalışma Programı doğrultusunda sınıf öğretmenlerinin kendi sınıfları için Yıllık Sınıf Rehberlik Programı hazırladığını belirtmiştir.

Tablo 16. Sınıf Öğretmeni ve Sınıf Rehber Öğretmenlerine Yönelik Yapılan Çalışmalarla İlgili Frekans Değerleri

Sınıf Öğretmeni ve Sınıf Rehber Öğretmenlerine Yönelik Çalışmalar	**f**
Sınıf rehberlik etkinliklerin uygulanması ve değerlendirilmesi	4
Rehberlik çalışmaları için gerekli dokümanların sağlanması	4
Toplantı ve seminer düzenleme	4
Öğrenci tanıma tekniklerinin uygulanması ve değerlendirilmesi	2
Bireysel eğitime ihtiyaç duyan öğrencilerin tespiti ve yönlendirilmesi	2
Bireysel Eğitim Planı (BEP) hazırlama	2
Sosyal kulüp çalışmalarının planlanması	1
Veliler hakkında bilgi verme	1
Öğrenci görüşmeleri hakkında bilgi verme	1

Tabloda görüldüğü gibi görüşmeye katılan psikolojik danışmanların tamamı sınıf rehberlik etkinliklerin uygulanması ve değerlendirilmesi konusunda sınıf öğretmeni ve sınıf rehber öğretmenlerine yardımcı olduklarını belirtmişlerdir. Bu konuda hem doküman sağladıklarını; hem de uygulama ve değerlendirme konularında yardımcı olduklarını dile getirmişlerdir. Ayrıca rehberlik çalışmalarıyla ilgili her türlü konuda doküman sağladıklarını belirtmişlerdir. Psikolojik danışmanlardan biri bu konu ile ilgili şunları söylemiştir:

" *…Ve rehberlik ders saatlileriyle ilgili çalışmalar için yardımcı oluyorum. Yani hem doküman, hem çalışmalar için yardımcı oluyorum. Bazen yani geçen yıl böyle yapmıştım. İlk yıl olduğu için etkinliklerle ilgili çok fazla bilgi sahibi değillerdi. İkinci kademe öğretmenleri bu yapılan rehberlik etkinliklerine yabancılardı Dersleri birlikte götürmüştük. Girebildiğim kadar sınıfa girmiştim."*

Yine psikolojik danışmanların tamamı öğretmenlere yönelik bilgilendirme toplantıları ve seminerler düzenlediklerini ifade etmişlerdir. Bu toplantı ve seminerlerin daha çok sınıf yönetimi, disiplin yöntemleri, OKS ve SBS sınavları, meslek seçimi, ihmal ve istismar, risk altındaki çocuklar, madde bağımlılığı, ölçme-değerlendirme ve rehberlik çalışmaları konularıyla ilgili olduğunu dile getirmişlerdir. Görüşme yapılan psikolojik danışmanlardan ikisi öğrenci tanıma tekniklerinin uygulanması ve değerlendirilmesi ve bireysel eğitime ihtiyaç duyan öğrencilerin tespiti ve yönlendirilmesi ve BEP hazırlamayla ilgili çalışmalar yaptıklarını dile getirmişlerdir. Bir psikolojik danışman eğitici kol çalışmalarının planlanması konusunda sınıf

öğretmenlerine yardımcı olduğunu söylemiştir. Yine bir psikolojik danışman sınıf öğretmenlerine veliler ve öğrenci ile yapılan görüşmeler hakkında bilgi verdiğini belirtmiştir. Görüşme yapılan psikolojik danışmanlardan biri bu konu ile ilgili şunları söylemiştir:

"Öğretmenlere sınıf rehberlik planlarının hazırlanması; rehberlik saatlerinde uygulanacak etkinliklerin temini ve uygulanması çalışmalarına yardım; öğrenciyi tanımaya yönelik envanterlerin sağlanması, uygulanması ve değerlendirilmesi konularında yardım; özel eğitime ihtiyaç duyan öğrencilerle ilgili tanıma, izleme, değerlendirme çalışmaları yapıyorum."

Öğrencilere yönelik olarak yapılan çalışmalar kişisel-sosyal rehberlik, eğitsel rehberlik ve mesleki rehberlik çalışmaları olarak üç bölümde ele alınmıştır. Psikolojik danışmanların öğrencilere yönelik yaptıkları çalışmalarla ilgili frekans değerleri Tablo 17'de sunulmuştur.

Tabloda görüldüğü gibi kişisel-sosyal rehberlik çalışmalarına baktığımızda psikolojik danışmanların tamamı öğrencilerle bireysel görüşme yatıklarını belirtmişlerdir. Psikolojik danışmanlardan biri bu konu ile ilgili görüşlerini aşağıdaki gibi açıklamıştır:

" …Kişisel- sosyal rehberlikte daha çok bireysel görüşmeler yapıyorum. Öğrenciler kendi isteği ile gelmiş oluyor veya öğretmen göndermiş oluyor veya velisinin isteği ile geliyor. Ben de gerekli görürsem eğer öğrenci ile görüşme yapıyorum. O görüşmelerde çocukların sıkıntısı daha çok şunlar oluyor. Arkadaş ilişkileri ile ilgili genelde o konularda görüşmeler yapıyorum. Ve ya ailevi problemler de çok oluyor. Özellikle bu bölgede aileler çok problemli aileler. Maddi, manevi her yönden zor şartlar altındalar. Benim öğrencilerimin diyebilirim ki hepsi risk altında. O yüzden öğrencilerle yaptığım bireysel görüşmelerde onların bundan daha az etkilenmesini sağlamaya çalışıyorum."

Üç psikolojik danışman öğrenci hakkında bilgi edinmek amacı ile bireyi tanıma çalışmaları yaptıklarını, ikisi ise öğrencilerde beceri geliştirmeye yönelik grup rehberliği çalışmaları yaptıklarını belirtmişlerdir. Bunlardan biri konu ile ilgili görüşlerini *"...Grup rehberliği beceri eğitimi yapmaya çalışıyorum. Daha pratik oluyor, daha fazla öğrenciye ulaşmamı sağlıyor."* şeklinde ifade etmiştir.

Görüşme yapılan öğrencilerin takibi, öğrenci ile ilgili aşamadıkları sorunlar olduğunda pskiatriste yönlendirme, ergenlik dönemi özellikleri ve madde bağımlılığı konusunda öğrencilere bilgi verme çalışmaları ise bir kez dile getirilmiştir.

Tablo 17. Öğrencilere Yönelik Yapılan Çalışmalarla İlgili Frekans Değerleri

Öğrencilere Yönelik Çalışmalar	**f**
1-Kişisel- Sosyal Rehberlik Çalışmaları	**13**
Bireysel Görüşme	4
Bireyi tanıma çalışmaları	3
Sosyal beceri eğitimi (Grup rehberliği)	2
Bireysel görüşme yapılan öğrencilerin takibi	1
İhtiyaç duyulan öğrencilerin başka kurumlara sevki	1
Madde bağımlığı konusunda bilgi verme	1
Ergenlik dönemi özellikleri konusunda bilgi verme	1
2-Eğitsel Rehberlik Çalışmaları	**12**
Verimli çalışma yolları konusunda bilgi verme	3
Üst öğretim kurumları hakkında bilgi verme	3
Girebilecekleri sınavlar konusunda bilgi verme	3
Duruma alıştırma (Oryantasyon)	2
Sınav kaygısını azaltmaya yönelik çalışmalar yapma	1
3-Mesleki Rehberlik Çalışmaları	**8**
Meslekler hakkında bilgi verme	3
Yöneltme Çalışmaları	3
İlgi, yetenek ve değerlerini tanımaya yönelik test ve envanter uygulama	2

Eğitsel rehberlik çalışmalarına baktığımızda psikolojik danışmanlardan üçü verimli çalışma yolları, gidebilecekleri üst öğretim kurumları ve girebilecekleri sınavlar hakkında öğrencilere bilgi verdiklerini; ikisi öğrencilerin okula alışmalarını kolaylaştırmak amacı ile oryantasyon çalışmaları yaptıklarını; biri ise sınav kaygısını azaltmaya yönelik çalışmalar yaptığını belirtmiştir. Psikolojik danışmanlardan biri bu konu ile ilgili şunları söylemiştir:

"Onun dışında eğitsel rehberlikte ders çalışma yöntemlerini anlatıyorum. Aynı zamanda veliye de anlatıyorum. Üst eğitim kurumlarını tanıtıyorum. Onlara geziler düzenliyorum; öğretmenlerle birlikte yardımlaşarak. Bu öğrencilerin motivasyonunu artırıyor. Girecekleri sınavları tanıtıyorum. Onlarla ilgili bilgiler veriyorum. Değişiklikler olduysa onları anlatıyorum."

Mesleki rehberlik çalışmalarına baktığımızda psikolojik danışmanlardan üçü meslekleri tanıtmak amacı ile çeşitli çalışmalar yaptıklarını belirtmişlerdir. Bunlardan biri bu konu ile ilgili görüşlerini aşağıdaki gibi ifade etmiştir.

"...Mesleki rehberlikte de ben aynı zamanda meslekleri tanıtma kulübünün danışman öğretmeniyim. Daha çok o kulüp adı altında çalışmalar yapıyorum. Orda yaptığım çalışmaları okula genellemeye çalışıyorum. Meslekleri tanıtıyorum, meslekleri öğrencilerin nasıl araştıracağını anlatıyorum. Bazen de bu çok sık olmuyor ama bir meslek elemanını okulumuza çağırıyorum. İkinci kademe öğrencileri ile söyleşiler yapmalarını sağlıyorum. Böylece bilgilenmiş oluyor öğrenciler."

Yine üç psikolojik danışman sekizince sınıf öğrencilerine yönelik olarak yöneltme çalışmaları yaptıklarını, bu doğrultuda yöneltme öneri formu hazırlandığını; bunlarla ilgili velilere ve öğrencilere bilgi verdiklerini dile getirmişlerdir. Psikolojik danışmanlardan biri bu konu ile ilgili şunları söylemiştir:

" Yöneltme ve yerleştirme hizmetlerini yürütüyorum. Daha çok 6,7 ve 8.sınıflara yönelik çalışmalar yapılıyor. 8.sınıflara yöneltme öneri formu düzenleniyor. Üç sınıfın ortalaması alınıyor. Bu konuda veli ve öğrenciler bilgilendiriliyor."

İki psikolojik danışman ise ilgi, yetenek ve değerlerini tanımalarına yardımcı olmak amacıyla öğrencilere test ve envanter uyguladıklarını belirtmişlerdir.

Görüşme yapılan psikolojik danışmanların tamamı velilere yönelik çalışmalar yaptıklarını söylemişlerdir. Onlarla öğrenci sorunları ile ilgili bireysel görüşmeler yaptıklarını; çeşitli konularda bilgi vermek amacı ile toplantı ve seminerler düzenlediklerini ifade etmişlerdir.

4.5.1.2. Psikolojik Danışmanların Sınıf Öğretmeni ve Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Yaptıkları Rehberlik Çalışmalarıyla İlgili Görüşleri

Görüşme yapılan psikolojik danışmanların okullarında çalışan sınıf öğretmeni ve sınıf rehber öğretmenleri tarafından yapılan rehberlik çalışmalarıyla ilgili görüşlerine ilişkin frekans değerleri Tablo 18'de sunulmuştur.

Tablo 18. Psikolojik Danışmanların Sınıf Öğretmeni ve Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Yaptığı Rehberlik Çalışmaları İle İlgili Görüşlerine İlişkin Frekans Değerleri

Psikolojik Danışmanların Sınıf Öğretmeni ve Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Yaptığı Rehberlik Çalışmaları İle İlgili Görüşleri	**f**
Sınıf rehberlik etkinliklerinin uygulanması	4
Öğrenciyi tanıma tekniklerinin uygulanması	4
Öğrenci görüşmesi (Davranış problemi olan öğrencilerle görüşme)	4
Öğrencilerin rehberlik servisine(psikolojik danışmana) sevki	4
Öğrenciler hakkında psikolojik danışmana bilgi verme	2
Veli görüşmesi	2
Yöneltme çalışmaları	2
Sorunlu öğrenciler için uygun sınıf ortamı oluşturma	2
Sorunlu öğrencileri izleme	1
Yıllık Sınıf Rehberlik Planı hazırlama	1
Oryantasyon çalışmaları	1
Kaynaştırma eğitimi çalışmaları	1

Tabloda görüldüğü gibi görüşmeye katılan psikolojik danışmanların tamamı sınıf öğretmeni ve sınıf rehber öğretmenlerinin sınıf rehberlik etkinliklerinin ve öğrenciyi tanıma tekniklerinin uygulanması, değerlendirilmesi çalışmaları yaptıklarını; davranış problemi olan öğrencilerle görüşme yaptıklarını; çözemedikleri sorunlar olduğunda bu öğrencileri rehberlik servisine yönlendirdiklerini belirtmişlerdir. İki psikolojik danışman sorunlu öğrencilerle ilgili olarak kendilerine bilgi verdiklerini, veli görüşmesi ve yöneltme çalışmaları yaptıklarını; sorunlu öğrenciler için uygun sınıf ortamı oluşturduklarını dile getirmişlerdir. Yıllık sınıf rehberlik planı hazırlama, sorunlu öğrencileri izleme, yeni gelen öğrencilerin sınıfa alıştırılması ve kaynaştırma eğitimi ile ilgili çalışmalar ise birer kez dile getirilmiştir.

Bir psikolojik danışman okulundaki sınıf öğretmeni ve sınıf rehber öğretmenlerinin bu çalışmaların hemen hepsini yaptıklarını aşağıdaki gibi dile getirmiştir:

"...Sınıf rehberlik planına göre rehberlik saatlerinde etkinlikleri uyguluyorlar. Etkinlikle ilgili formların çoğaltılması ve uygulanması onlara ait. Öğrenci Tanıma Fişi, Otobiyografi, Problem Tarama, Sosyometri gibi testlerin çoğaltılması, uygulanması, değerlendirilmesi çalışmalarını yapıyorlar. Oryantasyon çalışmaları yapıyorlar. Problem alanlarına göre öğrenci ve veli görüşmeleri yapıyorlar. Sorunlu öğrencilerin izleme ve sağaltımı çalışmalarını yapıyorlar. Kaynaştırma eğitimi çalışmaları yapıyorlar. Sorunlu öğrenciler arasında şiddet, yalan, lakap takma davranışları çok görülüyor. Öğretmenler bu çocukları rehberlik servisinden aldıkları yönerge ile sınıf içinde çalışmalar yapıyorlar."

4.5.1.3. Psikolojik Danışmanların Sınıf Öğretmeni ve Sınıf Rehber Öğretmenleri ile Yaptıkları Konsültasyon Çalışmalarıyla İlgili Görüşleri

Görüşme yapılan psikolojik danışmanların sınıf öğretmeni ve sınıf rehber öğretmenleriyle yaptıkları konsültasyon çalışmalarıyla ilgili görüşlerine ilişkin frekans değerleri tablo 19'da sunulmuştur.

Tabloda görüldüğü gibi görüşme yapılan psikolojik danışmanların tamamı sınıf öğretmeni ve sınıf rehber öğretmenlerine sınıf rehberliği çalışmaları ve öğrencilerde görülen davranış sorunlarıyla başa çıkma; iki psikolojik danışman da Bireysel Eğitim Planı (BEP) hazırlama konusunda yardım ettiklerini dile getirmiştir. Öğrencilerde görülen eğitsel sorunlarla başa çıkma ve öğrenciyi tanıma; veli ile görüşme, özel eğitim, sınıf yönetimi, sınav sistemi ve meslek seçimi gibi konularda yardımcı olma ise birer kez ifade edilmiştir.

Tablo 19. Psikolojik Danışmanların Sınıf Öğretmeni ve Sınıf Rehber Öğretmenleriyle Yaptıkları Konsültasyon Çalışmalarıyla İlgili Görüşlerine İlişkin Frekans Değerleri

Psikolojik Danışmanların Sınıf Öğretmeni ve Sınıf Rehber Öğretmenleriyle Yaptıkları Konsültasyon Çalışmalarıyla İlgili Görüşleri	**f**
Sınıf rehberliği çalışmaları	4
Öğrencilerde görülen davranış sorunlarıyla başa çıkma	4
Bireysel Eğitim Planı (BEP) hazırlama	2
Psikolojik danışmanın yaptığı çalışmalar	1
Öğrenciyi tanıma çalışmaları	1
Öğrencilerde görülen eğitsel sorunlarla başa çıkma	1
Veli görüşmesi	1
Özel eğitim	1
Sınıf yönetimi	1
Sınav sistemi	1
Meslek seçimi	1

4.5.1.4. Psikolojik Danışmanların Konsültasyon Çalışmalarını Yürütürken İzledikleri Konsültasyon Modelleriyle İlgili Görüşleri

Görüşme yapılan dört psikolojik danışmandan üçü uyguladığı belirli bir konsültasyon modeli olmadığını, bir tanesi ise davranışçı konsültasyon modelini kullandığını söylemiştir. İki psikolojik danışman daha çok sorun odaklı çalışmalar yaptığını; yani o anda ortaya çıkan sorunlarla ilgili öğretmen ve velilere yönelik çalışmalar yaptıklarını dile getirmiştir. Görüşme yapılan psikolojik danışmanlardan biri ise davranış problemlerine yönelik veli ve öğretmenlerle konsültasyon çalışmaları yaptığını; ancak izlediği bir konsültasyon modeli olmadığını dile getirmiştir. Bu konu ile ilgili olarak psikolojik danışmanlardan biri şunları söylemiştir:

"Davranışçı konsültasyon modelini uyguluyorum. Genelde sorun odaklı çalışmalar yapıyorum. Bazen yapılandırıcı modeli kullanıyorum. Yani herhangi bir sorun ortaya çıkmadan ihtiyaç duyulan konuları tespit edip onunla ilgili çalışmalar yapıyorum. Örneğin iletişim, madde kullanımı, internet kullanımı vb. konularda öğretmen ve velilere yönelik bilgilendirme çalışmaları yapıyorum."

4.5.1.5. Psikolojik Danışmanların Konsültasyon Çalışmalarını Yürütürken Kullandıkları Yöntemlerle İlgili Görüşleri

Psikolojik danışmanların tamamının konsültasyon çalışmalarını yürütürken sınıf öğretmeni ve sınıf rehber öğretmenleriyle bireysel görüşme yaptıkları, çeşitli konularla ilgili toplantı ve ya seminerler düzenledikleri, rehberlik çalışmalarıyla ilgili doküman sağladıkları görülmektedir. Bir psikolojik danışman ise ayrıca belirli bir grubu ilgilendiren konularla ilgili grupla görüşme yaptığını dile getirmiştir. Bu konu ile ilgili olarak şunları söylemiştir:

"Bireysel görüşme ve ya grupla görüşme. Ama daha çok bireysel görüşme oluyor. Ama bazen gurupla da görüşme oluyor. Bazen bir çocuğun velisi geliyor; grupla da oluyor. Veli çocukla ilgili bir şeyler anlatıyor. Hadi gelin hep birlikte olalım; birlikte veliye bilgi verelim. İşte fen bilgisi öğretmeni, matematik öğretmeni çağrılıyor; hem veli ifade etmiş oluyor kendini, hem de öğretmen. Bu şekilde de oluyor. Toplantı ve ya kurullarda öğrencilerle ilgili çeşitli sorunlar gündeme geliyor."

4.5.1.6. Psikolojik Danışmanların Konsültasyon Çalışmalarının Başarısını Etkileyen Faktörlerle İlgili Görüşleri

Görüşmeye katılan psikolojik danışmanların konsültasyon çalışmalarının başarısını etkileyen faktörlerle ilgili görüşlerine ilişkin frekans değerleri tablo 20'de sunulmuştur.

Tablo 20. Psikolojik Danışmanların Konsültasyon Çalışmalarının Başarısını Etkileyen Faktörlerle İlgili Görüşlerine İlişkin Frekans Değerleri

Psikolojik Danışmanların Konsültasyon Çalışmalarının Başarısını Etkileyen Faktörlerle İlgili Görüşleri	**f**
1-Okulla İlgili Faktörler	**6**
Öğrenci sayısının fazla olması	2
Fiziki şartları	2
İdarenin rehberlik çalışmalarına olan desteği	2
2-Psikolojik Danışmanla İlgili Faktörler	**6**
İletişim becerileri	2
Zaman yetersizliği	2
Öğretmenlerle işbirliği yapması	1
Öğretmen ve velileri bilgilendirmesi	1
3-Öğretmenlerle İlgili Faktörler	**4**
Rehberlik hizmetlerine bakışı ve desteği	4

Tabloda görüldüğü gibi görüşme yapılan psikolojik danışmaların bu konu ile ilgili görüşleri okulla ilgili faktörler, psikolojik danışmanlarla ilgili faktörler ve öğretmenlerle ilgili faktörler olmak üzere üç bölüme ayrılmıştır. Okulla ilgili olarak öğrenci sayısının fazla olması, okulun fiziki şartları ve idarenin rehberlik çalışmalarına olan desteğinin konsültasyon hizmetlerinin başarısını etkileyeceği iki danışman tarafından dile getirilmiştir. Benzer şekilde psikolojik danışmanın iletişim becerilerinin ve zaman yetersizliğinin bu konuda etkili olduğu iki danışman tarafından dile getirilirken; öğretmen ve velilere bilgi verilmesi ve öğretmenlerle işbirliği yapması birer kez ifade edilmiştir. Psikolojik danışmanların tamamı öğretmenlerin rehberlik hizmetlerine bakışı ve desteğinin konsültasyon çalışmalarını etkilediğini belirtmişlerdir. Psikolojik danışmanlardan biri bu konu ile ilgili olarak şunları söylemiştir:

"Okulun çok kalabalık olması etkiyor. Öğrenci sayısı fazla, öğretmen sayısı fazla bu nenle işler çok yoğun. Bu en başta etkiliyor. Okulun şartları da etkiler. Okulun kültürü etkiler en başta, rehberliğe bakış açısı. Tabi bu bir mazeret değil ama öğretmenlerde bir ön yargı oluyor; önemli olan bunu aşmak. Öğretmenlerin rehberliğe bakışı da çok etkili. Bir kere şey de etkiler. Rehber öğretmenin iletişim becerileri ve bunu aktarabilme yeteneği. Bu çok önemli. Çünkü öğretmenlerle iletişimimiz iyi olursa, yaptığımız çalışmalarda daha rahat oluruz."

4.5.1.7. Psikolojik Danışmanların Konsültasyon Hizmetlerinin Daha Başarılı Olması İçin Neler Yapılabileceği Konusundaki Görüşleri

Görüşmeye katılan psikolojik danışmanların konsültasyon çalışmalarının daha başarılı hale gelmesi amacıyla neler yapılabileceğiyle ilgili görüşlerine ilişkin frekans değerleri tablo 21'de sunulmuştur.

Psikolojik danışmanlar konsültasyon çalışmalarının daha başarılı hale gelmesi amacıyla neler yapılabileceğiyle ilgili olarak farklı önerilerde bulunmuşlardır. Bu öneriler; psikolojik danışmanlarla ilgili öneriler, öğretmenlerle ilgili öneriler ve okulla ilgili öneriler olmak üzere üç bölüme ayrılmıştır. Psikolojik danışmanlardan üçü okulların kalabalık olduğunu; bir psikolojik danışmanın çalışmaları yürütme konusunda yetersiz kaldığını söylemiş ve psikolojik danışman sayısının arttırılmasını önermiştir. Psikolojik danışmanların ikinci bir okulda görevlendirilmemesi; okul idaresi ve öğretmenlerle işbirliği içinde çalışması, öğretmenlerle iyi bir iletişim kurması, konsültasyon hizmetlerini bir sistem dâhilinde yürütmesi iki danışman tarafından dile getirilmiştir. Psikolojik danışmanların konsültasyon hizmetleri konusunda bilgilerinin yetersiz olduğu ve bu konuda eğitim almaları gerektiği, görev tanımlarının iyi yapılması ve başka işlerde görevlendirilmemesi önerileri ise birer kez dile getirilmiştir. Öğretmenlerle ilgili olarak öğretmenlerin rehberlik hizmetlerine bakışının değiştirilmesi ve rehberlik hizmetleri konusunda hizmet içi eğitim verilmesi önerileri birer kez ifade edilmiştir. İki psikolojik danışman ise okulun fiziki koşullarının iyileştirilmesini önermiştir.

Tablo 21. Psikolojik Danışmanların Konsültasyon Çalışmalarının Daha Başarılı Olması İçin Neler Yapılabileceği Konusundaki Görüşlerine İlişkin Frekans Değerleri

Psikolojik Danışmanların Konsültasyon Hizmetlerinin Daha Başarılı Olması İçin Neler Yapılabileceğiyle İlgili Görüşleri	**f**
1- Psikolojik Danışmanla İlgili Öneriler	**19**
Sayısı arttırılmalı	3
Öğretmenlerle işbirliği içinde çalışmalı	2
Öğretmenlerle iyi bir iletişim kurmalı	2
İkinci bir okulda görevlendirilmemeli	2
İdare ile işbirliği içinde çalışmalı	2
Konsültasyon hizmetlerini bir sistem dâhilinde yürütmeli	2
Görev tanımları iyi yapılmalı ve bunun haricinde görev verilmemeli	2
Konsültasyon hizmetleri konusunda eğitim almalı	1
Rehberlik Araştırma Merkezi' ne bağlı olarak çalışmalı	1
İhtiyaçları Rehberlik Araştırma Merkezi tarafından karşılanmalı	1
Sınıf rehberlik etkinlikleri psikolojik danışman tarafından yapılmalı	1
Rehberlik servisine bağlı yardımcı bir eleman olmalı	1
2- Öğretmenlerle İlgili Öneriler	**2**
Rehberlik hizmetlerine bakışı değiştirilmeli	1
Rehberlik çalışmaları konusunda hizmet içi eğitim verilmeli	1
3- Okulla İlgili Öneriler	**2**
Fiziki koşullar iyileştirilmeli	2

Psikolojik danışmanlardan biri bu konu ile ilgili olarak şunları söylemiştir:

"Rehberlik sisteminin, rehberlik anlayışının, rehber öğretmenin tanımının, çalışma alanının genel olarak bunun çok net ortaya konması lazım. Rehber öğretmen olarak sizin de bunu ortaya koymanız gerekiyor. Bunun dışında yasalar, yönetmelikler, onlar da sizin bu çerçevenizi net olarak ortaya koyabilmeli. Yani siz bir işi yapıyorsanız eğer bunu kalıbı belli ise, çok daha rahat takip ediyorsunuz. Ama eğer idari bakımdan farklı bakılırsa, öğretmen farklı değerlendirirse, öğrenci farklı değerlendirirse orda çok ciddi bir mesleki anlamda kargaşa yaşanır. Yani çok basit sorunlar size kadar gelebiliyor ya da evrak memuru gibi çalışan birçok arkadaşım var. Yani yazışmaları idare hep ona yüklüyor. Bunu başta milli eğitim kendisi yapıyor. Bir okuldaki rehber öğretmeni başka bir okula görevlendiriyorlar. Normalde kendi okulundaki işleri zar zor bitirirken başka bir okulda sizden verim bekliyorlar. Bu yanlış bir uygulama."

Aşağıdaki alıntıda da görüldüğü gibi psikolojik danışmanlardan biri diğerlerinden farklı olarak rehberlik hizmetlerinin okul idaresinden bağımsız hale getirilmesini ve Rehberlik Araştırma Merkezi (RAM)' ne bağlı olarak çalışmasını; rehberlik servisinin ihtiyaçlarının RAM tarafından karşılanmasını, sınıf rehberlik etkinliklerinin psikolojik danışman tarafından yapılmasını ve rehberlik servisine bağlı yardımcı bir elemanın olmasını önermiştir. Bu konu ile ilgili şunları söylemiştir.

"...Rehberlik servisinin okul yönetiminden bağımsız olarak çalışması gerekiyor. Rehber öğretmenin Rehberlik Araştırma Merkezi'ne bağlı olması ve onlar tarafından denetlenmesi daha doğru olur. Bütün araç-gereçlerin Rehberlik Araştırma Merkezi'nden karşılanması; rehber öğretmenin bu konuda okul idaresi ile karşı karşıya kalmaması gerekir. Muhakkak rehberlik servisine bağlı yardımcı bir elemanın olması çalışmaları kolaylaştırır. Okul idarecilerinin rehberlik hizmetlerinin gerekliliği konusunda ikna edilmesi gerekiyor."

4.5.1.8. Psikolojik Danışmanların Konsültasyon Hizmetlerinin Rehberlik Hizmetleri İçerisindeki Rolüyle İlgili Görüşleri

Görüşme yapılan psikolojik danışmanların hepsi öğretmenlerle yapılan konsültasyon çalışmalarının rehberlik hizmetlerini olumlu yönde etkilediğini; rehberlik hizmetlerinin ekip işi olduğunu; sınıf öğretmeni ve sınıf rehber öğretmenleri ile işbirliği içinde yapılması gerektiğini belirtmişlerdir. Psikolojik danışmanlardan biri bu konu ile ilgili şunları söylemiştir:

"Kesinlikle çok önemli. Öğretmenle yaptığımız konsültasyon çalışmaları bizim öğrenciye ulaşmamızda çok önemli. Çünkü ilköğretim öğrencisi ile danışma yapılamıyor. Onun için, velisine ve öğretmenine ulaşıp onlarla işbirliği yapıldığı zaman çocukta daha etkili bir değişim olacağını düşünüyorum. Eğer bu üçü uyumlu bir şekilde çalışırsa ve çocuğa karşı ortak bir tutum geliştirirlerse çocukta daha iyi bir gelişme olacaktır."

4.5.2. Sınıf Öğretmenleriyle Yapılan Görüşmelere Yönelik Bulgular

4.5.2.1. Sınıf Öğretmenlerinin Psikolojik Danışmanlar Tarafından Yapılan Rehberlik Çalışmalarıyla İlgili Görüşleri

Görüşme yapılan sınıf öğretmenlerinin okullarında çalışan psikolojik danışmanlar tarafından yapılan rehberlik çalışmaları ilgili görüşlerine ilişkin frekans değerleri Tablo 22'de sunulmuştur.

Tabloda görüldüğü gibi sınıf öğretmenlerinin okullarında çalışan psikolojik danışmanların yaptığı rehberlik çalışmalarıyla ilgili görüşleri sınıf öğretmenine yönelik çalışmalar, öğrencilere yönelik çalışmalar, velilere yönelik çalışmalar ve yıllık rehberlik çerçeve programının hazırlanması olarak dört bölüme ayrılmıştır. Görüşme yapılan sınıf

öğretmenlerinin hepsi psikolojik danışmanların kendilerine sınıf rehberlik etkinliklerinin uygulanması, değerlendirilmesi; rehberlik çalışmaları için gerekli dokümanların sağlanması ve öğrencilerde görülen davranış sorunlarıyla başa çıkma konularında yardımcı olacak çalışmalar yaptıklarını belirtmişlerdir. Beş sınıf öğretmeni ise öğrenciyi tanıma tekniklerinin uygulanması, değerlendirilmesi çalışmaları yaptığını dile getirmiştir. Bireysel eğitime ihtiyaç duyan öğrencilerin tespiti, yönlendirilmesi ve Bireysel Eğitim Planı hazırlanması üç sınıf öğretmeni tarafından vurgulanırken sosyal kulüp ve Okul Geliştirme Yönetim Ekibi (OGYE) çalışmalarının planlanmasına yardımcı olma birer kez ifade edilmiştir.

Öğrencilerle ilgili olarak sınıf öğretmenlerinin tamamı psikolojik danışmanın öğrenci görüşmesi yaptığını; gerekli gördüğü öğrencileri ilgili kurumlara yönlendirdiğini belirtmiştir. Psikolojik danışmanın mesleki rehberlik çalışmaları ve bazı sınıf rehberliği etkinlikleri yaptığı birer kez dile getirilmiştir. Velilere yönelik olarak sınıf öğretmenlerinin tamamı psikolojik danışmanın veli görüşmesi yaptığını; üçü bilgilendirme toplantıları ve seminerler düzenlediğini; biri ise ev ziyareti yaptığını belirtmiştir. Ayrıca sınıf öğretmenlerinin tamamı psikolojik danışmanın okulda yapılacak rehberlik çalışmalarının planlanmasına yönelik olarak yıllık rehberlik çerçeve programı hazırladıklarını ifade etmiştir.

Tablo 22. Sınıf Öğretmenlerinin Psikolojik Danışman Tarafından Yapılan Rehberlik Çalışmalarıyla İlgili Görüşlerine İlişkin Frekans Değerler

Sınıf Öğretmenlerinin Psikolojik Danışman Tarafından Yapılan Rehberlik Çalışmalarıyla İlgili Görüşleri	**f**
1- Sınıf Öğretmenlerine Yönelik Çalışmalar	**39**
Sınıf rehberlik etkinliklerin uygulanması ve değerlendirilmesi	8
Rehberlik çalışmaları için gerekli dokümanların sağlanması	8
Öğrencilerde görülen davranış sorunlarıyla başa çıkma	8
Öğrenci tanıma tekniklerinin uygulanması ve değerlendirilmesi	5
Bireysel eğitime ihtiyaç duyan öğrencilerin tespiti ve yönlendirilmesi	3
Bireysel Eğitim Planı Hazırlama	3
Toplantı ve seminer düzenleme	2
Sosyal kulüp çalışmalarının planlanması	1
Okul Gelişim Yönetim Ekibi (OGYE) çalışmalarının planlanması	1
2-Öğrencilere Yönelik Çalışmalar	**16**
Öğrenci görüşmesi	8
İhtiyaç duyulan öğrencilerin ilgili kurumlara sevki	6
Mesleki rehberlik	1
Sınıf rehberlik etkinlikleri	1
3-Velilere Yönelik Çalışmalar	**12**
Veli görüşmesi	8
Ev ziyaretleri	1
Toplantı ve seminerler düzenleme	3
4-Yıllık Rehberlik Çerçeve Programının hazırlanması	**8**

4.5.2.2. Sınıf Öğretmenlerinin Kendi Yaptıkları Rehberlik Çalışmalarıyla İlgili Görüşleri

Görüşme yapılan sınıf öğretmenlerinin kendi yaptıkları rehberlik çalışmalarıyla ilgili görüşlerine ilişkin frekans değerleri Tablo 23'de sunulmuştur.

Tablo 23. Sınıf Öğretmenlerinin Kendi Yaptıkları Rehberlik Çalışmalarıyla İlgili Görüşlerine İlişkin Frekans Değerleri

Sınıf Öğretmenlerinin Kendi Yaptıkları Rehberlik Çalışmalarıyla İlgili Görüşleri	**f**
Sınıf rehberlik etkinliklerinin uygulanması ve değerlendirilmesi	8
Davranış sorunlarıyla başa çıkma çalışmaları	8
Psikolojik danışmana sevk	8
Veli görüşmesi	8
Öğrenciyi tanıma tekniklerinin uygulanması ve değerlendirilmesi	7
Ev ziyareti	3
Yıllık Sınıf Rehberlik Programının hazırlanması	2

Tabloda görüldüğü gibi görüşmeye katılan sınıf öğretmenlerinin tamamı sınıf rehberlik etkinliklerini uyguladıklarını, değerlendirdiklerini; öğrencilerde görülen davranış sorunlarıyla başa çıkmayla ilgili çalışmalar yatıklarını; başa çıkamadıkları sorunlar olduğunda öğrenciyi psikolojik danışmana yönlendirdiklerini ve veli görüşmesi yaptıklarını; yedi tanesi öğrenciyi tanıma tekniklerini uyguladıklarını, değerlendirdiklerini; üçü ev ziyareti yaptıklarını; ikisi de yıllık sınıf rehberlik programını psikolojik danışmanla birlikte hazırladıklarını ifade etmişlerdir. Bu konularla ilgili olarak bir sınıf öğretmeni şunları söylemiştir:

"Şimdi biliyorsunuz biz bir hafta rehberlik, bir hafta kulüp çalışması yapıyoruz. Rehber öğretmenin vermiş olduğu plan doğrultusunda tüm etkinlikleri uyguluyorum ben. Uyguluyorum, raporunu hazırlıyorum, dosyalıyorum. Bunun dışında tabi ki hiç sorunsuz öğrenci yok diye bir şey yok. Onlarla bire bir görüşmeler yapıyorum teneffüslerde. Velileri ile görüşüyorum. Bu arada ev ziyaretlerine gidiyorum."

Başka bir sınıf öğretmeni ise görüşlerini aşağıdaki gibi ifade etmiştir:

"Rehberlik planlarını birlikte oluşturduk. Bunların uygulanması var. Etkinlikleri uyguluyoruz sınıfta. Onun dışında benim hiperaktif olan öğrencim var onun takibini falan yapıyorum. Aile ile görüşüyorum. İki tane öğrenme geriliği olan öğrencim var bunların aileleri ile düzenli görüşmeler yapıyorum mümkün olduğu kadarı ile. Yönlendirmeler yapıyoruz. Bunda rehber öğretmenin de yardımı oluyor. Aileler geldiğinde bir de onunla görüştürüyorum."

4.5.2.3. Sınıf Öğretmenlerinin Rehberlik Hizmetleriyle İlgili Çalışmaları Yürütürken Psikolojik Danışmandan Aldıkları Yardımlarla İlgili Görüşleri

Sınıf öğretmenlerinin rehberlik hizmetleriyle ilgili kendi sorumluluğunda olan çalışmaları yürütürken psikolojik danışmandan aldıkları yardımlarla ilgili görüşlerine ilişkin frekans değerleri Tablo 24'de sunulmuştur.

Tablo 24. Sınıf Öğretmenlerinin Rehberlik Hizmetleriyle İlgili Çalışmaları Yürütürken Psikolojik Danışmandan Aldıkları Yardımlarla İlgili Görüşlerine İlişkin Frekans Değerleri

Sınıf Öğretmenlerinin Rehberlik Hizmetleriyle İlgili Çalışmaları Yürütürken Psikolojik Danışmandan Aldıkları Yardımlarla İlgili Görüşleri	**f**
Yıllık Sınıf Rehberlik Programlarının Hazırlanması	8
Sınıf rehberlik etkinliklerinin uygulanması ve değerlendirilmesi	8
Öğrenciyi tanıma tekniklerinin uygulanması ve değerlendirilmesi	8
Rehberlik çalışmaları ile ilgili doküman temini	8
Davranış sorunlarıyla başa çıkma	8
Bireysel Eğitim Planının Hazırlanması	3
Veli ile yaşanan sorunlar	1

Tabloda görüldüğü gibi sınıf öğretmenlerinin tamamı yıllık sınıf rehberlik programlarının hazırlanması; sınıf rehberlik etkinlikleri ve öğrenci tanıma tekniklerinin uygulanması, değerlendirilmesi; rehberlik çalışmaları için gerekli dokümanların sağlanması ve öğrencilerde görülen davranış sorunlarıyla başa çıkma konularında psikolojik danışmandan yardım aldıklarını; psikolojik danışmanın kendilerine bu konularla ilgili yardımcı olacak çalışmalar yaptığını belirtmiştir. Ayrıca üç sınıf öğretmeni Bireysel Eğitim Planı hazırlama; bir sınıf öğretmeni de veli ile yaşanan sorunlar konusunda psikolojik danışmandan yardım aldığını dile getirmiştir. Sınıf öğretmenlerinden biri bu konu ile ilgili olarak şunları söylemiştir:

"Planlarımızın hazırlanmasında rehber öğretmenimizden yardım alıyoruz. Yine kaynaştırma programlarının hazırlanmasını birlikte yapıyoruz. Etkinliklerin hazırlanması, öğrenci tanıma tekniklerinin hazırlanmasında yardım alıyoruz."

4.5.2.4. Sınıf Öğretmenlerinin Öğrencilerle İlgili Hangi Sorunlarda Psikolojik Danışmandan Yardım Aldıkları ve Danışmanın Bu Yardımı Sunarken Neler Yaptığıyla İlgili Görüşleri

Sınıf öğretmenlerinin öğrencilerle ilgili hangi sorunlarda psikolojik danışmandan yardım aldıklarıyla ilgili görüşlerine ilişkin frekans değerleri Tablo 25'de sunulmuştur.

Tablo 25. Sınıf Öğretmenlerinin Öğrencilerle İlgili Hangi Sorunlarda Psikolojik Danışmandan Yardım Aldıklarıyla İlgili Görüşlerine İlişkin Frekans Değerleri

Sınıf Öğretmenlerinin Öğrencilerle İlgili Hangi Sorunlarda Psikolojik Danışmandan Yardım Aldıklarıyla İlgili Görüşleri	**f**
1- Davranış sorunları	**15**
Davranışlarını kontrol edememe	5
Hiperaktivite Bozukluğu	3
Hırsızlık	2
İçine kapanıklık	1
Kıskançlık	1
Uyum sorunu	1
Dikkat dağınıklığı	1
Tırnak yeme	1
2- Özel Eğitim Gerektiren Sorunlar	**5**
Öğrenme güçlüğü	4
Konuşma bozukluğu	1
3-Ailevi sorunlar	**4**
4- Başarı düşüklüğü (Başarısızlık)	**3**

Tabloda görüldüğü gibi sınıf öğretmenlerinin yardım aldıkları öğrenci sorunları davranış sorunları, özel eğitim gerektiren sorunlar, ailevi sorunlar ve başarı düşüklüğü olarak dört bölüme ayrılmıştır. Davranış sorunları ile ilgili olarak sınıf öğretmenlerinden beşi davranışlarını kontrol edememe, üçü hiperaktivite bozukluğu, ikisi hırsızlıkla ilgili psikolojik danışmandan yardım aldıklarını belirtmiştir. Dikkat dağınıklığı, içe kapanıklık, tırnak yeme, kıskançlık ve uyum sorunları (yeni gelen öğrencilerin sınıfa uyumu) psikolojik danışmandan yardım almada birer kez dile getirilmiştir. Özel eğitim

gerektiren sorunlarla ilgili olarak dört sınıf öğretmeni öğrenme güçlüğü, bir tanesi de konuşma bozukluğu konusunda yardım aldıklarını belirtmişlerdir. Sınıf öğretmenlerinden üçü öğrencideki başarı düşüklüğü ile ilgili, dört sınıf öğretmeni de öğrencilerin ailevi sorunlarında yardım aldıklarını belirtmişlerdir.

Sınıf öğretmenlerinden biri bu konu ile ilgili şunları söylemiştir:

"Davranış bozukluklarında özellikle kendimiz halletmeye çalışıyoruz ama bir süre sonra mesela benim için bir hafta kendi deneme sürem oluyor. Bazen on beş gün uzatabiliyorum. Öğrencinin davranışına göre çözemediğim zaman ya da farklı bir şey olduğundan endişe duyduğumda rehber öğretmenimizle paylaşıyorum. O ailesini çağırıyor. Öğrenci sağaltımına başlıyor. Konuşma problemleri, davranış problemleri, başarısızlık problemleri, öğrenme problemleri, dikkat dağınıklıkları, tırnak yeme, hırsızlık, çalma bu tür problemlerde rehber öğretmene başvuruyoruz. Başta rehber öğretmenle görüşüyoruz. Öğrenciyi tanıtıyoruz. Sonra rehber öğretmen öğrenci ile görüşüyor. Gerektiği zaman aile çağrılıyor. Aile ile görüşmeden sonra bir daha bir araya geliyoruz ve gerekli çalışmaları yapıyoruz."

Sınıf öğretmenlerinin tamamı, psikolojik danışmanın karşılaştıkları öğrenci sorunlarının çözümünde kendilerine yardımcı olduğunu, öğrenci ve veli görüşmesi yaptığını; kendileri ile görüşerek öğrenci hakkında bilgi aldığını; konu ile ilgili görüş alışverişinde bulunduklarını; öğrenciye nasıl davranmaları gerektiği konusunda bilgi verdiğini belirtmişlerdir. Altı sınıf öğretmeni psikolojik danışmanın gerek gördüğünde öğrencileri ilgili kurumlara sevk ettiğini dile getirmiştir. Sınıf öğretmenlerinden biri bu konu ile ilgili şunları söylemiştir:

"Önce dinliyor; konuyu algılıyor. Ne Yapmamız gerektiğini kararlaştırıyoruz. Eğer burada halledilebilecek gibiyse burada, odasına çağırıyor onunla özel görüşüyor. Öğrenci görüşmesi yapıyor. Çocukla konuşuyor; daha sonra ailesi ile konuşuyor. Yine çözüm bulamazsak ya da bilmiyorum kendi yöntemleri dahilinde çocuğa bazı çalışmalar uyguluyor. Ve onu az önceki konumuz mesela çocuk yetersizse, algılaması düşükse, RAM'a falan gerekli kurumlara yönlendiriyor."

4.5.2.5. Sınıf Öğretmenlerinin Psikolojik Danışmandan Aldıkları Yardımın Karşılaştıkları Sorunların Çözümüne Etkisiyle İlgili Görüşleri

Görüşmeye katılan sınıf öğretmenleri psikolojik danışmandan aldıkları yardımın karşılaştıkları sorunların çözümüne etkisi konusunda birbirinden farklı görüşler ifade etmişlerdir. Sınıf öğretmenlerin ikisi bu yardımların çok etkili olduğunu; dördü etkili olduğunu; diğer ikisi de az etkili olduğunu belirtmişlerdir. Az etkili olduğunu düşünen sınıf öğretmenlerinden biri bu konudaki görüşlerini aşağıdaki gibi dile getirmiştir:

"Ya çok bire bir çözdüğünü düşünmüyorum açıkçası. Bu tür teknik yardımlar ve ya bilgiye dayalı yardımlar sorunun kaynağını çözmüyor. Aile de bir sorun varsa ailenin bu sorununu çözmüyor. Ama bir kısmını çözdüğünü yapılabilecek şeylerin en azından birazcık hafiflettiğini düşünüyorum ama çok ta bire bir çözdüğünü düşünmüyorum. Eğer mesela çocuğun özel eğitim alması gerekiyorsa özel eğitime gidiyor. Ama ailede bir şiddet varsa, farklı bir şey varsa bunu çözmesi mümkün değil zaten. Bu

böyle daha genel bir sorun, toplumsal bir sorun. Daha kökten bir çözüm gerekiyor. Sadece rehber öğretmenin yapabileceği bir şey değil."

Psikolojik danışman tarafından yapılan yardımların çok etkili olduğunu düşünen bir sınıf öğretmeni ise görüşlerini şu şekilde açıklamıştır:

"Birkaç tane çözemeyeceğimi düşündüğüm olayda gerçekten çok olumlu sonuçlar aldım. Kaynaştırma eğitimi gören bir öğrencim vardı mesela yalan, çalma, bütün olumsuz davranışları görebilirsiniz aynı öğrencide. Sınıfta kalmış, aile de duyarlı değil, hiçbir şekilde olumlu destek vermemiş; aksine olumsuz davranışlarda bulunmuş. İşte aileyi ziyarette bulunduk; aileyi uyardık. Ondan sonra sağlık kurumuna sevk ettik kaynaştırma eğitimi olduğu için. Benim çok dikkatimi çeken şey şu oldu. Psikiatrist daha ilk seansta ilaç tedavisine başlamış. Şuan öğrenci korkunç düzeyde 180 derecemi desem daha fazla mı desem o derce değişti. Profesyonel yardım almanın çok faydasını gördük. Rehber öğretmen çok yardımcı oldu. Okulda görüşmekten ziyade aile ziyaretinin çok daha etkili olduğunu gördük."

4.5.2.6. Sınıf Öğretmenlerinin Konsültasyon Hizmetlerinin Başarısını Etkileyen Faktörlerle İlgili Görüşleri

Sınıf öğretmenlerinin psikolojik danışman tarafından yürütülen konsültasyon hizmetlerinin başarısını etkileyen faktörlerle ilgili görüşlerine ilişkin frekans değerleri tablo 26'da sunulmuştur:

Tablo 26. Sınıf Öğretmenlerinin Konsültasyon Hizmetlerinin Başarısını Etkileyen Faktörlerle İlgili Görüşlerine İlişkin Frekans Değerleri

Sınıf Öğretmenlerinin Konsültasyon Hizmetlerinin Başarısını Etkileyen Faktörlerle İlgili Görüşleri	**f**
1-Psikolojik Danışmanla İlgili Olan Faktörler	**12**
Sayısı	3
İşindeki yeterliliği	2
Evrak işlerine fazla zaman ayırması	1
İşine verdiği önem	1
Öğrenci sorunlarını takibi	1
Sınıf öğretmenlerine geri dönüt vermesi	1
Öğretmen ve velilerle işbirliği içinde olması	1
Sınıf öğretmeleri ile kurduğu iletişim	1
Sınıfa girmesi, öğrencilerle çeşitli etkinlikler yapması	1
2-Okulla İlgili Faktörler	**10**
Fiziki koşullar	3
Öğrenci sayısının fazla olması	2
Bulunduğu çevre	2
İdaresinin rehberlik çalışmalarına olan desteği	2
İdare ve öğretmenler arasındaki ilişki	1
3-Veli İle İlgili Faktörler	**3**
Çalışmalara verdiği destek	2
Sosyo-ekonomik düzey	1
4-Öğretmenlerle İlgili Faktörler	**1**
Öğretmenlerin rehberlik hizmetlerine bakışı ve desteği	1

Tabloda görüldüğü gibi sınıf öğretmenleri tarafından konsültasyon hizmetlerini etkilediği belirtilen faktörler psikolojik danışmanla ilgili olanlar, okulla ilgili olanlar ve öğretmenlerle ilgili olanlar olmak üzere üçe ayrılmıştır. Psikolojik danışmanla ilgili faktörlere baktığımızda sınıf öğretmenlerinden üçü psikolojik danışman sayısının, ikisi işindeki yeterliliğinin konsültasyon hizmetlerinin başarısını etkilediğini belirtmiştir. Evrak işlerine fazla zaman ayırma, öğrenci sorunlarını takip

etme, sınıf öğretmenlerine geri dönüt verme ve iletişim kurma, öğretmen ve velilerle işbirliği içinde olma, sınıfa girip öğrencilerle çeşitli etkinlikler yapma ise sınıf öğretmenleri tarafından birer kez dile getirilmiştir. Okulla ilgili faktörlere baktığımızda sınıf öğretmenlerinin üçü okulun fiziki şartlarının; ikisi öğrenci sayısının fazla olmasının, okulun bulunduğu çevrenin ve idarenin rehberlik çalışmalarına olan desteğinin, biri de okul idaresi ve öğretmenler arasındaki ilişkinin konsültasyon hizmetlerinin başarısını etkilediğini belirtmişlerdir. Velilerle ilgili faktörler olarak iki kişi velinin çalışmalara verdiği desteğin ve bir kişi ise sosyo-ekonomik düzeyinin önemli olduğunu vurgulamıştır. Öğretmenlerle ilgili faktörlere baktığımızda bir sınıf öğretmeni öğretmenlerin rehberlik hizmetlerine bakışı ve desteğinin konsültasyon hizmetleri üzerinde etkili olduğunu dile getirmiştir.

Bu konu ile ilgili olarak bir sınıf öğretmeni şunları söylemiştir:

"...Diyelim ki okul müdürü ya da öğretmenler arasında bir taraf varsa herhalde başarılı olmaz. Rehber öğretmenin yeterliliği de etkili. Şimdi rehber öğretmenimiz benden daha yetersiz olursa olmaz yani. Okul müdürü yeterince çalışmıyorsa, sen dersinki sana bir görev verdiğinde; kendisi çalışmıyor beni çalıştırıyor dersin. Psikolojik danışman işini ciddiye alıyorsa ben de ciddiye alırım."

4.5.2.7. Sınıf Öğretmenlerinin Konsültasyon Hizmetlerinin Daha Başarılı Olması İçin Neler Yapılabileceği Konusundaki Görüşleri

Sınıf öğretmenlerinin psikolojik danışman tarafından yürütülen konsültasyon hizmetlerinin daha başarılı olması için neler yapılabileceğiyle ilgili görüşlerine ilişkin frekans değerleri tablo 27'de sunulmuştur.

Tablo 27. Sınıf Öğretmenlerinin Konsültasyon Hizmetlerinin Daha Başarılı Olması İçin Neler Yapılabileceği Konusundaki Görüşlerine İlişkin Frekans Değerleri

Sınıf Öğretmenlerinin Konsültasyon Hizmetlerinin Daha Başarılı Olması İçin Neler Yapılabileceği Konusundaki Görüşleri	**f**
1-Psikolojik Danışmanla İlgili Öneriler	**16**
Sayısı arttırılmalı	4
Sınıf öğretmeni ile iletişim ve iş birliği içinde çalışmalı	4
Sınıfa girmeli, öğrencilerle çeşitli etkinlikler yapmalı	2
Meslektaşları ile iletişim ve işbirliği kurmalı	2
Öğrenciyle diyalog içinde olmalı	1
Sorunlu öğrencileri sınıf ortamı içinde gözlemlemeli	1
Kendini geliştirmeli	1
Üniversitelerle işbirliği yapmalı	1
2-Okulla İlgili Öneriler	**5**
Fiziki koşullar iyileştirilmeli	2
Ortak bir rehberlik anlayışı geliştirilmeli	1
Öğrenci mevcutları azaltılmalı	1
Rehberlik Araştırma Merkezi' okulları ziyaret etmeli	1
3-Diğer Öneriler	**4**
Velilere rehberlik hizmetleri konusunda eğitim verilmeli	2
Öğrencilerin rehberlik servisinden yardım alma konusundaki ön Yargıları kırılmalı	1
İlgili kurumlar arasında iyi bir iletişim ağı oluşturulmalı	1
4- Öğretmenlerle İlgili Öneriler	**2**
Kendilerini geliştirmeli	1
Rehberlik hizmetleri konusunda eğitim verilmeli	1

Tabloda görüldüğü gibi sınıf öğretmenlerinin konsültasyon hizmetlerinin daha başarılı olması için neler yapılabileceği konusunda çeşitli önerilerde bulunmuşlardır. Bu öneriler; psikolojik danışmanla ilgili öneriler, okulla ilgili öneriler, öğretmenlerle ilgili öneriler ve diğer öneriler olmak üzere dört grupta toplanmıştır. Psikolojik danışmanla ilgili önerilere baktığımızda sınıf öğretmenlerinin dördü psikolojik danışman sayısının arttırılmasını; sınıf öğretmeni ile iletişim ve işbirliği kurmasını önermişlerdir. Psikolojik

danışmanın sınıfa girmesi, öğrencilerle çeşitli etkinlikler yapması ve meslektaşları ile iletişim ve iş birliği içinde çalışması iki sınıf öğretmeni tarafından vurgulanmış; psikolojik danışmanın öğrenciyle diyalog içinde olması ve üniversitelerle işbirliği yapması ise birer kez önerilmiştir. Okulla ilgili önerilere baktığımızda sınıf öğretmenlerinin ikisi okulun fiziki koşullarının iyileştirilmesini önermişlerdir. Okulda çalışanlar arasında ortak bir rehberlik anlayışı geliştirilmesi, öğrenci mevcutlarının azaltılması, Rehberlik Araştırma Merkezi görevlilerinin okulları ziyaret etmesi ise birer kez belirtilmiştir.

Öğretmenlerle ilgili önerilere baktığımızda öğretmenlerin kendilerini geliştirmesi ve sınıf öğretmenlerine rehberlik hizmetleri konusunda eğitim verilmesi birer kez önerilmiştir. Diğer önerilere baktığımızda iki sınıf öğretmeni velilere rehberlik hizmetleri konusunda eğitim verilmesini, biri ise öğrencilerin rehberlik servisinden yardım alma konusundaki ön yargılarının kırılmasını ve ilgili kurumlar arasında iyi bir iletişim ağı oluşturulmasını önermişlerdir.

Bir sınıf öğretmeni bu konu ile ilgili olarak şunları söylemiştir:

"Bence rehber öğretmenlerin çalıştığı öğrenci sayısının düşürülmesi, yani rehber öğretmen sayısının arttırılması gerekiyor. İlgilendiği öğrenci sayısının düşürülmesi gerekiyor. Çünkü rehber öğretmen çok fazla kişiye hizmet vermek zorunda kaldığı için; yeterli ve etkili bir hizmet olamayabiliyor bu. Rehber öğretmenlerin sayısı hesaplanırken birinci kademe hiç hesaba bile alınmıyor. Esas birinci kademe önemli oysaki. Sorunların başladığı yer orası, bence en önemlisi o. Rehber öğretmenin etkili olması gerekiyorsa okuldaki fiziki koşulların biraz daha iyi olası gerekiyor. İşte odasının, yani idarenin destek olması gerekiyor. Rehber öğretmenin öğrenci ile diyalogu biraz daha sıkı tutması gerekiyor. Mümkünse arada bir problemli öğrencilerin dersini dinleyebilse keşke. Belki oradan çok farklı bir şey çıkacak. Ama maalesef zaman ayrılamıyor."

Bir başka sınıf öğretmeni de konuyla ilgili görüşlerini aşağıdaki şekilde ifade etmiştir:

"Okul, idare yani iyi bir ortamın hazırlanması; ailelerin inanması, güvenmesi; rehber öğretmene olsun, sınıf öğretmenine olsun. Çalışmalara ailelerin destek vermesi çok önemli. Ya özellikle idarenin çok iyi destek olması gerekiyor. Okul idaresi, aile ve öğretmenin işbirliği içinde çalışması gerekiyor…"

4.5.2.8. Sınıf Öğretmenlerinin Konsültasyon Hizmetlerinin Rehberlik Hizmetleri İçindeki Rolü Konusundaki Görüşleri

Görüşmeye katılan sınıf öğretmenlerinin tamamı konsültasyon hizmetlerinin rehberlik hizmetleri içinde önemli bir yeri olduğunu ve rehberlik hizmetlerini olumlu yönde etkilediğini belirtmişlerdir. Öğretmenlerden biri bu konu ile ilgili görüşünü *"Rehber öğretmenin öğretmenlerle işbirliği içinde olması rehberlik çalışmalarının başarısını artırır. Kesinlikle önemli bir konu."* şeklinde açıklamıştır.

Bir başka sınıf öğretmeni de konuyla ilgili düşüncelerini şu şekilde ifade etmiştir:

"Bence olumlu etkiliyor. Çünkü sınıf öğretmeni çalışmalarda eksik kalabilir. Rehber öğretmenin en önemli yardımcısıdır öğretmen. Onu ikna edip hani ya da işte yetersiz bilgiye sahip aileleri bilgilendirmesi çok önemli bence.

4.5.3. Sınıf Rehber Öğretmenleriyle Yapılan Görüşmelere Yönelik Bulgular

4.5.3.1. Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Psikolojik Danışman Tarafından Yapılan Rehberlik Çalışmalarıyla İlgili Görüşleri

Görüşme yapılan sınıf rehber öğretmenlerinin okullarında çalışan psikolojik danışmanlar tarafından yapılan rehberlik çalışmaları ilgili görüşlerine ilişkin frekans değerleri Tablo 28'de sunulmuştur.

Tabloda görüldüğü gibi sınıf rehber öğretmenlerinin okullarında çalışan psikolojik danışmanların yaptıkları rehberlik çalışmalarıyla ilgili görüşleri sınıf rehber öğretmenine yönelik çalışmalar, öğrencilere yönelik çalışmalar, velilere yönelik çalışmalar ve yıllık rehberlik çerçeve programının hazırlanması olarak dört bölüme ayrılmıştır.

Tablo 28. Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Psikolojik Danışman Tarafından Yapılan Rehberlik Çalışmalarıyla İlgili Görüşlerine İlişkin Frekans Değerleri

Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Psikolojik Danışmanlar Tarafından Yapılan Rehberlik Çalışmalarıyla İlgili Görüşleri	**f**
1- Sınıf Rehber Öğretmenlerine Yönelik Çalışmalar	**39**
Sınıf rehberlik etkinliklerinin uygulanması ve değerlendirilmesi	8
Rehberlik çalışmaları için gerekli dokümanların sağlanması	8
Öğrencilerde görülen sorunlarla başa çıkma	8
Öğrenci tanıma tekniklerinin uygulanması ve değerlendirilmesi	5
Toplantı ve ya seminer düzenleme	4
Bireysel eğitime ihtiyaç duyan öğrencilerin tespiti ve yönlendirilmesi	2
Okul Gelişim Yönetim Ekibi (OGYE) çalışmalarının planlanması	2
Velilerle iletişim	1
Sosyal kulüp çalışmalarının planlanması	1
2-Öğrencilere Yönelik Çalışmalar	**24**
Öğrenci görüşmesi	8
Eğitsel rehberlik çalışmaları	8
Öğrencilerin ilgili kurumlara sevki	4
Çeşitli konularda seminerler düzenleme	2
Meslekler hakkında bilgilendirme	1
Bazı sınıf rehberlik etkinliklerinin uygulanması	1
3- Velilere Yönelik çalışmalar	**23**
Veli görüşmesi	8
Toplantı ve seminer düzenleme	4
Ev ziyaretleri yapma	3
4-Yıllık Rehberlik Çerçeve Programının hazırlanması	**8**

Sınıf rehber öğretmenine yönelik yapılan çalışmalara baktığımızda sınıf rehber öğretmenlerinin tamamı psikolojik danışmanların kendilerine sınıf rehberlik etkinliklerinin uygulanması, değerlendirilmesi; rehberlik çalışmaları için gerekli dokümanların sağlanması ve öğrencilerde görülen sorunlarla başa çıkma konusunda yardımcı olduğunu; beşi öğrenci tanıma tekniklerinin uygulanması, değerlendirilmesi

çalışmaları yaptığını; yarısı kendilerine yönelik olarak çeşitli konularla ilgili (yönetmelikler, rehberlik çalışmaları, istismar gibi.) bilgilendirme toplantıları ve ya seminerler düzenlediklerini; ikisi bireysel eğitime ihtiyaç duyan öğrencilerin tespiti, yönlendirilmesi ve Okul Gelişim Yönetim Ekibi çalışmalarının planlanması konusunda yardımcı olduğunu belirtmişlerdir. Sosyal kulüp çalışmalarının planlanması ve velilerle iletişim konularında psikolojik danışmanın yardımcı olması ise sınıf rehber öğretmenleri tarafından birer kez dile getirilmiştir.

Yine sınıf rehber öğretmenlerinin tamamı öğrencilere yönelik olarak psikolojik danışmanın öğrenci görüşmesi ve eğitsel rehberlik çalışmaları yaptığını; dört tanesi gerekli gördüğü öğrencileri ilgili kurumlara yönlendirdiğini; ikisi çeşitli konularla ilgili seminerler düzenlediğini; bir tanesi de meslekleri tanıtıcı çalışmalar yaptığını ve bazı sınıf rehberliği etkinliklerini psikolojik danışmanın gerçekleştirdiğini belirtmişlerdir. Psikolojik danışman tarafından yapılan eğitsel rehberlik çalışmalarının içeriğine baktığımızda sınıf öğretmenlerinin üçü sınav kaygısını azaltıcı çalışmalar yaptığını, ikisi üst eğitim kurumları hakkında bilgi verdiğini ve başarıyı arttırıcı çalışmalar yaptığını, bir tanesi de sınav sistemi hakkında bilgi verdiğini ifade etmişlerdir.

Velilere yönelik olarak sınıf rehber öğretmenlerinin tamamı psikolojik danışmanın veli görüşmesi yaptığını; dördü bilgilendirme toplantıları ve seminerler düzenlediğini; üçü ev ziyareti yaptığını dile getirmiştir. Sınıf rehber öğretmenlerinin tamamı psikolojik danışmanın okulda yapılacak rehberlik çalışmalarının planlanmasına yönelik olarak yıllık rehberlik çerçeve programı hazırladıklarını belirtmişlerdir.

Sınıf rehber öğretmenlerinden biri konuyla ilgili görüşlerini aşağıdaki şekilde ifade etmiştir:

" *Problemli olan öğrencilerle birebir görüşme seansları gerçekleştiriliyor bildiğim kadarıyla. Öğrencilerin kendileriyle ve ya bunların aileleri ile görüşmeler söz konusu olabiliyor. Rehberlik Araştırma Merkezine gitmesi gereken öğrenciler varsa bu öğrencilerimizin ilk etapta eğer burada bir şeyler yapılabiliyorsa burada müdahale; eğer burada bir şeyler yapılamıyorsa bunların işte RAM'a gönderilerek bu öğrencilerle ilgili bazı çalışmaların yapılmasına katkıları olabiliyor. Bunun ötesinde mesela öğretmenlere yönelik bazı sınıf öğretmenlerinin yapması gereken, öğretmen arkadaşlarımızın bilgilendirilmesi gereken meselelerde bize yardımcı oluyor. İşte geçen sene mesele HİV virüsü vardı, kuş gribi ile ilgili çalışma vardı. Rehberlik dersine giren arkadaşlarımıza yıllık çalışma planlarının rehber hocamız tarafından hazırlandığını; etkinliklerin düzenlendiğini; hatta bu etkinliklerin önceden hazırlanıp tarafımıza verildiğini; haftası geldiği zaman branş arkadaşlarımızın rehberlik çerçevesinde bunlardan fotokopi çekerek sınıfta uyguladıklarını ve sonuçlarını değerlendirdiklerini söyleyebiliriz. Akademik seviyesi iyi olmayan öğrencilerimizi mesleki okullara yönlendirme çalışmalarımız vardı. Çıraklık Eğitim*

Merkezine götürmüştük biz bunları hocamla beraber. Yine geçen sene değişik bir çalışma olarak başarı seviyesi yüksek olan öğrencilerimizin evlerine ev ziyaretlerinin yapılması tarzında hadiseler gerçekleşti."

4.5.3.2. Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Kendi Yaptıkları Rehberlik Çalışmalarıyla İlgili Görüşleri

Görüşme yapılan sınıf rehber öğretmenlerinin kendi yaptıkları rehberlik çalışmalarıyla ilgili görüşlerine ilişkin frekans değerleri Tablo 29'da sunulmuştur.

Tablo 29. Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Kendi Yaptıkları Rehberlik Çalışmalarıyla İlgili Görüşlerine İlişkin Frekans Değerleri

Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Kendi Yaptıkları Rehberlik Çalışmalarıyla İlgili Görüşleri	**f**
Sınıf rehberlik etkinliklerinin uygulanması ve değerlendirilmesi	8
Davranış sorunları ile başa çıkma çalışmaları	8
Öğrenci görüşmesi	8
Veli görüşmesi	8
Öğrencilerin rehberlik servisine (psikolojik danışmana) sevki	8
Öğrenciyi tanıma tekniklerinin uygulanması ve değerlendirilmesi	7
Öğrenci başarısını artırıcı çalışmalar	4
Ev ziyareti	4
Veli toplantısı	3
Meslekler hakkında öğrencilere bilgi verme	2
Sosyal etkinlikler düzenleme	1

Tabloda görüldüğü gibi görüşmeye katılan sınıf rehber öğretmenlerinin tamamı sınıf rehberlik etkinliklerini uyguladıklarını, değerlendirdiklerini; öğrenciyle görüştüklerini, öğrencilerde görülen sorunlarla başa çıkmayla ilgili çalışmalar yaptıklarını; başa çıkamadıkları sorunlar olduğunda öğrenciyi psikolojik danışmana yönlendirdiklerini ve veli görüşmesi yaptıklarını belirtmişlerdir. Yedi tanesi öğrenciyi tanıma tekniklerini uyguladıklarını, değerlendirdiklerini; yarısı öğrenci başarısını arttırıcı çalışmalar ve ev ziyaretleri yaptıklarını; üçü veli toplantısı düzenlediklerini dile getirmişlerdir. Yine iki sınıf rehber öğretmeni öğrencilere meslekler hakkında bilgi

verdiklerini; bir tanesi de öğrencilere yönelik sosyal etkinlikler düzenlediğini dile getirmiştir.

Sınıf rehber öğretmenlerinden biri konuyla ilgili görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

"Öğrenci tanıma tekniklerini uyguluyoruz. Gerekli testleri yapıyoruz. Bize verilen plana göre etkinlikleri uyguluyoruz. Test varsa test yapıyoruz. Onun dışında ben öğrencilerle görüşmeye çalışıyorum. İşte sorunları olduğunda konuşabileceklerini söylüyorum. Her türlü konuda onlara yardım edebileceğimi söylüyorum. Derslerdeki başarılarını takip ediyorum; soruyorum sürekli. Velileri geliyor velilerle görüşüyorum."

4.5.3.3. Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Rehberlik Hizmetleri İle İlgili Çalışmaları Yürütürken Psikolojik Danışmandan Aldıkları Yardımlarla İlgili Görüşleri

Görüşme yapılan sınıf rehber öğretmenlerinin tamamı yıllık sınıf rehberlik programlarının hazırlanması; sınıf rehberlik etkinlikleri ve öğrenci tanıma tekniklerinin uygulanması, değerlendirilmesi; rehberlik çalışmaları için gerekli dokümanların sağlanması ve öğrencilerde görülen davranış sorunlarıyla başa çıkma konularında psikolojik danışmandan yardım aldıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca iki sınıf rehber öğretmeni bireysel eğitime ihtiyaç duyan öğrencilerin tespiti, yönlendirilmesi; biri de veliyle yaşanan sorunlar konusunda psikolojik danışmanın kendilerine yardımcı olduğunu dile getirmişlerdir.

Sınıf rehber öğretmenlerinden biri bu konuyla ilgili görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

Bire bir görüşmek isteyen öğrenciyi; kendisini tam olarak çözümlemekte zorluk çeken öğrenciyi rehber öğretmene doğru yönlendiriyoruz. Bazen yoğun bir şekilde dersin içerisindeyken ve ya öğrenci ile sorunla boğuşurken bizim unuttuğumuz taraflar oluyor. Bu işin uzmanı olarak sizler daha donanımlısınız. O yüzden bizim bulamadığımız şeyleri bize başka yolla sunabiliyorsunuz. Şu yolu da dene gibi; fakrlı çözüm yolları gösteriyosunuzr. Yani rehberlik planlarımızı hazırlıyor. Hocanın verdiği programla hangi etkinliği ne zaman yapacağımızı, amacının ne olduğunu; değerlendirme çalışmalarının nasıl yapılacağını böyle öğreniyoruz. Rehberlik saatinde uygulanacak etkinlikleri veriyor. Bunun dışında bireysel eğitime ihtiyaç duyan öğrencilerimiz oluyor. Ben 7. sınıfların sınıf öğretmeniyim ama bir, iki, üç, dört, beşinci sınıfta kaynaştırmaya ihtiyaç duyan öğrencilerimiz oluyor. O açıdan inanılmaz etkili oluyor. Çünkü yönlendirebiliyor. Etkinlikle ilgili bir şey olduğunda rehber öğretmene iletiyoruz; öğrenciyi tanıması açısından. Örneğin 10. etkinlikte olduğu gibi. Herhangi bir sorun yaşadığımızda rehber öğretmene başvuruyoruz. Öğrencinin kendini tanıması için aslında rehberlik çalışmaları çok önemli."

4.5.3.4. Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Öğrencilerle İlgili Hangi Sorunlarda Psikolojik Danışmandan Yardım Aldıkları ve Danışmanın Bu Yardımı Sunarken Neler Yaptığına İlişkin Görüşleri

Sınıf rehber öğretmenlerinin öğrencilerle ilgili hangi sorunlarda psikolojik danışmandan yardım aldıklarıyla ilgili görüşlerine ilişkin frekans değerleri Tablo 30'da sunulmuştur.

Tablo 30. Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Öğrencilerle İlgili Hangi Sorunlarda Psikolojik Danışmandan Yardım Aldıklarıyla İlgili Görüşlerine İlişkin Frekans Değerleri

Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Öğrencilerle İlgili Hangi Sorunlarda Psikolojik Danışmandan Yardım Aldıklarıyla İlgili Görüşleri	**f**
Başarı düşüklüğü (başarısızlık)	3
Davranışlarını kontrol edememe	3
Ailevi sorunlar	3
Ergenlikle ilgili sorunlar	2
Hırçınlık	2
Sınav kaygısı	1
Şiddet kullanma	1
İçine kapanıklık	1
Arkadaşlık sorunları	1
Hiperaktivite	1
Devamsızlık	1
Travma	1

Tabloda görüldüğü gibi görüşme yapılan sınıf rehber öğretmenlerinden üçü öğrencideki başarı düşüklüğü, davranışlarını kontrol edememe ve ailevi sorunlarda; ikisi ise hırçınlık ve ergenlikle ilgili sorunlarda psikolojik danışmandan yardım aldıklarını belirtmişlerdir. Hiperaktivite, içe kapanıklık, devamsızlık, arkadaş ilişkilerinde yaşanan sorunlar ve şiddet kullanma durumlarında psikolojik danışmandan yardım alma ise birer sınıf rehber öğretmeni tarafından dile getirilmiştir.

Sınıf rehber öğretmenlerinden ikisi konuyla ilgili görüşlerini aşağıdaki gibi ifade etmiştir:

"Öğrencilerin ağır ekonomik sorunlarında, hiperaktif öğrencilerde, davranışlarını düzeltmede yetersiz kaldığımız öğrencileri rehber öğretmene yönlendiriyoruz."

"Öğrencilerde genelde şiddet kullanma var birbirlerine karşı. Birkaç öğrencide özellikle fazla. Bu konuda konuşuyoruz ne yapabiliriz diye. Bunun dışında başarısı geçen yıldan farklı olan, düşen öğrenciler var. Ailevi sorunları olan öğrencilerimiz var Bunlarla ilgili bazen konuşuyoruz. Ne yapabiliriz falan diye fikir üretiyoruz."

Görüşme yapılan sınıf rehber öğretmenlerinin tamamı psikolojik danışmanın karşılaştıkları öğrenci sorunlarının çözümünde kendilerine yardımcı olurken, öğrenci ve veli görüşmesi yaptığını; üçü gerek gördüğünde öğrencileri ilgili kurumlara sevk ettiğini belirtmişlerdir. Psikolojik danışmanın okul idaresi ile irtibata geçmesi; öğrencinin arkadaşları ile görüşmesi ve ev ziyareti yapması sınıf rehber öğretmenleri tarafından birer kez dile getirilmiştir.

Sınıf rehber öğretmenlerinden ikisi konuyla ilgili görüşlerini aşağıdaki gibi ifade etmişledir:

"Öğrenci ile önce ben görüşüyorum. Velisi ile görüşüyorum. Çözemeyince rehber öğretmene yönlendiriyorum. Rehber öğretmen öğrenci ile görüşüyor. Velisiyle görüşüyor. Gerekli kurumlara yönlendiriyor."

"Randevu ayarlıyor çocuklara; saatini ayarlayıp öyle görüşmeye alıyor. Bire bir görüşme yapıyor. Biz genelde orda olmuyoruz. Onun dışında eğer vaka çok fazla ağır ise; çözemeyeceği bir durum ise; bir psikolojik danışmanın yapamayacağı bir şey ise çocuk pisikiyatristine yönlendiriyor. Aile görüşmesi yapıyor. Bizi de bilgilendiriyor aynı zamanda. O çok önemli; geri dönüşüm oluyor. Öğrencinin problemi konusunda biz aydınlanıyoruz. Bu olaya nasıl yaklaşmamız gerektiğine dair bilgilendiriliyoruz."

4.5.3.5. Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Psikolojik Danışmandan Aldıkları Yardımın Karşılaştıkları Sorunların Çözümüne Etkisiyle İlgili Görüşleri

Görüşmeye katılan sınıf rehber öğretmenleri psikolojik danışmandan aldıkları yardımın karşılaştıkları sorunların çözümüne etkisi konusunda birbirinden farklı görüşler ifade etmişlerdir. Yarısı bu yardımların çok etkili olduğunu; ikisi etkili olduğunu; diğer ikisi de etkiliği konusunda kafalarının karışık olduğunu belirtmişlerdir.

Psikolojik danışmandan aldıkları yardımın karşılaştıkları sorunların çözümüne etkisi konusunda farklı düşünceye sahip olan iki sınıf rehber öğretmeni görüşlerini aşağıdaki gibi ifade etmişlerdir:

"Kesinlikle çok etki ediyor. Tek başına çözülmeyecek çok vaka oldu. İnanılmaz çok faydası oldu. Ben şuan aklımdan çok olay geçirdim. Bir yandan sizinle konuşurken bir yandan öğrencilerimi düşünüyorum. Gerçekten çok büyük faydası oldu. Aile sorunları olan; anne baba ayrı olan çocuklar var. Onlara biz bir yere kadar yardımcı olabiliyoruz. Ama bir yer geliyor gerçekten çocuk içine kapanıyor. Orda rehber öğretmenimiz çok faydalı oluyor."

"Valla bu konuda biraz kafam karışık açıkçası. Yani rehber öğretmen gerçekten elinden gelen çabayı gösteriyor. Ancak ben şöyle düşünüyorum. Hani rehber öğretmenin yaptığı görüşmenin sonucunda çocuk eğer bir söz verdi ise sadece ona verdiğini düşünüyor. Sadece ona kendisini sorumlu hissediyor. Bunun dışındaki öğretmenlerle pek uygulamayı yapmıyor gibi geliyor bana. Bu yüzden biraz kafam karışık. Yeterince faydalı oluyor mu olmuyor mu bu görüşmeler çok ta netleşmedi kafamda."

4.5.3.6. Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Konsültasyon Hizmetlerinin Başarısını Etkileyen Faktörlerle İlgili Görüşleri

Sınıf rehber öğretmenlerinin psikolojik danışman tarafından yürütülen konsültasyon hizmetlerinin başarısını etkileyen faktörlerle ilgili görüşlerine ilişkin frekans değerleri Tablo 31'de sunulmuştur.

Tablo 31. Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Konsültasyon Hizmetlerinin Başarısını Etkileyen Faktörlerle İlgili Görüşlerine İlişkin Frekans Değerleri

Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Konsültasyon Hizmetlerinin Başarısını Etkileyen Faktörlerle İlgili Görüşleri	**f**
1- Psikolojik Danışmanlarla İlgili Faktörler	13
Okuldaki Psikolojik danışman sayısı	4
Sınıf öğretmeni ile iletişim ve işbirliği kurması	4
Okul idaresi ile işbirliği içinde çalışması	2
Kendisini geliştirmesi	1
Öğrencileri tanıması	1
Evrak işleri ile fazla uğraşmaması	1
2-Okulla İlgili Faktörler	**8**
Fiziki şartları	3
Öğrenci sayısının fazla olması	2
Bulunduğu çevre	2
İdarenin desteği	1
3-Öğretmenlerle İlgili Faktörler	**7**
Rehberlik hizmetlerine bakışı ve desteği	4
Kendilerini geliştirmeleri	1
Sorumluklarının bilincinde olmaları	1
Psikolojik danışmana güvenmeleri	1
4- Veli İle İlgili Faktörler	**5**
Velinin desteği	2
Çocuk yetiştirme konusunda bilgisi	1
Eğitim düzeyi	1
Sosyo-ekonomik düzeyi	1

Tabloda görüldüğü gibi sınıf rehber öğretmenleri tarafından konsültasyon hizmetlerini etkilediği belirtilen faktörler; psikolojik danışmanla ilgili faktörler, okulla ilgili faktörler, öğretmenlerle ilgili faktörler ve velilerle ilgili faktörler olmak üzere dörde ayrılmıştır. Psikolojik danışmanla ilgili olan faktörlere baktığımızda sınıf rehber öğretmenlerinin yarısı okuldaki psikolojik danışman sayısının ve sınıf öğretmeni ile iletişim ve işbirliği kurmasının; ikisi okul idaresi ile işbirliği içinde çalışmasının konsültasyon

hizmetlerinin başarısını etkileyeceğini belirtmiştir. Psikolojik danışmanın kendini geliştirmesinin, evrak işleri ile fazla uğraşmamasının ve öğrencileri tanımasının çalışmaları olumlu yönde etkileyeceği sınıf rehber öğretmenleri tarafından birer kez dile getirilmiştir. Okulla ilgili faktörlere baktığımızda sınıf rehber öğretmenlerinin üçü okulun fiziki şartlarının; ikisi ise öğrenci sayısının fazla olmasının ve okulun bulunduğu çevrenin, biri de okul idaresinin desteğinin konsültasyon hizmetlerinin başarısını etkileyeceğini dile getirmiştir. Öğretmenlerle ilgili olan faktörlere baktığımızda sınıf rehber öğretmenlerinin yarısı öğretmenlerin rehberlik hizmetlerine bakışı ve desteğinin yapılan çalışmaları olumlu yönde etkileyeceğini belirtmiştir. Öğretmenlerin sorumluluklarının bilincinde olmalarının, kendilerini geliştirmelerinin ve psikolojik danışmana güvenmelerinin konsültasyon çalışmalarının başarısını etkileyeceği ise sınıf rehber öğretmenleri tarafından birer kez dile getirilmiştir. Velilerle ilgili faktörlere baktığımızda iki sınıf rehber öğretmeni velilerin desteğinin konsültasyon hizmetlerinin başarısını etkilediğini belirtmiştir. Velilerin çocuk yetiştirme konusundaki bilgisinin, eğitim ve sosyo-ekonomik düzeyinin çalışmalar üzerinde etkili olacağı ise sınıf rehber öğretmenleri tarafından birer kez dile getirilmiştir.

İki sınıf rehber öğretmeninin konuyla ilgili görüşleri aşağıda yer almaktadır:

"*İşbirliği bence. Sınıf öğretmeni ile rehber öğretmenin çok sıkı ilişkiler içinde bulunması gerekiyor. Yani rehber öğretmenin odasında durmaması gerekiyor. Her türlü iletşiim kurması gerekiyor bütün öğretmenlerle. İşte rehber öğretmenliğin sadece kağıt alıp verme olmaması gerekiyor. Onun dışında öğrencileri tanımasa da öğrencilerin yüzlerini tanıması gerekiyor. Yani tanımasa da ad olarak bilmese de hangi öğrencinin ne yaptığını bilmesi gerekiyor. Bizle de bu konuda diyalog halinde olması gerekiyor. Davranışlarını gözlemlemesi gerekiyor.*"

"Öncelikle sınıflar çok kalabalık, okul çok kalabalık. Bir rehber öğretmen kesinlikle yetmiyor. Günümüzde de çocuklar bizim dönemimizdeki gibi değil. Farklı şeylerin etkisi altında çocuklar. Sanıyorum kayabalıklıktan da kaynaklanıyor. Tek öğretmen olmasından kaynaklanıyor; yetişemiyor. Bunların dışında tabi çevreden gelen etkiler var. Onları saymaya gerek var mı bilmiyorum. Ailevi etkenler var. Aileler daha biliyorsunuz çocuklarını yetiştirme konusunda yanlışlıklar yapıyorlar. İşte basının medyanın çok etkisi var."

4.5.3.7. Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Konsültasyon Hizmetlerinin Daha Başarılı Olması İçin Neler Yapılabileceği Konusundaki Görüşleri

Sınıf rehber öğretmenlerinin psikolojik danışman tarafından yürütülen konsültasyon hizmetlerinin daha başarılı olması için neler yapılabileceği konusundaki görüşlerine ilişkin frekans değerleri tablo 32'de sunulmuştur.

Tablo 32. Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Konsültasyon Hizmetlerinin Daha Başarılı Olması İçin Neler Yapılabileceği Konusundaki Görüşlerine İlişkin Frekans Değerleri

Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Konsültasyon Hizmetlerinin Daha Olması İçin Neler Yapılabileceği Konusundaki Görüşleri	**f**
1- Psikolojik Danışmanla İlgili Öneriler	14
Sınıf öğretmeni ile işbirliği kurma ve bilgi verme	6
Sayısı arttırılmalı	4
Kendisini geliştirmeli	1
Üniversitelerle işbirliği yapmalı	1
Öğrencilerle diyalog içinde olmalı	1
Velilere çeşitli konularda seminer vermeli	1
2-Okulla İlgili Öneriler	**5**
Fiziki koşulları iyileştirilmeli	3
Rehberlik servisinin donanımı iyileştirilmeli	1
Öğretmenler kendilerini geliştirmeli	1

Tabloda görüldüğü gibi sınıf rehber öğretmenleri konsültasyon hizmetlerinin daha başarılı hale gelmesi için çeşitli önerilerde bulunmuşlardır. Bu öneriler; psikolojik danışmanla ve okulla ilgili öneriler olmak üzere iki grupta toplanmıştır. Psikolojik danışmanla ilgili önerilere baktığımızda sınıf rehber öğretmenlerinin altısı sınıf öğretmeni ile işbirliği kurmasını ve bilgi vermesini; yarısı psikolojik danışman sayısının arttırılmasını önermişlerdir. Psikolojik danışmanın öğrenciyle diyalog içinde olması, öğretmenlere ve velilere çeşitli konularda seminer vermesi ve üniversitelerle işbirliği yapması sınıf rehber öğretmenleri tarafından birer kez önerilmiştir. Okulla ilgili önerilere baktığımızda sınıf rehber öğretmenlerinin üçü okulun fiziki koşullarının

iyileştirilmesini önermişlerdir. Rehberlik servisinin donanımının iyileştirilmesi ve öğretmenlerin kendilerini geliştirmeleri ise sınıf rehber öğretmenleri tarafından birer kez önerilmiştir.

Sınıf rehber öğretmenlerinden ikisi konuyla ilgili görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

"Bir kere rehber öğretmen sayısı artırılır. Sınıflardaki öğrenci sayısını düşürmek gerekir. 55- 60 kişi ile eğitim yapmamız çok zor. Bizim için de zor, rehber öğretmen için de zor. Bunun dışında okuldaki imkanların artırılması gerekir. Bunlar bizim dışımızda olan şeyler keşke olabilse. Spora yöneltilebilse çocuklar, bir takım sanat etkinliklerine yöneltilebilse. Çok daha olumlu olur diye düşünüyorum. Artı öğretmenlerin bakışı da önemli. Rehberliğe bakışı artı öğrenciye bakışı. İşte ben buraya ilk geldiğimde şu cümleyi çok duydum. Sakın sınıfa gülerek girme. Çocuklar tepene çıkar. Ben de tam tersini düşünüyorum. Bence çocuklara pozitif enerji verildiğinde, onlardan da pozitif enerji alınabildiğini düşünüyorum. O yüzden burada çok yadırgandığımı da düşünüyorum. Bu konuda biraz rahatsızlık hissediyorum. Ve şunu da düşünüyorum. Eğer bir öğrenci öğretmenini severse kesinlikle o derste başarılı olur. Yani bununla çok sıkı bağlantılı."

"Sayıları artırılabilir öncelikle. İkincisi etkinlikler arttırılabilir. Yani okulda sadece evrakların tanzimi ve ya buna benzer çalışmalar yerine öğrencilere, öğretmenlere ve idarecilere bilgilerin aktarılması yönünden çalışmalar yapılabilir. İkincisi özellikle sosyal çevreler göz önünde bulundurularak bazı çalışmalar yapılabilir. Ailelerin biraz daha bilinçlendirilmesi açısından rehber hocamız eşliğinde bunlara bazı seminerler verilmesi söz konusu olabilir. Yanılmıyorsam geçmiş yıllarda buna benzer aktiviteler yapılmıştı. Ama bunlar sayı olarak biraz daha arttırılırsa insanlar daha fazla istifade etmiş olacaktır. Yıl içerisinde öğretmenlere yönelik çalışmalar da olabilir. Sınıf öğretmeni arkadaşlar bir araya getirilerek belli zamanlarda rehber öğretmenin vereceği bilgiler doğrultusunda biraz daha aktif hale getirilebilir."

4.5.3.8. Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Konsültasyon Hizmetlerinin Rehberlik Hizmetleri İçindeki Rolü Konusundaki Görüşleri

Görüşmeye katılan sınıf rehber öğretmenlerinin tamamı konsültasyon hizmetlerinin rehberlik hizmetleri içinde önemli bir yeri olduğunu ve rehberlik hizmetlerini olumlu yönde etkilediğini belirtmişlerdir. Bir sınıf rehber öğretmeni konuyla ilgili görüşlerini *"Olması gereken bir hizmet. Ancak bu şekilde rehberlik hizmetleri başarıya ulaşır. Takım ruhunun gelişmesi gerekir."* şeklinde ifade etmiştir.

BÖLÜM 5

TARTIŞMA VE YORUM

Bu bölümde ilköğretim okullarında çalışan psikolojik danışmanların sınıf öğretmenleri ve sınıf rehber öğretmenleri ile yaptıkları konsültasyon çalışmalarını incelemek amacıyla yapılan araştırmadan elde edilen nicel ve nitel bulgular tartışılıp yorumlanmıştır.

5.1. Araştırmadan Elde Edilen Nicel Bulguların Yorumlanması

Bu bölümde araştırmaya katılan psikolojik danışman, sınıf öğretmeni ve sınıf rehber öğretmenlerinin konsültasyon hizmetleri konusundaki görüşlerinde cinsiyete, yaşa, okuldaki çalışma süresine, okuldaki öğrenci sayısına göre; ayrıca psikolojik danışmanların görüşlerinde mezun olunan bölüme göre farklılaşma olup olmadığına yönelik elde edilen bulguların yorumlanmasına yer verilmiştir.

5.1.1.Psikolojik Danışmanların Konsültasyon Hizmetleri Konusundaki Görüşleriyle İlgili Bulguların Yorumlanması

Araştırmada yapılan analizler sonucunda psikolojik danışmanların konsültasyon hizmetleri konusundaki görüşlerinde cinsiyete, yaşa, çalıştıkları okuldaki öğrenci sayısına bulundukları okuldaki çalışma süresine ve mezun oldukları bölüme göre anlamlı farka rastlanmamıştır.

Psikolojik danışmanlarda en yüksek aritmetik ortalamalara 1, 2 ve 3. maddelerde rastlanırken; en düşük aritmetik ortalamalar 4, 7 ve 10. maddelerde görülmektedir. Bu durum psikolojik danışmanların sınıf rehberlik programının hazırlanması; sınıf rehberliği etkinliklerinin hazırlanması ve uygulanması; öğrenci tanıma tekniklerinin uygulanması ve değerlendirilmesi konularında sınıf öğretmeni ve sınıf rehber öğretmenlerine daha çok yardımcı olduklarını ortaya koymaktadır. Ancak sınıf öğretmeni ve sınıf rehber öğretmenlerine yönelik hizmet alanına uygun toplantı, konferans gibi etkinlikler düzenleme; yeni gelen öğrencilerin okula uyum sağlaması ve sınıf yönetimi kapsamında daha etkili öğretim yöntemleri kullanmada öğretmenlere yardımcı olma konularında daha az çalışma yaptıkları görülmektedir. Bu konularda daha az işbirliği yapılmasının nedeni sınıf öğretmeni ve sınıf rehber öğretmenlerinin bu

çalışmaları yürütme konusunda isteksiz olmalarından ve ya psikolojik danışmanların bu konularda kendilerini yeterli görmemelerinden de kaynaklanıyor olabilir. Bu konuda yapılan bazı çalışmalarda öğretmenlerin danışmanlar tarafından düzenlenen seminerlere katılma konusunda isteksiz olduğu ya da az kişinin katıldığı (Atıcı ve Çekici, 2007); bazı öğretmenlerin sınıf yönetimi konusunda yardım almaya ihtiyacı olduğu halde yokmuş gibi davrandığı ortaya çıkmıştır (Atıcı, 2006).

5.1.2. Sınıf Öğretmeni ve Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Konsültasyon Hizmetleri Konusundaki Görüşleriyle İlgili Bulguların Yorumlanması

Araştırmada yapılan analizler sonucunda sınıf öğretmenlerinin konsültasyon hizmetleri konusundaki görüşlerinde cinsiyete, yaşa, okuldaki çalışma süresine ve öğrenci sayısına göre anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür. Bu bulgulara paralel bir şekilde sınıf rehber öğretmenlerinin konsültasyon hizmetleri konusundaki görüşlerinde de cinsiyete, yaşa ve okuldaki çalışma süresine göre anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir. Sınıf rehber öğretmenlerinin görüşlerinde sadece okuldaki öğrenci sayısına göre sınıf rehberlik programını hazırlanmasında psikolojik danışmanın yardımcı olması konusunda 500-1500 arası öğrencinin bulunduğu okullarda çalışan sınıf rehber öğretmenleri lehine anlamlı bir farklılık görülmektedir. Bu durum az öğrencinin bulunduğu okullarda psikolojik danışmanın sınıf rehber öğretmenleri ile daha yakın bir ilişki kurabildiği ve ihtiyaç duyduklarında birbirlerine daha kolay ulaşabildikleri şeklinde yorumlanabilir.

Sınıf öğretmeni ve sınıf rehber öğretmenlerinde en yüksek aritmetik ortalamaya 1 ve 2. maddelerde rastlanırken; en düşük aritmetik ortalamalar 4, 7 ve 10. maddelerde görülmektedir. Bu durum sınıf öğretmeni ve sınıf rehber öğretmenlerinin sınıf rehberlik programının hazırlanması, sınıf rehberliği etkinliklerinin hazırlanması ve uygulanması, öğrenciyi tanıma tekniklerinin uygulanması ve değerlendirilmesi konularında psikolojik danışmanın kendilerine daha çok yardımcı olduğunu düşündüklerini ortaya koymaktadır. Bununla birlikte, sınıf öğretmeni ve sınıf rehber öğretmenlerine yönelik hizmet alanına uygun toplantı, konferans gibi etkinlikler düzenleme; yeni gelen öğrencilerin okula uyum sağlaması ve sınıf yönetimi kapsamında daha etkili öğretim yöntemleri kullanma konularında ise psikolojik danışmanın kendilerine daha az yardımcı olduğunu düşündüklerini göstermektedir. Bu bulgular psikolojik danışmalarınki ile benzerlik göstermektedir.

5.1.3. Psikolojik Danışman, Sınıf Öğretmeni ve Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Konsültasyon Hizmetleri Konusundaki Görüşlerinde Farklılık Olup Olmadığıyla İlgili Bulguların Yorumlanması

Araştırmada yapılan analizler sonucunda psikolojik danışman, sınıf öğretmeni ve sınıf rehber öğretmenlerinin konsültasyon hizmetleri konusundaki görüşleri arasında sınıf rehberlik programının hazırlanmasında psikolojik danışmanlar lehine anlamlı bir fark olduğu görülmüştür. Öğrenci tanıma tekniklerinin uygulanması ve değerlendirilmesi, öğrencilerin ilgi ve yeteneklerini tanıma ve bunlara uygun okullara ve mesleklere yönlendirme, rehberlik çalışmalarının daha etkili bir şekilde yürütülmesi, sınıf içi davranış sorunları ile baş etme, daha etkili öğretim yöntemleri kullanma, daha etkili bir öğrenme ortamı oluşturma ve rehberlik hizmetleriyle ilgili ortak bir anlayış geliştirme konularında sınıf rehber öğretmenleri lehine anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

Bu durum sınıf rehber öğretmenlerinin rehberlik çalışmaları ile daha çok ilgilenmelerinden; bu nedenle de psikolojik danışmanla daha çok işbirliği kurmalarından; öğrenci tanıma tekniklerinin uygulanması, değerlendirilmesi ve mesleki rehberlik çalışmalarının daha çok ikinci kademede yoğunlaşmasından kaynaklanıyor olabilir. Bundan dolayı sınıf rehber öğretmenleri belirtilen maddelerle ilgili olarak psikolojik danışmanların daha fazla çalışma yaptığını düşünüyor olabilirler.

5.2. Araştırmadan Elde Edilen Nitel Bulguların Yorumlanması

Bu bölümde araştırmaya katılan psikolojik danışman, sınıf öğretmeni ve sınıf rehber öğretmenlerinin konsültasyon hizmetleri konusundaki görüşleriyle ilgili nitel bulguların yorumlanmasına yer verilmiştir.

5.2.1. Psikolojik Danışmanların Yaptıkları Rehberlik Çalışmalarıyla İlgili Bulguların Yorumlanması

Görüşme yapılan psikolojik danışmanlara okulunuzda psikolojik danışman olarak ne tür rehberlik çalışması yapıyorsunuz sorusu sorulmuştur. Aynı şekilde sınıf öğretmeni ve sınıf rehber öğretmenlerine okulunuzda psikolojik danışman tarafından ne tür rehberlik çalışmaları yapılıyor sorusu sorulmuştur. Üç grupta da birbirine benzer sonuçlar elde edilmiştir.

Yapılan görüşmeler sonucunda ilköğretim okullarında çalışan psikolojik danışmaların daha çok psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin planlanmasına, sınıf öğretmeni ve sınıf rehber öğretmenlerine, öğrenci ve velilere yönelik çalışmalar yaptıkları görülmektedir.

Psikolojik danışmanların psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin planlanması kapsamında Okul Rehberlik Hizmetleri Yılık Çalışma Planı yaptıkları; ayrıca Yıllık Sınıf Rehberlik Programını hazırlayıp sınıf öğretmeni ve sınıf rehber öğretmenlerine verdikleri görülmektedir. Bu bulgular sınıf öğretmeni ve sınıf rehber öğretmenlerinden elde edilen görüşme bulguları ile paralellik göstermektedir.

Psikolojik danışmanların sınıf öğretmeni ve sınıf rehber öğretmenlerine yönelik olarak yaptığı çalışmalara baktığımızda her üç grupta da daha çok sınıf rehberlik etkinliklerinin uygulanması ve değerlendirilmesi; rehberlik çalışmaları için gerekli dokümanların sağlanması çalışmalarını yaptıkları ve öğretmenlere çeşitli konularla ilgili bilgilendirme toplantıları ve seminerler düzenledikleri görülmektedir. Yapılan görüşmelerden yeni Psikolojik Danışma ve Rehberlik Programının okullarda uygulanmaya başlanması ile birlikte, böyle bir görevi olmamasına rağmen uygulanacak sınıf rehberlik etkinliklerinin psikolojik danışmanlar tarafından hazırlanıp sınıf öğretmeni ve sınıf rehber öğretmenlerine dağıtıldığı anlaşılmaktadır. Ayrıca psikolojik danışmanların ağırlıklı olarak bireysel eğitime ihtiyaç duyan öğrencilerin tespiti ve yönlendirilmesi konusunda sınıf öğretmeni ve sınıf rehber öğretmenine yardımcı olacak çalışmalar yaptığı görülmektedir. Sınıf öğretmenleri, sınıf rehber öğretmenlerinden farklı olarak psikolojik danışmanların bu öğrenciler için Bireysel Eğitim Planı hazırladıklarını ifade etmişlerdir. Bu farklılık özel eğitimle ilgili çalışmaların daha çok birinci kademede gerçekleştiğinin bir göstergesi olabilir.

Psikolojik danışmanlara sınıf öğretmeni ve sınıf rehber öğretmenlerine yönelik olarak hangi konularda konsültasyon çalışmaları yaptıkları sorusu sorulduğunda; öğrencilerde görülen davranış sorunları ile baş etme konusunda kendilerinden yardım istediklerini; kendilerinin de bu doğrultuda çalışmalar yaptıklarını ifade etmişlerdir. Benzer şekilde sınıf öğretmeni ve sınıf rehber öğretmenlerinin tamamı öğrencilerde görülen davranış sorunları ile baş etme konusunda psikolojik danışmanın kendilerine yardımcı olduğunu belirtmişlerdir. Bu bulgu daha önce yapılan bazı araştırma

bulgularıyla (Bulucu 2003, Atcı 2004, Atıcı 2006, Atıcı ve Çekici 2007) paralellik göstermektedir. Öğrenci tanıma tekniklerinin uygulanması çalışmalarında sınıf öğretmeni ve sınıf rehber öğretmenleri arasında farklılık görülmektedir. Altı sınıf rehber öğretmeni öğrenci tanıma tekniklerinin psikolojik danışman tarafından hazırlanıp kendilerine verildiğini; uygulama ve değerlendirme çalışmalarında yardımcı olunduğunu söylerken; sınıf öğretmenlerinden ancak üç tanesi böyle bir çalışma yapıldığını belirtmişlerdir. Bu farklılık birinci kademede özellikle küçük sınıflarda öğrenciyi tanımaya yönelik tekniklerin daha az uygulanmasından kaynaklanıyor olabilir. Bazı öğretmenler psikolojik danışmanın Okul Gelişim Yönetim Ekibi çalışmalarında kendilerine yardımcı olduklarını belirtmelerine rağmen psikolojik danışmanlar böyle bir çalışma yaptıklarını ifade etmemişlerdir. Bu farklılığın nedeni psikolojik danışmanların bu çalışmaları rehberlik çalışmaları içinde görmemeleri olabilir.

Psikolojik danışmanların öğrencilere yönelik çalışmalarına baktığımızda daha çok kişisel-sosyal , eğitsel ve mesleki rehberlik çalışmaları yaptıkları görülmektedir. Kişisel-sosyal rehberlik olarak daha çok bireysel görüşme yöntemini tercih ettikleri dikkati çekmektedir. Bu durum okulda grup çalışması için uygun bir mekanın olmamasından ve ya psikolojik danışmanın kendisini bu konuda yeterli görmemesinden kaynaklanıyor olabilir. Eğitsel rehberlik olarak daha çok verimli ders çalışma yolları, üst eğitim kurumları ve girebilecekleri sınavlar hakkında öğrencilere bilgi verme çalışmaları yapmaktadırlar. Mesleki rehberlik olarak psikolojik danışmanların öğrencilere ilgi, yetenek ve değerlerini tanımalarına yardımcı olmak amacıyla test ve envanter uygulama ile meslekleri tanıtıcı çalışmalar yaptıkları görülmektedir. Sınıf öğretmeni ve sınıf rehber öğretmenleriyle yapılan görüşmelerden de benzer bulgular elde edilmiştir. Her iki grup da psikolojik danışmanların öğrencilere yönelik olarak daha çok öğrenci görüşmesi yaptıklarını ve gerekli gördükleri öğrencileri ilgili kurumlara sevk ettiklerini belirtmişlerdir. Ancak sınıf rehber öğretmenlerinden farklı olarak daha fazla sayıda sınıf öğretmeni psikolojik danışmanın; gerekli gördüklerinde öğrenciyi ilgili kurumlara sevk ettiklerini dile getirmişlerdir. Bu farklılık sınıf öğretmenlerinin öğrenme güçlüğü ve hiperaktivite ile ilgili olarak psikolojik danışman daha sık yardım almalarından ve psikolojik danışmanın da öğrencileri tanılama amacı ile Rehberlik Araştırma Merkezi' ne ve ya psikiyatriste sevk etmelerinden kaynaklanıyor olabilir. Ayrıca sınıf öğretmenlerinden farklı olarak sınıf rehber öğretmenleri psikolojik

danışmanların öğrencilere girebilecekleri sınavlar ve gidebilecekleri üst eğitim kurumları hakkında bilgi verdiğini ve sınav kaygısını azaltıcı çalışmalar yaptığını belirtmişlerdir. Bu durum ikinci kademe öğrencilerinin OKS ve SBS sınavına girmelerinden ve gidecekleri lise türüne karar vermek durumunda olmalarından dolayı bu konularla ilgili bilgi ve desteğe ihtiyaç duymalarından kaynaklanıyor olabilir.

Yapılan görüşmelerden psikolojik danışmanların tamamının velilere yönelik olarak öğrenci sorunlarının çözümünde bilgi ve destek sağlamak amacı ile veli görüşmesi yaptıkları ortaya çıkmaktadır. Ayrıca velilere yönelik bilgilendirme seminerleri ve toplantılar düzenledikleri de görülmektedir. Psikolojik danışmanlar bu toplantı ve seminerleri kendileri verebildiği gibi, konularında uzman kişilerden de yararlanmaktadırlar. Sınıf öğretmeni ve sınıf rehber öğretmenlerinden elde edilen bulgular da bunlarla paralellik göstermektedir. Sınıf öğretmenleri ve sınıf rehber öğretmenleri psikolojik danışmanlardan farklı olarak; ihtiyaç olduğunda psikolojik danışmanla birlikte ev ziyareti yaptıklarını belirtmişlerdir.

5.2.2. Sınıf Öğretmeni ve Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Yaptıkları Rehberlik Çalışmalarıyla İlgili Bulguların Yorumlanması

Sınıf öğretmeni ve sınıf rehber öğretmenlerinin ne tür rehberlik çalışmaları yaptığıyla ilgili olarak üç gruptan elde edilen bulgular benzerlik göstermektedir. Görüşmeler sırasında psikolojik danışmanlar sınıf öğretmenlerinin ağırlıklı olarak sınıf rehberliği etkinliklerinin ve öğrenci tanıma tekniklerinin uygulanması, değerlendirilmesi çalışmaları yaptıklarını; problemli öğrencilerle görüştüklerini, sorunları öncelikli olarak öğretmenlerin çözmeye çalıştıklarını; çözemedikleri sorunlarda öğrencileri kendilerine yönlendirdiklerini ve belirtmişlerdir. Ayrıca veli görüşmesi ve yöneltme çalışmaları yaptıkları; öğrenciler hakkında psikolojik danışmana bilgi verdikleri ortaya çıkmıştır. Sınıf öğretmeni ve sınıf rehber öğretmenlerinden elde edilen bulgular bu bulgularla tutarlılık göstermektedir. Bunlardan farklı olarak sınıf öğretmeni ve sınıf rehber öğretmenleri ev ziyaretleri yaptıklarını belirtmişlerdir.

Sınıf öğretmeni ve sınıf rehber öğretmenlerinden elde edilen bulgular karşılaştırıldığında bazı farklılıklara rastlanmaktadır. Dört sınıf rehber öğretmeni sınıf öğretmenlerinden farklı olarak öğrenci başarılarını takip ettiklerini ve bunları arttırıcı çalışmalar yaptıklarını belirtmiştir. Bu durum ikinci kademede derslere farklı öğretmenlerin girmesinden ve sınıf rehber öğretmenlerinin öğrencilerle fazla bir arada

bulunamamasından dolayı böyle bir çalışmaya ihtiyaç duymasından ve ya ikinci kademede akademik başarı ile ilgili problemlerin daha çok yaşanmasından kaynaklanıyor olabilir. Ayrıca iki sınıf rehber öğretmeni de öğrencilere meslekler hakkında bilgi verdiklerini dile getirmişlerdir. Bu bulgu meslekleri tanıtıcı çalışmaların daha çok ikinci kademede yoğunlaştığını göstermektedir.

5.2.3. Psikolojik Danışmanların Sınıf Öğretmeni ve Sınıf Rehber Öğretmenleri ile Yaptıkları Konsültasyon Çalışmalarıyla İlgili Bulguların Yorumlanması

Yapılan görüşmelerde psikolojik danışmanların sınıf öğretmenleriyle daha çok sınıf rehberliği çalışmaları ve öğrencilerde görülen davranış sorunlarıyla başa çıkma ve bireysel eğitime ihtiyaç duyan öğrenciler için Bireysel Eğitim Planı hazırlama konularında konsültasyon çalışması yaptıkları ortaya çıkmıştır. Görüşme yapılan sınıf öğretmeni ve sınıf rehber öğretmenleri de bu konuda benzer görüşler ileri sürmüşlerdir.

Engin'in (1996) yaptığı bir çalışmada öğretmenler konsültasyon hizmetleri çerçevesinde danışmanların sınıf içinde bazı özel sorunlar çıkaran ve özel problemi olan öğrenciler hakkında öğretmenlerle görüşmeler yapmasını çok gerekli görmüşlerdir. Bu çalışmada da psikolojik danışmanların öğrencilerde görülen davranış sorunlarıyla başa çıkma konusunda yardımcı olmalarının, psikolojik danışmanların sınıf öğretmenlerine yönelik yaptığı konsültasyon çalışmaları içinde önemli bir yer tuttuğu görülmüştür.

Yurt dışında yapılan bazı araştırmalar danışmanların daha çok öğrencilerin gelişimi, motivasyonu ve sınıf davranışları konularında öğretmenlerle konsültasyon yaptıklarını göstermektedir (Schmidt, 2003).

5.2.4. Psikolojik Danışmanların İzledikleri Konsültasyon Modelleriyle İlgili Görüşlerine İlişkin Bulguların Yorumlanması

Yapılan görüşmelerde psikolojik danışmanların izledikleri bir konsültasyon modelinin olmadığı ortaya çıkmıştır. Psikolojik danışmanların konsültasyon modelleri hakkında yeterli bilgiye sahip olmadığı görülmüştür. Konsültasyon çalışmaları ülkemizde yeni rehberlik programının uygulanmaya başlanmasıyla birlikte rehberlik hizmetleri içerisinde planlı bir şekilde yer almaya başlamıştır. Psikolojik danışmanların konsültasyon çalışmaları hakkında yeterince bilgiye sahip olmamaları üniversitelerde Psikolojik Danışma ve Rehberlik Programı'nda öğrencilere bu konu ile ilgili yeterli

bilgi verilmemesinden ve bu güne kadar rehberlik hizmetleri içerisinde konsültasyon çalışmalarının ihmal edilmesinden kaynaklanıyor olabilir.

5.2.5. Psikolojik Danışmanların Konsültasyon Çalışmalarını Yürütürken Kullandıkları Yöntemlerle İlgili Görüşlerine İlişkin Bulguların Yorumlanması

Yapılan görüşmelerde psikolojik danışmanlara konsültasyon çalışmalarını yürütürken hangi yöntemleri kullandıkları sorulmuştur. Psikolojik danışmanlar daha çok sınıf öğretmeni ve sınıf rehber öğretmenleri ile öğrenci sorunları ve rehberlik çalışmaları ilgili bireysel görüşme yaptıklarını, çeşitli konularda bilgilendirmek amacı ile toplantı ve seminerler düzenlediklerini ve ya doküman hazırlayıp verdiklerini belirtmişlerdir. Sadece bir psikolojik danışman bazen öğrenci ile ilgili bir sorun olduğunda o öğrencinin sınıfında derse giren öğretmenlerle grup halinde görüştüğünü ve öğrenci ile ilgili bilgi verdiğini; neler yapılabileceği hakkında konuştuklarını dile getirmiştir.

5.2.6. Sınıf Öğretmeni ve Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Öğrencilerle İlgili Hangi Sorunlarda Psikolojik Danışmandan Yardım Aldıkları ve Danışmanın Bu Yardımı Sunarken Neler Yaptığıyla İlgili Görüşlerine İlişkin Bulguların Yorumlanması

Sınıf öğretmeni ve sınıf rehber öğretmenleri öğrencilerle ilgili olarak daha çok başarı düşüklüğü, davranış sorunları ve ailevi sorunlarda psikolojik danışmandan yardım aldıklarını belirtmişlerdir. Sınıf öğretmenleri bunlardan farklı olarak özel eğitim gerektiren durumlarda psikolojik danışmandan yardım aldıklarını dile getirmişlerdir. Bu farklılık özel eğitim gerektiren durumların daha çok birinci kademedeki sınıf öğretmenleri tarafından fark edildiğinin bir göstergesi olabilir. Davranış sorunları açısından sınıf öğretmeni ve sınıf rehber öğretmenlerinin görüşlerini karşılaştırdığımızda davranışlarını kontrol edememe sorununun her iki grupta da ilk sırada yer aldığı görülmektedir. Sınıf öğretmenleri ağırlıklı olarak hiperaktvite ve hırsızlık sorunlarıyla ilgili olarak psikolojik danışmandan yardım alırken; sınıf rehber öğretmenleri ise hırçınlık ve ergenlikle ilgili sorunlarda psikolojik danışmana başvurduklarını belirtmişlerdir. Bu durum birinci ve ikinci kademe öğrencilerinin birbirinden farklı gelişim evrelerinde bulunmalarından ve bundan dolayı da farklı sorunlar yaşamalarından kaynaklanmaktadır.

Psikolojik danışmanın bu yardımı sunarken neler yaptığına baktığımızda her iki grup ta sorunlu öğrencilerle ve velileri ile görüşme yaptığını; öğrencilerle ilgili kendilerinden bilgi aldığını; gerekli gördüklerinde öğrenciyi ilgili kurumlara sevk ettiğini belirtmişlerdir. Ancak daha fazla sayıda sınıf öğretmeni psikolojik danışmanın; öğrencilerle ilgili kendilerinden bilgi aldıklarını, gerekli gördüklerinde öğrenciyi ilgili kurumlara sevk ettiklerini dile getirmişlerdir. Bu farklılık sınıf öğretmenlerinin öğrenme güçlüğü ve hiperaktivite sorunlarıyla ilgili olarak psikolojik danışmandan daha sık yardım almalarından ve psikolojik danışmanın da öğrencileri tanılama amacı ile Rehberlik Araştırma Merkezi' ne ve ya psikiyatriste sevk etmelerinden kaynaklanıyor olabilir.

Atıcı (2006) tarafından yapılan bir araştırmada danışmanların konsültasyon hizmeti çerçevesinde öğretmenlere sınıflarında karşılaştıkları bazı problemler davranışlarla başa çıkmada yardımcı olmak amacıyla öğretmenle görüşme, anne babayla görüşme, aile ve öğrenci ile birlikte görüşme, öğretmene önerilerde bulunma, aile ve öğretmenlere yönelik seminer çalışmaları düzenleme, grup rehberliği gibi çalışmalar yaptıkları belirlenmiştir. Benzer şekilde ortaöğretimdeki öğretmenlerin büyük bir çoğunluğunun istenmeyen davranışlarla baş etmede okul psikolojik danışmanından yardım istedikleri; danışmanların kendilerine öğrenciyle görüşme, danışmandan bilgi ve öneri alma, danışmanın sınıfla görüşmesi, bilgi vermesi, aile ile görüşmesi ve PD ile birlikte öğrenciyle görüşme yöntemleri ile yardımda bulundukları ortaya çıkmıştır. Danışmanlar da grup olarak değil de daha çok az sayıda ve bireysel düzeyde öğretmenlerle konsültasyon çalışması yaptıklarını bu çalışmalarda da bilgi verme, önerilerde bulunma, görüşme yapma yoluna gittiklerini vurgulamışlardır (Atıcı ve Çekici, 2007).

Atcı'nın (2004) ilköğretim okullarında yaptığı bir araştırmada da öğretmenlerin istenmeyen davranışlarla baş etmede okul psikolojik danışmanından veli ve öğrenci ile görüşme yapma, danışmandan öneriler alma, sınıf rehberliği yapma ve bilgi alma konularında yardım aldıkları; psikolojik danışmanla olumlu ve işbirliğine yönelik bir ilişki içinde oldukları görülmüştür.

Yukarıda değinilen araştırmalarda yer alan bulgular araştırmadan elde edilen bazı bulgularla paralellik göstermektedir.

5.2.7. Sınıf Öğretmeni ve Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Psikolojik Danışmandan Aldıkları Yardımın Karşılaştıkları Sorunların Çözümüne Etkisiyle İlgili Görüşlerine İlişkin Bulguların Yorumlanması

Görüşmeye katılan sınıf öğretmenleri ve sınıf rehber öğretmenlerinin çoğunluğunun psikolojik danışmandan aldıkları yardımın karşılaştıkları sorunların çözümünde etkili olduğunu düşündükleri görülmektedir. Az etkili olduğunu düşünenler bu durumun psikolojik danışmandan ziyade ailelerden kaynaklandığını ifade etmişlerdir. Ailelerin sosyo-ekonomik durumlarının düşük olması, çocuklarıyla yeterince ilgilenmemeleri, kendilerinden beklenen çalışmaları gerçekleştirememeleri, parçalanmış aile yapısı, çocuğun ailede şiddet görmesi gibi nedenlerin bu yardımların etkisini azalttığı ortaya çıkmıştır. Bu bulgulara paralel biçimde Atıcı da (2006) öğretmenlerin büyük çoğunluğunun problem davranışlar için psikolojik danışmanla işbirliği kurduğunu, danışmanın verdiği önerileri uygulayarak olumlu sonuçlar aldıklarını bulmuştur. Nazlı'nın (2003) bir çalışmasında da öğretmenlerin %79'u kendilerine sunulan konsültasyon hizmetini yeterli bulurken, %21'i kısmen yeterli bulduklarını belirtmiştir.

Borders ve Durry (1992) öğretmenlerle, ailelerle ve ya her ikisi ile yapılan konsültasyon çalışmalarının, öğrencinin akademik başarısında, davranışlarında ve benlik kavramında gelişmeler sağladığını belirtmişlerdir. Okul danışmanı ile konsültasyon yapan öğretmenlerin, daha verimli bir öğrenme çevresi yarattıkları; öğrencilerle iletişimlerinde daha olumlu oldukları; öğretmen olarak kendileri hakkında daha olumlu görüşlere sahip oldukları ve daha yüksek iş memnuniyeti belirttikleri sonucuna ulaşılmıştır (Coneley & Coneley, 1981; Gerler, 1985; akt: Borders ve Durry 1992) .

5.2.8. Konsültasyon Çalışmalarının Başarısını Etkileyen Faktörlerle İlgili Bulguların Yorumlanması

Görüşme yapılan psikolojik danışman, sınıf öğretmeni ve sınıf rehber öğretmenlerinin konsültasyon hizmetlerini etkileyen faktörlerle ilgili görüşleri birbirlerine benzerlik göstermektedir. Her üç grupta okulla ilgili olarak okuldaki öğrenci sayısının, fiziki koşulların ve idarenin desteğinin yapılan çalışmaları etkileyeceğini belirtmişlerdir. Okulların ve rehberlik servisinin fiziki donanımının iyileştirilmesinin

psikolojik danışmanın karşılaşacağı sorunları azaltacağı ve dolayısıyla yapacağı konsültasyon çalışmalarının verimini artıracağı düşünülebilir. Sınıf öğretmenleri ve sınıf rehber öğretmenleri psikolojik danışmandan farklı olarak okulun bulunduğu çevrenin de bu konuda etkili olacağını dile getirmişlerdir. Bu bulgu sınıf öğretmeni ve sınıf rehber öğretmenlerinin konsültasyon hizmetleri konusunda fazla bir bilgiye sahip olmamalarından kaynaklanıyor olabilir.

Öğretmenlerle ilgili olarak her üç grup ta öğretmenlerin rehberlik hizmetlerine bakışı ve desteğinin konsültasyon hizmetlerinin başarısını etkileyeceğini dile getirmişlerdir. Sınıf rehber öğretmenleri diğerlerinden farklı olarak öğretmenlerin kendilerini geliştirmelerinin, sorumluluklarının bilincinde olmalarının çalışmalar üzerinde etkili olacağını ifade etmişlerdir. Bu bilgiler ışığında öğretmenlerin rehberlik çalışmalarını yapma konusundaki istekliliğinin, inancının ve desteğinin konsültasyon çalışmalarının başarısını büyük ölçüde etkilediği düşünülmektedir.

Psikolojik danışmanla ilgili olarak üç grup ta öğretmenlerle işbirliği içinde çalışmasının konsültasyon çalışmalarını olumlu etkileyeceğini belirtmişlerdir. Psikolojik danışmanlardan farklı olarak sınıf öğretmeni ve sınıf rehber öğretmenleri psikolojik danışman sayısının çalışmalar üzerinde etkili olduğunu dile getirmişlerdir. Psikolojik danışmanlar ise zaman yetersizliğinin çalışmaları olumsuz etkilediğini belirtmişlerdir. Farklı bir şekilde ifade edilmiş olsa da zaman yetersizliğinin psikolojik danışman sayısıyla ilgili olduğu düşünülmektedir. Bu durum okullarda öğrenci sayısına göre psikolojik danışman atanmamasından ve psikolojik danışmanın birçok işi bir arada yürütmek zorunda olmasından dolayı bu işlere yeterince zaman ayıramamasından kaynaklanıyor olabilir.

Bu bulgular ışığında okuldaki öğrenci sayısının azaltılmasının, fiziki koşulların iyileştirilmesinin, okul idaresinin, öğretmenlerin ve velilerin rehberlik hizmetlerini desteklemesinin, psikolojik danışmanın öğretmenlerle işbirliği içinde çalışmasının ve okuldaki psikolojik danışman sayısının arttırılmasının çalışmaları olumlu yönde etkileyeceği düşünülmektedir.

Akbaş (2001), psikolojik danışman, yönetici ve sınıf rehber öğretmenleri arasında sağlanan işbirliğinin yüksek olduğu okullarda yüksek idare desteği, geliştirici

iletişim, olumlu PDR anlayışı, psikolojik danışmanın çaba ve motivasyonu, isteklilik, eğitim ve gelişime önem veren bir anlayış, koruyucu/önleyici PDR anlayışı, öğrenci ihtiyaçlarına duyarlılık, sorumlulukların yerine getirilmesi, danışmanın rolünün benimsenmesi, öğrenci sayısının azlığı ve yüksek düzeyde veli katılımı gibi faktörlere rastlandığı belirlenmiştir. Bu bulgular konsültasyon hizmetlerinin başarısını etkilediği düşünülen idare desteği, okuldaki öğrenci sayısı , öğretmenlerin rehberlik hizmetlerine bakışı ve desteği, kendilerini geliştirmeleri ve sorumluluklarının bilincinde olmaları bulgularıyla benzerlik göstermektedir.

Atıcı ve Çekici'nin (2007) yaptığı bir araştırmada da psikolojik danışmanlar öğretmenlerin kendilerine başvurduklarını belirtmekle birlikte; öğretmenlerin istenmeyen davranışlarla baş etmede danışmandan yardım istemedeki isteksizlikleri, yapıcı olmaktan çok yıkıcı olma eğilimleri, sorumluluğu başka kişiye yüklemeleri, problemin çözümüne yüzeysel yaklaşıp süreci takip etmemeleri, seminerlere katılımın az olması, öğrenci davranışlarının değişmeyeceğini düşünme, kendi yöntemlerinde ve etkisiz yöntemlerde ısrarcı olma, gibi engel ve dirençlere vurgu yapmışlardır. Bu bulgular araştırmadan elde edilen bazı bulgularla paralellik göstermektedir. Sınıf öğretmenleri ve sınıf rehber öğretmenleri öğretmenlerin rehberlik hizmetlerine bakışı ve desteğinin, öğretmenlerin kendilerini geliştirmelerinin, sorumluluklarının bilincinde olmalarının konsültasyon hizmetlerinin başarısını etkileyeceğini dile getirmişlerdir.

5.2.9. Konsültasyon Hizmetlerinin Daha Başarılı Olması İçin Neler Yapılabileceği Konusundaki Bulguların Yorumlanması

Psikolojik danışman, sınıf öğretmeni ve sınıf rehber öğretmenlerinin konsültasyon hizmetlerinin daha başarılı olması için neler yapılabileceğiyle ilgili görüşlerine baktığımızda daha çok psikolojik danışmanla ilgili önerilerde bulundukları görülmektedir.

Üç grupta okulla ilgili olarak konsültasyon hizmetlerinin verimini artırmak amacı ile okulun fiziki şartlarının iyileştirilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Ayrıca bir sınıf rehber öğretmeni de rehberlik servisinin donanımının iyileştirilmesini önermiştir. Bu durum okulların bu konuda sorun yaşamasından kaynaklanıyor olabilir. Öğretmenlerle ilgili olarak sınıf öğretmeni ve sınıf rehber öğretmenleri öğretmenlerin kendini geliştirmelerini, psikolojik danışman ve sınıf öğretmenleri de rehberlik

hizmetleri konusunda hizmet içi eğitim verilmesini önermişlerdir. Bu bulgular öğretmenlerin rehberlik hizmetleri konusunda yeterince bilgi sahibi olmadıkları şeklinde yorumlanabilir.

Psikolojik danışmanla ilgili olarak üç grupta konsültasyon çalışmalarının verimini artırmak için okulda çalışan psikolojik danışman sayısının artırılmasını; okul idaresi ve öğretmenlerle işbirliği içinde çalışmasını önermişlerdir. Bu durum okullarda öğrenci sayısının fazla olmasından dolayı bir psikolojik danışmanın çalışmaları yürütmede yetersiz kaldığını düşündürmektedir. Psikolojik danışmanlar sınıf öğretmeni ve sınıf rehber öğretmenlerinden farklı olarak psikolojik danışmanın ikinci bir okulda görevlendirilmesinin çalışmaları olumsuz etkilediğini belirtmişler ve bu uygulamadan vazgeçilmesini önermişlerdir. Bu durum psikolojik danışmanın iki okulda birden çalışmasından dolayı fazla sayıda öğrenci, veli ve öğretmene hizmet vermek zorunda kalmasının yapılan çalışmaların verimini düşürdüğü şeklinde yorumlanabilir. Psikolojik danışmanlardan farklı olarak sınıf öğretmeni ve sınıf rehber öğretmenleri psikolojik danışmanın kendisini geliştirmesini, sınıf öğretmenleri ile sık sık toplantı yapmasını, velilere çeşitli konularla ilgili eğitim vermesini, üniversitelerle işbirliği yapmasını ve öğrencilerle diyalog içinde olmasını önermişlerdir.

Sınıf öğretmenleri diğer gruplardan farklı olarak psikolojik danışmanların sınıfa girmesini, öğrencilere yönelik çeşitli etkinlikler yapmasını, sorunlu öğrencileri sınıf ortamında gözlemlemesini, diğer psikolojik danışmanlarla etkili bir iletişim kurmasını ve ortak çalışmalar yapmasını önermişlerdir. Bunlara ek olarak psikolojik danışmanlar konsültasyon çalışmalarının bir plan doğrultusunda yapılmasını ve psikolojik danışmanların konsültasyon çalışmaları konusunda eğitim almalarını önermişlerdir. Bu öneriler okullarda konsültasyon çalışmalarının bir plan dahilinde yürütülmediğinin ve psikolojik danışmanların konsültasyon konusunda ayrıntılı bilgiye sahip olmamasından kaynaklanıyor olabilir.

Genel olarak baktığımızda sınıf öğretmeni ve sınıf rehber öğretmenlerinin bazı önerilerinin doğrudan konsültasyon hizmetleriyle ilgili değil de rehberlik hizmetlerinin geneline yönelik olduğu görülmektedir. Bu durum iki grubun da konsültasyon hizmetleri konusunda yeterli bilgiye sahip olmadığını düşündürmektedir. Ayrıca

yukarıda belirtildiği gibi yapılan görüşmeler psikolojik danışmanların da konsültasyon modelleri konusunda ayrıntılı bilgi sahibi olmadıklarını ortaya koymaktadır.

Nazlı'nın (2007) bir araştırmasında okullarda verilen rehberlik hizmetlerinin kalitesinin artırılması için psikolojik danışmanlar, alt yapının yeterli hale gelmesini ve mesleki gelişimlerini sürdürmek istediklerini belirtmişlerdir. Bu bulgular fiziki koşulların iyileştirilmesi ve danışmanların kendini geliştirmesi önerileriyle paralellik göstermektedir. Yine Nazlı (2003) tarafından yapılan bir çalışmada rehberlik programının etkililiği için öğretmenler psikolojik danışman-öğretmen işbirliğinin artırılmasını, öğretmenlerin görevlerini daha fazla önemsemesini, sınıf rehberliği etkinliklerinin program içinde olmasını, velilere dönük çalışma yapılmasını, sınıf rehberliğinin psikolojik danışmanlar tarafından yürütülmesini ve okul yönetiminin programı daha fazla önemsemesini önermişlerdir. Bu bulgular psikolojik danışmanların okul idaresi ve öğretmenlerle işbirliği içinde çalışması, velilere çeşitli konularla ilgili eğitim vermesi, sınıfa girmesi ve öğrencilere yönelik çeşitli etkinlikler yapması önerileriyle paralellik göstermektedir.

5.2.10. Konsültasyon Hizmetlerinin Rehberlik Hizmetleri İçerisindeki Rolüyle İlgili Bulguların Yorumlanması

Görüşme yapılan psikolojik danışmanların hepsi öğretmenlerle yapılan konsültasyon çalışmalarının rehberlik hizmetlerini olumlu yönde etkilediğini; rehberlik hizmetlerinin ekip işi olduğunu; sınıf öğretmeni ve sınıf rehber öğretmenleri ile işbirliği içinde yapılması gerektiğini belirtmişlerdir. Görüşmeye katılan sınıf öğretmeni ve sınıf rehber öğretmenleri de psikolojik danışmanlar gibi konsültasyon hizmetlerinin rehberlik hizmetleri içinde önemli bir yeri olduğunu ve rehberlik hizmetlerini olumlu yönde etkilediğini belirtmişlerdir. Bu bulgular psikolojik danışman tarafından yürütülen konsültasyon çalışmalarının rehberlik hizmetlerinin başarısı üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğunu ve psikolojik danışmanın sınıf öğretmeni ve sınıf rehber öğretmenleri ile yaptığı konsültasyon çalışmalarına ağırlık vermesi gerektiğini göstermektedir.

BÖLÜM 6

SONUÇ VE ÖNERİLER

6. 1. Sonuçlar

İlköğretim okullarında çalışan psikolojik danışmanların sınıf öğretmeni ve sınıf rehber öğretmenleriyle yaptığı konsültasyon çalışmalarının incelendiği araştırmada psikolojik danışman, sınıf öğretmeni ve sınıf rehber öğretmenlerinin konsültasyon çalışmalarıyla ilgili görüşlerinde cinsiyete, yaşa, okuldaki çalışma süresine, okuldaki öğrenci sayısına göre; ayrıca psikolojik danışmanların görüşlerinde mezun olunan bölüme göre anlamlı bir fark olup olmadığına bakılmıştır.

Psikolojik danışman, sınıf öğretmeni ve sınıf rehber öğretmenlerinin puanlarına genel olarak baktığımızda en yüksek aritmetik ortalamalara 1, 2 ve 3. maddelerde rastlanırken; en düşük aritmetik ortalamalar 4, 7 ve 10. maddelerde görülmektedir. Bu durum psikolojik danışmanların sınıf rehberlik programının hazırlanması; sınıf rehberliği etkinliklerinin hazırlanması ve uygulanması; öğrenci tanıma tekniklerinin uygulanması ve değerlendirilmesi konularında sınıf öğretmeni ve sınıf rehber öğretmenlerine yardımcı olma; sınıf öğretmeni ve sınıf rehber öğretmenlerine yönelik hizmet alanına uygun toplantı, konferans gibi etkinlikler düzenleme; yeni gelen öğrencilerin okula uyum sağlamasına yardımcı olacak çalışmaları işbirliği içinde yürütme ve sınıf yönetimi kapsamında daha etkili öğretim yöntemleri kullanmaları konularında sınıf öğretmeni ve sınıf rehber öğretmenine yardımcı olma konularında üç grubun görüşlerinin paralel olduğunu göstermektedir.

Psikolojik danışman ve sınıf öğretmenlerinin konsültasyon hizmetleriyle ilgili görüşlerinde hiçbir değişken açısından anlamlı bir farka rastlanmamıştır. Sınıf rehber öğretmenlerin de ise çalıştıkları okuldaki öğrenci sayısına göre sadece sınıf rehberlik programının hazırlanmasına yardımcı olma konusunda 500-1500 arası öğrencinin bulunduğu okullarda çalışan sınıf rehber öğretmenleri lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur.

Araştırmada ayrıca psikolojik danışman, sınıf öğretmeni ve sınıf rehber öğretmenlerinin konsültasyon hizmetleri konusundaki görüşleri de karşılaştırılmıştır.

Psikolojik danışmanlar lehine sadece sınıf rehberlik programının hazırlanması konusunda anlamlı farkın olduğu görülmüştür. Sınıf rehber öğretmenleri lehine ise öğrenci tanıma tekniklerinin uygulanması ve değerlendirilmesi, öğrencilerin ilgi ve yeteneklerini tanıma ve bunlara uygun okullara ve mesleklere yönlendirme, rehberlik çalışmalarının daha etkili bir şekilde yürütülmesi, sınıf içi davranış sorunları ile baş etme, daha etkili öğretim yöntemleri kullanma, daha etkili bir öğrenme ortamı oluşturma ve rehberlik hizmetleriyle ilgili ortak bir anlayış geliştirme konularında anlamlı bir farkın olduğu görülmüştür.

Konsültasyon hizmetleri hakkında ayrıntılı bilgi edinmek amacıyla psikolojik danışman, sınıf öğretmeni ve sınıf rehber öğretmenleri ile yapılan görüşmelerde psikolojik danışmanların sınıf öğretmenleriyle daha çok sınıf rehberliği çalışmaları ve öğrencilerde görülen davranış sorunlarıyla başa çıkma ve bireysel eğitime ihtiyaç duyan öğrenciler için Bireysel eğitim Planı hazırlama konularında konsültasyon çalışması yaptıkları ortaya çıkmıştır.

Sınıf öğretmenleri ve sınıf rehber öğretmenlerinin öğrencilerle ilgili olarak daha çok başarı düşüklüğü, davranış sorunları ve ailevi sorunlarda psikolojik danışmandan yardım aldıkları belirlenmiştir. Psikolojik danışmanın öğrenci sorunlarıyla ilgili yardımda bulunurken öğrenci ve veli görüşmesi yaptığı; öğrencilerle ilgili sınıf öğretmenleri ve sınıf rehber öğretmenlerinden bilgi aldığı; gerekli gördüğünde öğrenciyi ilgili kurumlara sevk ettiği ortaya çıkmıştır. Sınıf öğretmeni ve sınıf rehber öğretmenlerinin çoğunluğunun öğrenci sorunlarıyla ilgili olarak psikolojik danışmandan aldıkları yardımların sorunların çözümünde etkili olduğunu düşündükleri görülmüştür Az etkili olduğunu düşünenler ise bu durumun psikolojik danışmandan ziyade ailelerden kaynaklandığını ifade etmişlerdir.

Psikolojik danışmanlarla yapılan görüşmelerde izledikleri bir konsültasyon modelinin bulunmadığı; konsültasyon modelleri hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıkları görülmüştür. Psikolojik danışmanların konsültasyon çalışmalarını yürütürken daha çok sınıf öğretmeni ve sınıf rehber öğretmenleri ile bireysel görüşme yaptıkları, çeşitli konularda bilgilendirmek amacı ile toplantı ve seminerler düzenledikleri ve ya doküman hazırlayıp verdikleri ortaya çıkmıştır.

Yapılan görüşmeler neticesinde okulla ilgili olarak öğrenci sayısının azaltılmasının, fiziki koşulların iyileştirilmesinin, okul idaresi ve öğretmenlerin rehberlik hizmetlerini desteklemesinin konsültasyon çalışmalarının başarısını olumlu yönde etkileyeceği ortaya çıkmıştır. Psikolojik danışmanla ilgili olarak okuldaki danışman sayısının arttırılmasının, ikinci bir okulda görevlendirilmemesinin, görev tanımlarının iyi yapılmasının, okul idaresi, öğretmenler ve velilerle işbirliği içinde çalışmasının çalışmaların verimini arttıracağı görülmüştür.

6.2. Öneriler

Araştırmanın sonuçlarıyla ilgili olarak uygulamaya ve bu konuda yapılacak araştırmalara yönelik önerilere yer verilmiştir.

6.2.1. Uygulamaya Yönelik Öneriler

1. Okullarda çalışan psikolojik danışman sayısı okuldaki öğrenci oranında arttırılmalı ve psikolojik danışmanlar ikinci bir okulda görevlendirilmemelidir.

3.Psikolojik danışmanların görev tanımları iyi yapılmalı ve bunun dışında görevler verilmemelidir.

4. Psikolojik danışmanlara konsültasyon çalışmalarıyla ilgili hizmet içi eğitim verilmelidir.

5.Üniversitelerdeki Psikolojik Danışma ve Rehberlik Programları'nda öğrencilere konsültasyon hizmetleriyle ilgili daha kapsamlı bir eğitim verilmelidir.

6. Okulların ve rehberlik servislerinin fiziki donanımları iyileştirilmelidir.

7. Öğretmen adaylarına Eğitim Fakülteleri'nde rehberlik hizmetleriyle ilgili daha kapsamlı bir eğitim verilmelidir. Bu eğitimde özellikle sınıf rehberlik etkinliklerinin ve bireyi tanıma tekniklerinin uygulanması ve değerlendirilmesi konuları üzerinde durulmalıdır.

8. Öğretmenler rehberlik hizmetleriyle ilgili hizmet içi eğitime tabi tutulmalıdır. Bu eğitimde sınıf rehberlik etkinliklerinin ve bireyi tanıma tekniklerinin uygulanması ve değerlendirilmesi konularına önem verilmelidir.

6.2.2. Gelecekteki Araştırmalara Yönelik Öneriler

1. Bu araştırma sadece ilköğretim okullarını kapsamaktadır. Benzer bir araştırma ortaöğretim kurumlarında da yapılabilir.

2. Araştırma psikolojik danışman, sınıf öğretmeni ve sınıf rehber öğretmenleri üzerinde yapılmıştır. Gelecekte bu konuyla ilgili daha ayrıntılı bilgi edinmek amacıyla üç ayrı grup için ayrı araştırmalar yapılabilir.

3. Benzer bir araştırmada idareciler ve sınıf öğretmenlerinin konsültasyon hizmetleriyle ilgili görüşleri incelenebilir.

4. Konsültasyon hizmetlerini değerlendirmeye yönelik bir ölçek geliştirme çalışması yapılabilir.

KAYNAKÇA

Akbaş, S. (2001), "Okullarda psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin yürütülmesinde oluşturulan işbirliğinin incelenmesi", *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Akman, Y.(1992), "İlköğretimde rehberliğin yeri ve Önemi" *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8, 317-320

Akman, Y. (1994), "Okullarda psikolojik danışma ve rehberlik servislerinde verilen konsültasyon hizmetlerinin yeri ve önemi", *1. Eğitim Bilimleri Kongresi-Bildiriler*, cilt 3, Adana; Çukurova Üniversitesi Basımevi, 984-993.

Akman, Y. (2002), "Okullardaki konsültasyon çalışmaları ve ruh sağlığı konsültasyon modeli", *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2 (18), 7-13

Atıcı, M. (2006), "İlköğretim öğrencilerinin davranış problemleriyle baş etme konusunda öğretmen-psikolojik danışman işbirliğine ilişkin görüşlerin karşılaştırılması", *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3 (25) , 55-65

Atıcı, M., Çekici, F. (2007), "Ortaöğretimdeki psikolojik danışman, sınıf öğretmeni ve öğrencilerin istenmeyen davranışlarla baş etme konusundaki görüşlerinin karşılaştırılması", *IX. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi*, Dokuz Eylül Üniversitesi, Buca Eğitim Fakültesi, İzmir

Atcı, A. (2004), "İlköğretim I. kademe öğretmenlerinin sınıf içi problem davranışlara yönelik müdahalelerinin incelenmesi", *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

Bakırcıoğlu, R. (1994), *İlköğretim, Ortaöğretim, ve Yükseköğretimde Rehberlik ve Psikolojik Danışma,* Ankara: Turhan Yayınları

Bakırcıoğlu, R. (2003), *Rehberlik ve Psikolojik Danışma, Ankara*: Anı Yayınları

Baysal, A. (2004), "Psikolojik Danışma ve Rehberlikte Başlıca Hizmet Türleri", *Psikolojik Danışma ve Rehberlik* (Ed. Alim Kaya) Ankara: Anı yayıncılık.

Borders, L . D. and Durry, S. M. (1992), " Comprehensive school counseling programs: a rewier for policymakers and practitioners" *Journal Of Counseling end Development* , 70, 487- 495

Bulucu, Ö. (2003), "İlköğretim I. Kademe öğretmenlerinin sınıf davranış yönetiminde yetkinlik algılarının bazı değişkenler açısından incelenmesi", *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

Clark, A. M. (2004), "Teacher perceptions and expectations of school counselor contributions: implications for program planning and training", *Professional School Counseling*, 8 (2), 132-140

Clemens, E. (2007), "Developmental counseling and therapy as a model for school counselor consultation with teachers", *Profesyonel School Counseling*, 10 (4), 352-359

Çam, S. (2002), "Okullarda Rehberlik Hizmet Alanları- Birimleri" , *Psikolojik Danışma ve Rehberlik* (Ed. Gürhan Can), 2. Baskı, Ankara: Pagem A Yayıncılık

Doğan, S. (2000), "Okul rehberliği ve danışmanlığı anlamında çağdaş bir yaklaşım: kapsamlı rehberlik program modeli", *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2 (13) , 56-64

Dustin, D. and Blocher, D. H. (1984), " Theories and Models of Consultation", *Handbook of Counseling Psychology* (Ed. Steven D. Brown), New York: Wiley

Engin. C. (1996), "Veli ve öğretmen algılamalarına göre ilkokul rehberlik uzmanının rolü ve işlevi", *3.Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi-Bilimsel Çalışmalar*, 162-169, Adana: Ç.Ü. Eğitim Fakültesi, Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği Yayını

Erkan, S. (2000), "Rehberlik Nedir" *İlköğretimde Rehberlik* (Ed. Yıldız Kuzgun), 2.Baskı, Ankara: Nobel Yayınları

Erkan, S. (2001), *Okul Psikolojik Danışma ve Rehberlik Programlarının Hazırlanması*, Ankara: Nobel yayınları

Girgin, G. (2004)," Çağdaş eğitim sisteminde öğrenci kişilik hizmetleri ve rehberlik", *Psikolojik Danışma ve Rehberlik* (Ed. Alim Kaya), Ankara: Anı yayıncılık.

Glosoff, H. L. and Koprowicz, C. L. (1990), Children achieving potential: an introduction to elementary school counseling and state-level policies. alexandria, VA: American Association for Counseling and Development.

Güven, M. (2004), "Okullarda Rehberlik Servisleri- Hizmetler", *Psikolojik Danışma ve Rehberlik* (Ed. Alim Kaya), Ankara: Anı yayıncılık.

Ilgar, M.Z. (2002), " Rehberliğin Başlıca Türleri *" Psikolojik Danışma ve Rehberlik*. (Ed. Gürhan Can) Ankara: Pagem A yayıncılık.

Kepçeoğlu, M. (1994), *Psikolojik Danışma ve Rehberlik*, Ankara: Gül Yayınevi.

Kepçeoğlu, M. (1999), *Psikolojik Danışma ve Rehberlik*, İstanbul: Alkım Yayınları

Kılıççı, Y. (1992), *Okulda Ruh Sağlığı*, Ankara: Anı Yayıncılık

Külahoğlu, Ş. (2001), *Okul Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Programlarının Geliştirilmesi,* Ankara: Pegem Yayıncılık

Kuzgun, Y. (1992), *Rehberlik ve Psikolojik Danışma*, Ankara: ÖSYM

Kuzgun, Y. (1997). *Rehberlik ve Psikolojik Danışma*, Ankara: ÖSYM

Milli Eğitim Bakanlığı (2001), Rehberlik ve Psikolojik Hizmetleri Yönetmeliği, Tebliğler Dergisi 2524.

Milli Eğitim Bakanlığı (2006), İlköğretim ve Ortaöğretim Kurumları Sınıf Rehberlik Programı. www.meb.gov.tr

Myrick, D.R. (1997), *Developmental Guidance and Counseling: A Practical Approach, Third edition,* Minneapolis: Educational Media Corporation.

Nazlı, S. (2003), *Kapsamlı Gelişimsel Rehberlik ve Psikolojik Danışma Programları*, Ankara: Anı Yayıncılık

Nazlı, S. (2003), "Öğretmenlerin kapsamlı gelişimsel rehberlik ve psikolojik danışma programını algılamaları ve değerlendirmeleri" *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6 (10), 131-145

Nazlı, S. (2007), "Psikolojik danışmanların değişen rollerini algılayışları" *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,* 10 (18), 1-17

Özgüven, İ.E. (2000), *Çağdaş Eğitimde Psikolojik Danışma ve Rehberlik*, Ankara: PDREM Yayınları.

Özoğlu, S.Ç. (1977), *Eğitimde Rehberlik,* Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınevi

Sarı, E. (2004), " Psikolojik danışma ve rehberlikte örgüt ve personel" *Psikolojik Danışma ve Rehberlik* (Ed. Alim Kaya), Ankara: Anı yayıncılık.

Schmidt, J. J. (2003), *Counseling in Schools Essential Services and Comprehensive Programs,* Boston : Allyn and Bacon

Shaw, M. (1972), *Scholl Guidence Systems; Objectives, Functions, Evaluation and Change,* Boston: Houghton Mifflin Company.

Studer, J.R. (2005), *The Profesyonel School Counselor an Advocate for Students*, Thomson: Brooks / Cole

Tan, H. (1992), *Psikolojik Danışma ve Rehberlik*, İstanbul: M.E.B.

Thompson C. L, Rudolph LB. (1995), Counseling Children (Fourt Edition), Pacific Grove: Cole Publishing Company.

Ünal, H. (2006), "Davranım bozukluğu tanısı alan ilköğretim öğrencilerine okullarda sunulan danışmanlık hizmetlerinin incelenmesi", *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Wilkinson, L. (2003), "Using Behavioral Consultation To Reduce Challenging Behavior İn The Classromm" , *Preventing School Failure*, 47 (3), 100-105

White, J. and Mullis F. (1998), "A systems approach to school counselor consultation" *Education*, 119 (2), 242-252

Yeşilyaprak, B. (2000), *Eğitimde Rehberlik Hizmetleri*, Ankara: Nobel Yayınları

Yeşilyaprak, B. (2002), *Eğitimde Rehberlik Hizmetleri*, Ankara: Nobel Yayınları

Ylmaz H. Ve Üre Ö. (2002), *Rehberlik*, Konya: Çizgi Kitabevi

EK-1 KİŞİSEL BİLGİ FORMU

1. Çalıştığınız Okul:

2.Bu okuldaki çalışma süreniz:

3.Okuldaki öğrenci sayısı:

4.Okulda çalışan psikolojik danışman sayısı:

5.Okuldaki konumunuz:

Psikolojik danışman ( ) Sınıf öğretmeni ( ) Sınıf rehber öğretmeni ( )

6. Cinsiyetiniz:

7. Yaşınız: Hizmet Süreniz:

8.Hizmet Süreniz:

9. Mezun olduğunuz bölüm:

10. Branşınız:

11.Sınıf öğretmeni iseniz hangi sınıfı okutuyorsunuz:

12. Branş öğretmeni iseniz hangi sınıfın sınıf rehber öğretmenisiniz?:

EK-2 KONSÜLTASYON HİZMETLERİ DEĞERLENDİRME FORMU

Form Maddeleri	Hiç gerçekleşmiyor							Tamamıyla gerçekleşiyor	
1.Sınıf rehberlik programının hazırlanmasında psikolojik danışmanın sınıf öğretmeni ve sınıf rehber öğretmenine yardımcı olması	1	2	3	4	5	6	7	8	9
2. Rehberlik saatlerinde yapılacak sınıf rehberliği etkinliklerinin hazırlanmasında ve uygulanmasında psikolojik danışmanın sınıf öğretmeni ve sınıf rehber öğretmenine yardımcı olması	1	2	3	4	5	6	7	8	9
3.Öğrenciyi tanımak amacıyla kullanılan çeşitli test ve tekniklerin uygulanması ve değerlendirilmesi konusunda psikolojik danışmanın sınıf öğretmeni ve sınıf rehber öğretmenine yardımcı olması	1	2	3	4	5	6	7	8	9
4.Psikolojik danışmanın sınıf öğretmeni ve sınıf rehber öğretmenine yönelik olarak hizmet alanına uygun toplantı, konferans gibi etkinlikler düzenlemesi	1	2	3	4	5	6	7	8	9
5.Psikolojik danışmanın, problemli öğrencilerin tespiti ve problemlerinin çözümünde sınıf öğretmeni ve sınıf rehber öğretmenine yardımcı olması	1	2	3	4	5	6	7	8	9
6. Psikolojik danışmanın öğrencilerin ilgi ve yeteneklerini tanıma ve bunlara uygun okullara ve mesleklere yönelmelerine yardımcı olmada sınıf öğretmeni ve sınıf rehber öğretmeni ile işbirliği içinde çalışması	1	2	3	4	5	6	7	8	9
7. Psikolojik danışmanın yeni gelen öğrencilerin okula uyum sağlamasına yardımcı olacak çalışmaları sınıf öğretmeni ve sınıf rehber öğretmeni ile işbirliği içinde yürütmesi	1	2	3	4	5	6	7	8	9
8. Psikolojik danışmanın rehberlik çalışmalarının daha etkili bir şekilde yürütülmesinde sınıf öğretmeni ve sınıf rehber öğretmenine yardımcı olması	1	2	3	4	5	6	7	8	9

9.Psikolojik danışmanın sınıf yönetimi kapsamında sınıf içi davranış sorunları ile baş etme konusunda sınıf öğretmeni ve sınıf rehber öğretmenine yardımcı olması	1	2	3	4	5	6	7	8	9
10. Psikolojik danışmanın sınıf yönetimi kapsamında daha etkili öğretim yöntemleri kullanma konusunda sınıf öğretmeni ve sınıf rehber öğretmenine yardımcı olması	1	2	3	4	5	6	7	8	9
11. Psikolojik danışmanın daha etkili bir öğrenme ortamı oluşturma konusunda sınıf öğretmeni ve sınıf rehber öğretmeni ile işbirliği içinde çalışması	1	2	3	4	5	6	7	8	9
12. Psikolojik danışmanın rehberlik hizmetleriyle ilgili ortak bir anlayış geliştirme konusunda sınıf öğretmeni ve sınıf rehber öğretmenine yardımcı olması	1	2	3	4	5	6	7	8	9

EK-3 GÖRUŞME FORMU A

(Sınıf Öğretmeni ve Sınıf Rehber Öğretmenleri İçin)

Merhaba adım Seval Karakuş. 75. Yıl Anadolu Lisesi'nde psikolojik danışman olarak çalışmaktayım. Aynı zamanda Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikolojik Danışma ve Rehberlik Anabilim Dalı'nda yüksek lisans yapmaktayım. "İlköğretimde çalışan Psikolojik Danışmanların Sınıf Öğretmenleriyle Yaptığı Konsültasyon Çalışmalarının İncelenmesi" konulu tez çalışması yapmaktayım. Sizinle okulunuzda yürütülen Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin bir boyutu olan konsültasyon hizmetleri ile ilgili olarak görüşmek istiyorum. Bu görüşmenin amacı psikolojik danışman, sınıf öğretmeni ve sınıf rehber öğretmenlerinin okullarda yürütülen konsültasyon hizmetleri ile ilgili görüşleri hakkında bilgi edinmektir. Bu araştırmada açığa çıkacak sonuçların bundan sonraki süreçte konsültasyon hizmetlerinin niteliğinin arttırılmasına katkıda bulunacağını ümit ediyorum.

Görüşme sürecinde söyleyeceklerinizin tümü gizli kalacaktır. Bu bilgileri araştırmacıların dışında hiç kimsenin görmesi mümkün değildir. Ayrıca araştırma sonuçlarını yazarken görüştüğümüz bireylerin isimlerini ve görev yaptıkları okulları kesinlikle rapora yansıtmayacağız. İzin verirseniz görüşme esnasında ses kayıt cihazı kullanmak istiyorum. Eğer sakıncası varsa görüşme kayıtlarını yazı ile yapabilirim.

Başlamadan önce söylediklerimle ilgili belirtmek istediğiniz bir düşünce ya da sormak istediğiniz bir soru var mı? Bu görüşmenin yaklaşık otuz dakika süreceğini tahmin ediyorum.

Görüşme Soruları

1- Okulunuzdaki psikolojik danışman tarafından ne tür rehberlik çalışmaları yapılmaktadır?

2-Sınıf öğretmeni veya sınıf rehber öğretmeni olarak, rehberlik hizmetleri ile ilgili ne tür çalışmalar yapmaktasınız?

3-Rehberlik hizmetleri ile ilgili kendi sorumluluğunuzda olan çalışmalarınızı yürütürken psikolojik danışmandan ne tür yardımlar alıyorsunuz?

4- Öğrencilerle ilgili hangi sorunlarda psikolojik danışmandan yardım alıyorsunuz? Danışman size bu yardımı sunarken neler yapıyor?

5-Psikolojik danışmandan aldığınız yardımın karşılaştığınız sorunların çözümüne etkisi konusunda neler düşünüyorsunuz?

7- Sizce psikolojik danışman tarafından sınıf öğretmeni ve sınıf rehber öğretmenlerine yönelik olarak yürütülen konsültasyon hizmetlerinin başarısını (verimini) etkileyen faktörler neler?

8- Psikolojik danışman tarafından sınıf öğretmeni ve sınıf rehber öğretmenlerine yönelik olarak yürütülen konsültasyon hizmetlerinin daha başarılı (etkili) hale gelmesi amacıyla neler yapılabilir? Bu konudaki önerileriniz neler?

9-Konsültasyon hizmetlerinin rehberlik hizmetleri içindeki rolü konusundaki düşünceleriniz neler?

10- Konu ile ilgili belirmek istediğiniz başka şeyler varsa açıklar mısınız?

EK-4 GÖRUŞME FORMU B

(Psikolojik Danışmalar İçin)

Merhaba adım Seval Karakuş. 75. Yıl Anadolu Lisesi'nde psikolojik danışman olarak çalışmaktayım. Aynı zamanda Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikolojik Danışma ve Rehberlik Anabilim Dalı'nda yüksek lisans yapmaktayım. "İlköğretimde çalışan Psikolojik Danışmanların Sınıf Öğretmenleriyle Yaptığı Konsültasyon Çalışmalarının İncelenmesi" konulu tez çalışması yapmaktayım. Sizinle okulunuzda yürütülen Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin bir boyutu olan konsültasyon hizmetleri ile ilgili olarak görüşmek istiyorum. Bu görüşmenin amacı psikolojik danışman, sınıf öğretmeni ve sınıf rehber öğretmenlerinin okullarda yürütülen konsültasyon hizmetleri ile ilgili görüşleri hakkında bilgi edinmektir. Bu araştırmada açığa çıkacak sonuçların bundan sonraki süreçte konsültasyon hizmetlerinin niteliğinin arttırılmasına katkıda bulunacağını ümit ediyorum.

Görüşme sürecinde söyleyeceklerinizin tümü gizli kalacaktır. Bu bilgileri araştırmacıların dışında hiç kimsenin görmesi mümkün değildir. Ayrıca araştırma sonuçlarını yazarken görüştüğümüz bireylerin isimlerini ve görev yaptıkları okulları kesinlikle rapora yansıtmayacağız. İzin verirseniz görüşme esnasında ses kayıt cihazı kullanmak istiyorum. Eğer sakıncası varsa görüşme kayıtlarını yazı ile yapabilirim.

Başlamadan önce söylediklerimle ilgili belirtmek istediğiniz bir düşünce ya da sormak istediğiniz bir soru var mı? Bu görüşmenin yaklaşık otuz- otuz beş dakika süreceğini tahmin ediyorum.

Görüşme Soruları

1-Okulunuzda psikolojik danışman olarak ne tür rehberlik çalışmaları yapmaktasınız?

2-Okulunuzda çalışan sınıf öğretmeni ve sınıf rehber öğretmenleri, rehberlik hizmetleri ile ilgili ne tür çalışmalar yapmaktalar?

3-Psikolojik danışman olarak, sınıf öğretmeni ve sınıf rehber öğretmenleri ile hangi konularla ilgili konsültasyon çalışmaları yapıyorsunuz?

4-Konsültasyon hizmetlerini yürütürken izlediğiniz bir konsültasyon modeli varsa açıklar mısınız?

5- Konsültasyon hizmetlerini yürütürken ne tür yöntemler kullanıyorsunuz?

6-Sizce sınıf öğretmeni ve sınıf rehber öğretmenlerine yönelik yürüttüğünüz konsültasyon hizmetlerinin başarısını (verimini) etkileyen faktörler nelerdir?

7- Konsültasyon hizmetlerinin daha başarılı (etkili) hale gelmesi amacıyla neler yapılabilir? Bu konudaki önerileriniz neler?

8-Konsültasyon hizmetlerinin rehberlik hizmetleri içerisindeki rolü/yeri konusundaki düşünceleriniz neler?

9- Konu ile ilgili belirmek istediğiniz başka şeyler varsa açıklar mısınız?

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı	Seval Karakuş
Ünvanı	Psikolojik Danışman
Doğum Yeri- Yılı	Kadirli-1971
Adres	75.Yıl Anadolu Lisesi
e-mail	sev.karakus@hotmail.com

ÖĞRENİM DURUMU

2004-2008	Yüksek Lisans Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı
1992-1996	Lisans Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Psikolojik Danışma ve Rehberlik
1986-1990	Kahraman Maraş Sağlık Meslek Lisesi, Kahraman Maraş
1985-1986	Lise Kadirli Lisesi , Kadirli
1983-1985	Ortaokul Cevdet Paşa Ortaokulu, Kadirli
1978-1983	Cengiz Topel İlköğretim Okulu, Kadirli
Yabancı Dil	İngilizce

İŞ DURUMU

2006-	75.Yıl Anadolu Lisesi
2000-2006	Süreyya Nihat Oral İlköğretim Okulu, Adana
1999-2000	Kahraman Maraş Rehberlik Ve Araştırma Merkezi
1996-1999	Yüreğir İlköğretim Okulu, Adana

1992-1996	Numune Hastanesi, Adana
1990-1992	Mart Sağlık Ocağı, Şabanözü